

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«АКАДЕМІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПРАВА»**

На правах рукопису

ДРУЧИК Володимир Данилович

378.011.3-051:796]:613.8

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У СТАРШІЙ ШКОЛІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дисертація

на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Науковий керівник –
КАРШОК Роман Петрович,
доктор педагогічних наук,
професор

Луцьк – 2017

ЗМІСТ

	ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
	ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	13
	1.1. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі як психолого-педагогічна проблема.....	13
	1.2. Термінологічний апарат підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі	27
	1.3. Структура готовності як результату підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі	59
	Висновки до першого розділу.....	71
РОЗДІЛ II	РОЗДІЛ II ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	75
	2.1. Методика та напрями дослідження	75
	2.2. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі	81

2.3.	Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі	92	
2.3.1.	Трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.....	92	
2.3.2.	Педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі	113	
2.3.3.	Набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками.....	122	
	Висновки до другого розділу.....	128	
РОЗДІЛ III	РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ	ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	132
3.1.	Стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі та аналіз результатів констатувального етапу педагогічного експерименту	132	
3.2.	Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту	148	
	Висновки до третього розділу.....	164	
	ВИСНОВКИ.....	169	
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	174	
	ДОДАТКИ.....	208	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

БДПУ – Бердянський державний педагогічний університет;

СНУ імені Лесі Українки – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки;

ЗНУ – Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний університет»;

ЛІРОЛ – Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»;

НПУ імені М. П. Драгоманова – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;

КГ – контрольна група;

ЕГ – експериментальна група;

$t_{роз.}$ – розраховане значення t-критерію Стьюдента;

$t_{теор.}$ – теоретичне значення t-критерію Стьюдента.

ВСТУП

Актуальність теми. Соціально-економічні перетворення в українській державі та гостра потреба у здоровій нації актуалізують потребу суспільства в якісній професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури як цілісної педагогічної системи, функціонування якої передбачає створення умов для оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками, які дозволять впроваджувати здоров'язберезувальні технології у загальноосвітніх навчальних закладах. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури в сучасних умовах характеризується активними інноваційними процесами, пов'язаними з демократизацією та гуманізацією, розробленням Державного стандарту та нового змісту вищої освіти, в зв'язку з чим розширюється соціокультурне середовище майбутньої професійної діяльності та змінюється його призначення. З позицій сьогодення здоров'язберезувальні освітні технології складають технологічну основу здоров'язберезувальної педагогіки, яка є однією з найперспективніших освітніх систем XXI століття.

Основні вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури показали, що вони базуються на засадах Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.), Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті (2002 р.), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту (2004 р.), Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки (2011 р.), Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.).

Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах ґрунтовно досліджували О. Ю. Ажиппо [1], П. Б. Джуринський [76; 77], Є. А. Захаріна [103;104], Л. І. Іванова [112; 113; 114; 115; 116], Р. П. Карпюк [120; 121; 122; 123], Л. П. Сущенко [226; 227], О. В. Тимошенко [232], Б. М. Шиян [254] та ін.

Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі розглядали Л. П. Ареф'єва [7], О. А. Атамась [10], О. М. Войтовська [40], Л. В. Гальченко [49], Л. О. Коновальська [134], Б. А. Максимчук [160], В. І. Наумчук [176], О. В. Омельчук [183], В. Г. Омеляненко [184], Н. М. Самсутіна [206] та ін.

Особливості впровадження здоров'язбережувальних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах вивчали О. П. Аксьонова [72], О. П. Бабешко [13], О. М. Ващенко [33], Н. Ф. Денисенко [72;], О. Д. Дубогай [93], В. М. Єфімова [97], В. Й. Земцова [105], В. М. Оржеховська [185] та ін.

Останніми роками активно розвиваються наукові дослідження вітчизняних (В. П. Горашук [56], М. С. Гончаренко [55], О. Д. Дубогай [93], С. Ю. Путров [114], Л. П. Сущенко [226; 227] та ін.) і закордонних (J. P. Allegrante [258], N. Cavill [259], T. Lynch [266], C. Parsons [268], M. Talbot [271] та ін.) вчених, які стосуються проблеми зміцнення та збереження здоров'я молодого покоління.

Актуальність і доцільність дослідження проблеми зумовлені також необхідністю подолання суперечностей, які виникають між:

- зростанням попиту на висококваліфікованих учителів фізичної культури і недостатнім рівнем сформованості готовності випускників до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;
- суспільними вимогами до здоров'язбереження учнів старшої школи і готовністю майбутніх учителів фізичної культури до такої діяльності;
- потребою студентів в оволодінні знаннями, вміннями та навичками щодо зміцнення та збереження здоров'я старшокласників і недостатнім теоретичним обґрунтуванням педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Визначення зазначених суперечностей, аналіз наукових джерел і власного досвіду викладацької діяльності вказують на необхідність пошуку шляхів

підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі показав, що обрана проблема розроблена ще недостатньо.

Об'єктивна потреба, актуальність, недостатній рівень теоретичної дослідженості та практичної розробленості проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає тематичному плану наукових досліджень Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» з наукового напрямку «Зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної парадигми освіти» (протокол № 3 від 2 вересня 2006 року) та тематичному плану науково-дослідної теми Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права» на 2015-2017 роки: «Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах інформатизації освіти», зареєстрованої Українським інститутом науково-технічної і економічної інформації (державний реєстраційний номер 0115U002901).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Луцького інституту розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (протокол № 5 від 29 грудня 2010 року) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 1 від 25 січня 2011 року).

Мета дослідження полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Відповідно до мети сформульовано його основні **завдання дослідження**:

1. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної культури з'ясувати стан розробленості проблеми дослідження та уточнити зміст понять «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі».

2. Теоретично обґрунтувати структуру готовності як результату підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

3. Уточнити критеріальну базу моніторингу ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

5. Виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, які експериментально перевірити.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети використано відповідні методи дослідження: *теоретичні*: аналіз та узагальнення теоретичних положень наукової літератури з метою уточнення змісту понять «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі» та

«готовність майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі»; синтез та порівняння – з метою теоретичного обґрунтування структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; абстрагування та класифікація – з метою уточнення критеріальної бази моніторингу ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; моделювання – з метою розроблення та обґрунтування моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; систематизація – з метою виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; *емпіричні*: анкетування, опитування, педагогічне спостереження, тестування, ретроспективний аналіз власного досвіду роботи у вищому навчальному закладі, педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; *статистичні*: методи статистики, зокрема, *t*-критерій Стьюдента та факторний аналіз для обробки отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* введено в науковий обіг і схарактеризоване поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі»; виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах; педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів

фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками); розроблено та теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, технологічного та результативного блоків;

– *уточнено* критеріальну базу моніторингу ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;

– *удосконалено* структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;

– *подальшого розвитку набули* положення щодо науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що підготовлено навчальний посібник «Організація та проведення змагань з легкої атлетики», тестові завдання до теоретичної частини з дисципліни «Загальна теорія здоров'я», тестові завдання з дисципліни «Легка атлетика» та тестові завдання з організації та проведення змагань з легкої атлетики, які розроблені у співавторстві; розроблено та впроваджено навчально-методичні комплекси на паперових та електронних носіях з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Легка атлетика та методика її викладання», «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі»; розроблено у співавторстві з Р. П. Карпюком і О. М. Лінчуком комп'ютерну програму «ДКЛ: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі»; впроваджено у навчально-виховний процес педагогічні умови

підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Теоретичні положення та практичні напрацювання, які викладені в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані в навчально-виховному процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах, а також у системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення професійної компетентності вчителів фізичної культури.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Бердянського державного педагогічного університету (довідка від 30 червня 2016 року, № 64-01/706), Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» (довідка від 1 червня 2016 року, № 01-15/152), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка від 23 червня 2016 року, № 07-10/1129), Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права» (довідка від 29 серпня 2016 року, № 50), Східноєвропейського національного університету імені Лесі України (довідка від 17 червня 2016 року, № 03-29/02/1833), Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка (акт від 06 липня 2016 року, № 852-33/03).

Особистий внесок здобувача. У публікаціях, підготовлених спільно з співавторами, внесок здобувача полягає: у розробленні переліку питань та завдань для підсумкового контролю – у навчальному посібнику [8] і тестових завданнях [90], [9], [91]; у розробленні та аналізі категоріального апарату – у статтях [9], [10]; в аналізі досліджень та публікацій – у матеріалах [88] і тезах доповіді [85] науково-практичних конференцій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати та теоретичні положення дисертаційного дослідження висвітлено та обговорено на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту» (Чернігів, 2011); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту»

(Київ, 2011); «Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту на сучасному етапі і шляхи вирішення» (Чернігів, 2011); «Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи» (Дрогобич, 2011) «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму» (2011, 2013), «Modern problems and prospects of development of physical education, health and training of future professionals of physical education and sports» (Київ, 2016); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання фізичного виховання, спорту та здоров'я студентської молоді» (Бердянськ, 2011); *засіданнях* кафедри теорії та методики фізичного виховання Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» та кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права».

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертаційного дослідження відображено в 16 публікаціях автора, з них: 1 навчальний посібник, 3 збірники тестових завдань, 8 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному науковому фаховому виданні, 3 статті у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (271 найменування, з них 14 іноземною мовою) і додатків. Загальний обсяг дисертації 238 сторінок, основна частина 173 сторінки. Дисертаційна робота містить 9 таблиць на 9 сторінках і 35 рисунків на 33 сторінках.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У СТАРШІЙ ШКОЛІ

1.1. Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі як психолого-педагогічна проблема

Проблема підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасного суспільства актуалізується, як вважає Є. А. Захаріна, «соціальними та моральними пріоритетами щодо зміцнення і збереження здоров'я. Говорячи про практичну виховну діяльність, слід зазначити про активність майбутнього учителя фізичної культури під час його входження в нове середовище, у процесі освоєння ним нових видів діяльності, відповідних норм, цінностей, вимог» [103, с. 63].

Соціально-економічні зміни в суспільстві, що продукують процеси реформування освітньої галузі країни, вважає Г. І. Панченко, «визначають нові пріоритетні напрямки професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання. Особливого значення набуває спрямованість професійної підготовки на діяльність зі здоров'язбереження учнів загальноосвітніх шкіл» [, с. 86]. Науковець вказує, що «одночасно в світі проблема здоров'я піднесена до рангу глобальних, вирішення якої обумовить не тільки загальнолюдський прогрес, але й саме існування людини як біологічного виду» [186, с. 86]. Ми поділяємо думку автора про те, що здоров'я нації розглядається як «один із найважливіших показників цивілізованості кожної країни» [186, с. 86]. Головною проблемою перебудови вищої школи, як зазначає В. Г. Омеляненко, є «підвищення якості підготовки кадрів на підставі науково-обґрунтованого визначення змісту навчання і впровадження в навчальний процес ефективних

форм і методів його удосконалення, які забезпечують сучасний рівень загальнонаукових і професійних компетенцій студентів» [184, с. 79].

В. І. Бабич вважає, що «у період реформування системи освіти в Україні важливе місце повинна зайняти проблема здорового способу життя кожної молоді людини. Майбутнє України повинно створюватися здоровими громадянами, які здатні до активної життєдіяльності в усіх напрямках» [14, с. 134].

У сучасних умовах важливою є, на думку Л. І. Іванової, «розробка нових підходів до вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з метою підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці, готових до постійного професійного зростання, здатних не тільки займатися фізичним вихованням школярів, а й зміцнювати здоров'я учнів, які мають відхилення у його стані» [115, с. 2]. Аналогічної думки дотримується Н. М. Самсутіна, яка зазначає, що «одним з аспектів фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури є формування знань, умінь та навичок, необхідних для виконання основних професійних функцій» [206, с. 253].

Майбутній учитель фізичної культури, проводячи різні фізкультурнооздоровчі заходи, повинен, на думку Є. А. Захаріної, «не тільки володіти необхідними знаннями та вміннями, а й уміти використовувати їх з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей своїх вихованців, їх фізичного й психічного розвитку» [104, с. 123].

Система підготовки повинна також, як вважають О. В. Омельчук і Л. М. Левицька, «забезпечити готовність майбутніх учителів фізичної культури до нейтралізації педагогічних чинників, що погано впливають на здоров'я учнів: стресова тактика авторитарної педагогіки; інтенсифікація навчального процесу, тобто збільшення темпу і обсягу навчального навантаження; невідповідність технологій навчання віковим особливостям учнів; недотримання елементарних фізико-гігієнічних вимог до організації навчального процесу; відсутність в учнів елементарних знань про те, як стати і бути здоровим» [183, с. 274]. На думку вчених, «майбутній учитель фізичної

культури має виявляти та нейтралізувати причини, що викликають стомлення учнів: професійні помилки і низький рівень компетенції вчителів; негативні особливості традиційної системи шкільного навчання; перевантаженість шкільних навчальних програм та інтенсифікація навчального процесу; переповненість класів учнями, що ускладнює індивідуалізацію навчально-виховного процесу; недотримання гігієнічних умов у школі та класах; порушення організаційно-педагогічних вимог до проведення освітнього процесу» [183, с. 274].

Проблема підвищення ефективності професійної освіти, відповідності рівня підготовленості випускників вищих навчальних закладів вимогам майбутньої професійної діяльності, на думку Л. В. Безкоровайної, є актуальною на сучасному етапі [18, с. 87].

Для нинішнього рівня розвитку фізичної культури і спорту в Україні характерна, на думку С. В. Мединського, «напружена ситуація у кадровому забезпеченні, що відзначається розбалансованістю між обсягами підготовки та реальними потребами у фахівцях з фізичної культури і спорту, відставанням змісту їх підготовки від реальних потреб і запитів часу. Для цього необхідно: затвердити нормативи кадрового забезпечення галузі фізичної культури і спорту, удосконалення порядку ліцензування та акредитації закладів, які готують фахівців даної галузі; визначити пріоритетні напрями фундаментальних та прикладних досліджень у сфері фізичної культури і спорту та сприяти виконанню відповідного зведеного плану науково-дослідної роботи; створити у вищих навчальних закладах мережу проблемних науково-дослідних лабораторій, центрів з фізичної культури і спорту, забезпечити їх сучасною апаратурою та обладнанням» [165, с. 66].

Аналіз статистичних даних останніх років свідчить, що зберігаються тенденції до погіршення здоров'я й фізичної підготовленості дітей та учнівської молоді. Як вказує Л. О. Демінська, «за останні п'ятнадцять років у дітей дошкільного та шкільного віку зросла кількість захворювань, пов'язаних з порушенням функцій опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи,

збільшилася кількість дітей з надмірною вагою» [69, с. 23]. Вчена акцентує увагу на тому, що «погіршення здоров'я учнів викликають: стресова педагогічна тактика, інтенсифікація навчального процесу, невідповідність методик та технологій навчання віковим та функціональним можливостям учнів, нераціональна організація навчальної діяльності, комп'ютеризація навчального процесу; низька функціональна грамотність педагогів і батьків з питань збереження та зміцнення здоров'я» [69, с. 23]. Л. О. Демінська вважає, що здоров'язбережувальні технології «створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі, а також вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини» [69, с. 24]. Як вказує С. Свириденко, «мета усіх здоров'язбережувальних технологій полягає у формуванні в учнів необхідних знань, вміння та навичок здорового способу життя, навчання їх використовувати отриманні знання у повсякденному житті» [207, с. 107]. Як зазнає О. І. Чернишов, «досягнення цієї мети можливе тільки при комплексній, методичній і узгодженій роботі педагогів, лікарів, психологів, соціологів і батьків» [249, с. 13].

Як вказує О. В. Болотіна, «майже 90% дітей, учнів та студентів мають відхилення в стані здоров'я, 50% – незадовільну фізичну підготовку» [25, с. 6]. За даними автора, «період навчання в школі кількість хронічних захворювань у дітей збільшується в 1,5-2 рази» [25, с. 6]. За даними О. Микитюк і О. Шиян, «лише 10-15% старшокласників, а пізніше і студентів мають високий рівень фізичного здоров'я; 10% – вищий за середній; до 30% – середній; 25% – нижчий за середній та решта учнів – низький рівень фізичної розвиненості» [167, с. 23].

Перш за все це можна пояснити такою системою фізичного виховання населення, яка не відповідає сучасним вимогам і міжнародним стандартам (В. Г. Грігоренко, 1991). Серед основних причин цієї кризи варто відзначити, як вказує В. В. Кравченко, знецінення соціального престижу фізичної культури,

спорту, здорового способу життя, мінімальну соціально оздоровчу цінність фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах, явний недолік фінансування розвитку фізичної культури і спорту [140, с. 100]. Все це, на думку автора, зумовило низький рівень позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, спортом, здорового способу життя в учнів шкіл [140, с. 100].

На сучасному етапі відродження національно-культурного життя України, в умовах складної екологічної ситуації, як вважає Т. М. Кравчук, «викликає все більшу занепокоєність стан здоров'я і фізичної підготовленості молоді» [141, с. 1]. У зв'язку з цим педагоги-науковці, викладачі-методисти та фахівці з фізичної культури ведуть інтенсивні пошуки нового змісту, форм і методів підвищення якості підготовки вчительських кадрів з фізичного виховання, діяльність яких плідно впливає на забезпечення й розвиток фізичного, психічного і духовного здоров'я підростаючого покоління [141, с. 1].

І. В. Іваній та І. О. Калініченко зазначають, що проблема здоров'я учнів вийшла за рамки медичної (епідемія хронічних неінфекційних захворювань) та перетворилася у соціальну (М. Амосов, 1998; О. Дубогай, 2005; І. Кучеров, 2000; І. Сміян, 2002 та ін.)» [110, с. 7]. На думку науковців, у зв'язку з цим перед шкільною фізкультурною освітою постають питання пошуку інноваційних систем всебічного гармонійного розвитку учнів, в основі яких повинна бути, передусім, турбота про стан їх здоров'я» [110, с. 7].

Саме тому пропонується, як вказує Ю. В. Півненко, «переорієнтувати діяльність вчителя на особистість учня з урахуванням пріоритетів збереження та формування здоров'я у навчально-виховному процесі» [191, с. 11].

Фізичне виховання у навчально-виховній сфері як складова частина загальної системи національного виховання повинно, вважає М. О. Носко, «замінити основи забезпечення розвитку фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості, удосконалення фізичної і психологічної підготовки до активного

життя і професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного удосконалення, бездоганності цього процесу та ін.» [180, с. 12-13].

Вимоги до фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладах України, на думку Г. В. Денисової, можна реалізовувати через: «підвищення мотивації до занять фізичною культурою; визначаючи ознаки, що характерні для певних груп учнів, створення типових характеристик учнів; ствердження справедливого, гуманістичного ставлення до всіх учнів; розглядіння в кожній дитині особистості; задоволення потреби у спілкуванні з учителем та однокласниками під час навчання; формування у кожного учня адекватної самооцінки власних сил і можливостей; психолого-педагогічне діагностування кожного учня (стан здоров'я, рівень засвоєння рухових дій, поведінка та ін.); опанування учнями методики самоконтролю, навичок самостійних занять; прищеплення інтересу до щоденних занять фізичною культурою; розвиток бажання до саморозвитку, самовдосконалювання з використанням для цього різноманітних засобів педагогічної підтримки та прогнозування можливих ситуацій» [74, с. 11]. Як вважає вчена, «у старшій школі необхідно планувати та проводити заняття таким чином, щоб спонукати та підтримувати прагнення до фізичного вдосконалення: тільки тоді, коли старшокласники бачать свої досягнення у фізичному розвитку під впливом занять фізичною культурою, вони переконуються в правильності роз'яснень учителя; робити зрозумілим значення фізичної культури для успішного здійснення життєвих планів учнів» [74, с. 12].

В. А. Сутула зазначає, що загальноосвітній модуль у програмі з предмету «Фізична культура» повинен забезпечувати зв'язок теоретичного матеріалу, який подається учням у процесі вивчення даного предмету, з сучасними уявленнями про особливості і закономірності розвитку фізичної культури, як цілісної соціокультурної системи [225, с. 95]. Спортивно-освітній модуль повинен забезпечувати зв'язок між урочною формою організації діяльності

учнів і їх діяльністю у процесі проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів, які реалізуються у позакласних формах занять [225, с. 95]. Оздоровчо-виховний модуль повинен забезпечувати зв'язок між урочною формою діяльності учнів і їх діяльністю у процесі проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня і у процесі виконання ними домашніх завдань [225, с. 95].

Як вважає В. І. Бабич, «освітня галузь «Фізична культура і здоров'я» має за мету: збереження і зміцнення здоров'я учнів, розвиток їх основних фізичних, психічних, духовних якостей, рухових здібностей, формування гуманістичних ціннісних орієнтирів, розвиток розуміння і потреби в систематичному зміцненні свого здоров'я, забезпечення учнів основами теоретичних знань і практичних вмінь і навичок з питань здоров'я, фізичної культури, безпеки життєдіяльності, підготовку їх до активної участі в забезпеченні повноцінного тривалого життя» [14, с. 135].

Здоров'язбережувальна освіта, як вказують А. І. Севрук і О. А. Юніна, спрямована на створення умов для зміцнення і розвитку, як психічного, так і фізичного здоров'я учнів і вихованців [208, с. 200]. Ця освіта спирається на принципи (науковості, креативності, системності), досягається через засоби (здоров'язбережувальне навчання; активізацію фізичного розвитку; дотримання санітарно-гігієнічних правил і норм; пропаганду здорового способу життя), призводить до результатів (зменшення пропусків за хворобою; запобігання втомі і стомлюваності; потреба в здоровому способі життя) і залежить від ресурсів (кадрових (зокрема особистого прикладу учителя фізичної культури у здоровому способі життя); технологічних (застосування спеціальних педагогічних технологій); матеріально-технічних; інформаційних).

Важлива місія у справі збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді, вважає О. П. Бабешко, належить «школам, чий зміст роботи у галузі фізичного виховання необхідно спрямувати на широке запровадження здоров'язбережувальних і здоров'яформувальних технологій» [13, с. 18]. Це

обумовлює передусім зміну ставлення вчителів до предмета «Фізична культура».

В. В. Фомін вказує, що «для успішного вирішення завдань формування української освіти важливим є опанування виховними цінностями минулого, їх вдумливе осмислення, об'єктивна оцінка та творче використання найбільш вагомих теоретичних та практичних здобутків вітчизняного педагогічного досвіду» [241, с. 1].

М. І. Горбенко акцентує увагу на тому, що «соціально-економічні перетворення в Україні, глобальна економічна криза активізували проблему збереження фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я підростаючого покоління» [58, с. 199]. Це поставило перед загальноосвітньою школою завдання створення таких умов розвитку учнів, які б сприяли утвердженню здорового способу життя, гармонізації їх взаємин із довкіллям [58, с. 199].

Сучасна система підготовки вимагає, вважає Д. П. Головка, «ефективного рішення цілої низки організаційних, матеріально-технічних та методичних питань» [54, с. 14]. Аналогічної думки дотримується й В. Й. Земцова, яка аналізуючи питання про підготовку фахівців у галузі здоров'язбережувальних технологій у межах фізкультурної освіти, зазначає, що «вирішити проблему формування, збереження та зміцнення здоров'я зусиллями медичних працівників неможливо. Таким чином, виникає необхідність підготовки фахівців у царині оздоровлення населення» [105, с. 5].

Н. Ю. Зубанова зазначає, що «професійна підготовка вчителів фізичної культури не може обмежуватись лише накопиченням суто професійних знань, навичок, умінь» [108, с. 7]. На думку вченої, «саме через неготовність до подолання труднощів у педагогічній діяльності на особистісному рівні багато майбутніх вчителів фізичної культури не можуть повністю реалізувати свій індивідуальний потенціал» [108, с. 7].

Професійна діяльність фахівця у галузі фізичної культури та спорту, вважає І. Б. Максимова, повинна полягати не тільки у навчанні основам

фізичної культури, але і в досягненні і збереженні високого рівня фізичного стану у представників різних соціальних і вікових груп населення [159, с. 70].

Г. І. Панченко вказує, що «у процесі фізичного виховання підростаючого покоління необхідно в обов'язковому порядку враховувати особливості індивідуальних морфофункціональних і психологічних особливостей дітей, обов'язкову відповідність змісту занять ритмам вікового розвитку дітей, а також функціональним закономірностям динаміки їх рухового потенціалу» [186, с. 87]. На думку автора, «погіршення стану здоров'я школярів у наш час виникає через дію комплексу факторів, серед яких виокремлюють надмірні навчальні перевантаження, недостатню рухову активність як у сім'ї, так і в школі, а також внаслідок низького рівня компетентності вчителів фізичного виховання в питаннях оздоровчої фізичної культури учнів як головного здоров'язберезувального чинника» [186, с. 87]. Науковець зазначає, «що провідними фахівцями фізичного виховання ставиться питання про значну перебудову всієї системи фізичного виховання підростаючого покоління» [186, с. 87]. Г. І. Панченко вважає, що «ця перебудова повинна бути заснована на наступних провідних принципах: приділення особливої уваги особистості людини, як найвищої соціальної цінності; учень з об'єкта соціально-педагогічного впливу вчителя перетворюється на суб'єкт активної творчої діяльності, з опорою на розвиток внутрішніх мотивів до самовдосконалення та самовизначення; перехід у відносинах педагога та учня від авторитаризму до демократичного ставлення; у кожній особистості необхідно формувати мотивацію різнобічного і гармонійного розвитку» [186, с. 87].

О. В. Болотіна акцентує увагу на тому, що «визначення змісту діяльності сучасного фахівця з фізичної культури і спорту, формування його професійної підготовки в умовах вищої педагогічної ніколи є цілісним процесом, який забезпечить цілеспрямоване керівництво становлення фахівця даної галузі, зумовить оптимізацію засвоєння необхідних теоретичних і практичних знань та вмінь» [25, с. 9].

Для підготовки майбутніх учителів фізичної культури важливою є модель валеологізації процесу фізичного виховання у загальноосвітньому навчальному закладі, для реалізації якої В. П. Русанов і Р. А. Грачова запропонували три напрямки діяльності [202].

1. Формування валеологічної грамотності, яка спрямована на передачу знань і формування умінь і навичок збереження і зміцнення здоров'я на різних навчальних предметах. Базовими в цьому напрямі вважаються уроки фізичної культури і основ здоров'я, на яких учні отримують знання про фізичне, психічне і духовне здоров'я, про будову людського тіла, про взаємодію людини з навколишнім світом, а також освоюють необхідні уміння і навички управління фізичним станом і психікою, отримують навички спілкування, самоконтролю і прогнозування свого стану.

2. Здоров'язбережувальний підхід, під яким мається на увазі системна організація наступних елементів: валеологічно обґрунтований розклад навчальних занять, фізіологічно грамотна побудова і педагогічно раціональна організація уроку фізичної культури, активізація рухової активності школярів, використання активних методів навчання, забезпечення необхідних санітарно-гігієнічних норм у навчальних приміщеннях, створення сприятливої психологічної атмосфери і оптимальне поєднання суб'єктивних і об'єктивних відносин у процесі навчання.

3. Рекреаційна оздоровча робота, що припускає реалізацію практичних заходів щодо збереження і зміцнення здоров'я школярів [202].

Вважаємо, що ці напрями діяльності, взаємно доповнюючи один одного і будучи частиною одного процесу, сприяють створенню необхідних умов для формування особистості школярів, сприяють їх природному фізичному і психічному розвитку, тим самим, здійснюючи благотворний вплив на здоров'я учня в цілому.

Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, вважають А. В. Віндюк і Є. А. Захаріна, «повинна враховувати особливості організації процесі фізичного виховання школярів як основи розвитку не лише фізичних

якостей, формування рухових умінь і навичок та засобом зміцнення здоров'я, а і як можливість розвитку в школярів творчої ініціативи, самостійності як у процесі шкільних занять фізичною культурою, так і в позаурочний та позашкільний час» [39, с. 21].

Переважає більшість сучасних науковців, обговорюючи засоби вирішення демографічних, генетичних, ресурсних, організаційно-політичних та інших проблем, що створюють у перспективі загрозу для існування цивілізації, все частіше, вважає В. Григор'єв, «звертаються до теми здорового способу життя» [60, с. 24]. Аналіз літератури з наукового та гуманітарного людинознавства, проведений В. Григор'євим свідчить про те, що «питання здорового способу життя досі перебувають, з одного боку, у компетенції охорони здоров'я з його розгорнутою і складною системою і є прерогативою комплексу медичних наук, з іншого – у компетенції так званих «гуманотехнологій», представники яких розглядають можливості перетворення людини через її тілесність, імунну систему, нейросистему, інтелект» [60, с. 24]. Сьогодні такий підхід є досить вразливим, оскільки входить у гостру суперечність з реаліями часу. На думку В. Григор'єва, «радикальне переосмислення наших уявлень про природу здорового способу життя, його і роль в цивілізаційному розвитку особистості та суспільства передбачає, насамперед, аналіз здорового способу життя саме як певної системи життєдіяльності людей» [60, с. 24].

В. Л. Попова вказує, що «одним із пріоритетних напрямів сучасної освіти є формування у підростаючого покоління навичок здорового способу життя, відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищих суспільних цінностей» [194, с. 97]. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи, вважає Л. І. Іванова, має забезпечувати набуття наступних знань та вмінь: «застосовувати форми, методи, засоби навчальної роботи, не шкідливі для здоров'я учнів; забезпечувати належний рівень викладання предметів освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура»; надавати учням ґрунтовні знання про здоров'я і

шляхи його збереження та зміцнення; сприяти формуванню у школярів потреби у здоровому способі життя та прикладних навичок у його веденні; формувати відповідну мотивацію щодо здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів, навички викладача-організатора фізкультурно-оздоровчої роботи в школі, навички організації та проведення занять у фізкультурно-оздоровчих гуртках, навички проведення уроків та занять зі спеціальними медичними групами» [112, с. 9].

Показовим у цьому відношенні видається, вважає С. В. Мединський, «досвід підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в США, які впродовж десятиліть демонструють стабільно високі показники функціонування фізкультурно-оздоровчої сфери (лідуючі позиції у різного роду світових змагань, високий відсоток залучення населення до занять фізкультурою і спортом, високий рівень матеріально-технічного забезпечення)» [165, с. 67]. На думку вченого, «унікальність досвіду США полягає у налагодженні ефективної взаємодії державного і недержавного секторів фізичної культури і спорту, організації розгалуженої мережі фізкультурно-оздоровчих закладів різних типів і рівнів, приділення значної уваги на розвитку фізкультурно-спортивної діяльності в освіті, а особливо у вищих навчальних закладах» [165, с. 67].

У Польщі в освітньому стандарті за напрямом підготовки «Фізичне виховання» (Standardy kształcenia dla kierunku studiów: Wychowanie fizyczne) зазначено, що для отримання ступеня «бакалавр» навчання повинно тривати не менше шести семестрів; загальна кількість навчальних годин повинна бути не менше 5400; кількість кредитів ECTS – не менше 180. Завдяки здобутим знанням у процесі навчання у галузі природничих і соціальних наук, а також оволодіння професійними навичками, випускник набуває компетенцій щодо впливу фізичних засобів на організм людини, соціальних засобів на особистість з метою задоволення потреб учнів в соматичному й моторному розвитку. Випускники польських вищих навчальних закладів отримують вищу професійну освіту з фізичного виховання. Залежно від власних інтересів,

випускники також мають можливість отримати додаткову кваліфікацію інструктора з відповідної спортивної дисципліни (наприклад, з гімнастики, легкої атлетики, волейболу, футболу, баскетболу, плавання, аеробіки та ін.).

Наведемо перелік навчальних дисциплін польських вищих навчальних закладів за циклами. *Przedmioty kształcenia ogólnego – Цикл загальних дисциплін (18 кредитів ECTS):* Języki obce – іноземні мови; Metodologia badań naukowych – методологія наукових досліджень; Informatyka – інформатика; Organizacja i kierowanie w oświeceniu – організація та управління в освіті; Statystyka – статистика; Fizyka – фізика; Wiedza o sztuce – наука мистецтва; Kultura słowa – культура слова. *Grupa przedmiotów podstawowych – Цикл основних дисциплін (53 кредити ECTS):* Anatomia człowieka – анатомія людини; Biologia – біологія; Fizjologia – фізіологія; Biochemia – біохімія; Antropologia – антропологія; Antropomotoryka – антропометрія; Biomechanika – біомеханіка; Pedagogika – педагогіка; Psychologia – психологія; Techniczne środki nauczania – технічні засоби навчання; Historia kultury fizycznej – історія фізичного виховання; Higiena – гігієна.

Grupa przedmiotów kierunkowych i zawodowych – Цикл дисциплін професійного спрямування (76 кредитів ECTS): Teoria wychowania fizycznego – теорія фізичного виховання; Teoria sportu – теорія спорту; Teoria rekreacji i turystyki – теорія рекреації та туризму; Wychowanie zdrowotne – санітарне виховання; Ekologia i ochrona środowiska – екологія та охорона навколишнього середовища; Medycyna wf, sportu i rekreacji – медицина фізичного виховання, спорту і відпочинку; Methodyka wychowania fizycznego – методика фізичного виховання; Gimnastyka – teoria i metodyka – гімнастика – теорія і методика; Gimnastyka artystyczna – художня гімнастика; Lekka atletyka – teoria i metodyka – легка атлетика – теорія і методика; Pływanie i ratownictwo – teoria i metodyka – плавання і рятування на воді – теорія і методика; Sporty walki i podjęcia ciężarów – бойові мистецтва та важка атлетика; Sportowe gry zespołowe – teoria i metodyka – спортивні ігри – теорія і методика; Ćwiczenie muzyczno-ruchowe i tańce wspólne – заняття музично-рухові і партнерські танці; Zabawy i gry

ruchowe – рухові ігри; Gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna – коригувально-компенсаційна гімнастика; Masaż klasyczny – класичний масаж; Specjalizacja – dyscyplina sportu – спортивна спеціалізація; Seminarium dyplomowe – семінар дипломний.

Grupa przedmiotów specjalnościowych – Цикл спеціалізованих дисциплін (33 кредити ECTS): Promocja zdrowia – пропаганда здорового способу життя; Metodyka nauczania ruchu osób niepełnosprawnych – методика навчання пересуванню людей з обмеженими можливостями; Metodyka profilaktyki zdrowotnej – методика профілактики здоров'я; Masaż leczniczy – лікувальний масаж; Odnowa biologiczna – реабілітація; Patofizjologia – патофізіологія; Fizykoterapia – фізична терапія; Teoria i metodyka kinezyterapii – теорія і методика кінезитерапії; Sport i gry niepełnosprawnych – спорт та ігри для осіб з обмеженими можливостями; Teoria i metodyka rehabilitacji – теорія і методика реабілітації; Specjalizacja instruktorska – інструкторська спеціалізація; Wykłady monograficzne – монографічні лекції. Теоретичні знання закріплюються під час проходження студентами у третьому та п'ятому семестрі педагогічної практики – praktyka pedagogiczna загальним обсягом 150 годин. На нашу думку, позитивні здобутки польського досвіду слід враховувати при організації навчально-виховного процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Нова парадигма освіти зумовлює інше бачення позиції вчителя фізичної культури як джерела цільових, змістових і процесуальних характеристик навчання. На думку С. А. Зенкіної, інтерес до психології людини, людських стосунків, до посилення гуманітарної складової освіти, зростання значущості загальноосвітньої підготовки порівняно з професійною – все це пов'язане з тими змінами, яких зазнають сьогодні продуктивні сили суспільства [106, с. 5]. Як зазначає вчена, стало очевидним, що прогрес людства неможливо забезпечити тільки технічними чинниками без розвитку людської складової виробника: актуалізації його творчого ресурсу, підвищення мотивації до праці, особистої зацікавленості в її результатах [106, с. 5].

Таким чином, аналіз у педагогічній теорії проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі показав, що цій проблемі науковці приділяють відповідну увагу, але недостатню. Вважаємо, що науковий підхід до проблеми оздоровлення нації повинен бути нерозривно пов'язаним з підготовкою майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах. Орієнтація вищої фізкультурної освіти на запити ринку, контроль з боку суспільства визначає необхідність підготовки випускників вищих навчальних закладів відповідно до сьогоденних соціальних і економічних запитів. Нами основний результат підготовки майбутніх учителів фізичної культури розглядається не тільки в наявності у випускників фундаментальних знань у різних галузях науки, високого рівня володіння професійними вміннями, але й певної готовності бути конкурентоспроможною особою та здійснювати здоров'язберезувальну діяльність. Вважаємо, що у процесі навчання у вищому навчальному закладі випускники повинні опанувати цінностями фізичної культури на такому рівні, який забезпечив би оптимальний рівень готовності до використання засобів фізичної культури у виховній роботі з учнями старшої школи.

1.2. Термінологічний апарат підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі

Усі поняття, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, було поділено на чотири групи.

До першої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «підготовка», «професійна

підготовка», «педагогічна підготовка», «готовність», «готовність до професійної діяльності» та «технології» (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Перша група понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі

Розкриємо їх сутність.

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «підготовка», яке подається у «Великому тлумачному словнику української мови» [34]. Автори цього словника трактують поняття «підготовка» як «запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання та практичної діяльності» [34].

Поняття «професійна підготовка» нами буде використовуватися у тлумаченні, яке подає С. А. Петренко [188, с. 8]. Автор трактує поняття «професійна підготовка» як «систему організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості знань, умінь, навичок і професійної готовності до певної діяльності» [188, с. 8].

У дослідженні поняття «педагогічна підготовка» нами буде використовуватися у тлумаченні, яке подає Т. М. Кравчук [141, с. 1]. Автор визначає поняття «педагогічна підготовка» як «певну педагогічну систему, що

характеризується взаємозв'язком і взаємодією структурних компонентів, сукупність яких забезпечує формування особистості майбутнього вчителя фізичної культури відповідно до поставленої мети» [141, с. 1].

Г. В. Бесарабчук визначає поняття «готовність» як «умову успішного виконання діяльності, як виборчу прогнозуючу активність, що настроює особистість на майбутню діяльність» [20, с. 9]. У ряді досліджень поняття «готовність» визначається не тільки як «передумову, але і регулятор реальної діяльності, що забезпечує включеність суб'єкта в її виконання» [20, с. 9]. Дослідник зазначає, що науковці виділяють тимчасову (ситуативну) і довготривалу (стійку) готовність (Л. С. Нерсесян, В. Н. Пушкін), функціональну і особистісну (Ф. Генів, Б. В. Пуні), психологічну і практичну (Б. Ф. Райський, Ю. Д. Васильєв), загальну і спеціальну (Б. Г. Ананьєв), готовність до розумової і фізичної діяльності (А. Г. Ковальов) [20, с. 9].

Теоретичний аналіз наукової літератури, який провела М. М. Галицька, засвідчив, що поняття «готовність» розглядається як: професійну готовність до педагогічної діяльності (В. О. Сластьонін, О. Г. Мороз); професійно-естетичну готовність (М. В. Веселовська, Т. О. Зотєєва, Н. М. Конишева); психологічну готовність (В. О. Моляко); морально-психологічну готовність (Л. В. Кондрашова) та готовність до інших видів діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів (О. Л. Полякова, Л. О. Савенкова та ін.) [48, с. 12].

Л. Г. Настенко вказує на те, що готовність розглядається як «умова успішного здійснення діяльності, як її передумову і регулятор» [173, с. 12].

М. І. Гайдур зазначає, що поняття «готовність» в науковій літературі розглядається і як стан, і як якість» [46, с. 7]. Відмінність між готовністю як якістю та як станом витікає з психологічної теорії діяльності [46, с. 7].

Р. П. Карпюк і Л. П. Сущенко, аналізуючи психолого-педагогічну літературу, зазначають, що поняття «готовність» має «ряд інтерпретацій у зв'язку з різними проблемами досліджень і визначається: як психологічна установка (Д. Н. Узнадзе); як соціально-фіксована установка, яка характеризує

суспільну поведінку особистості (В. А. Отрут); як наявність здібностей (С. Л. Рубінштейн); як стан підготовленості, здатність людини ставити мету, вибрати способи її досягнення, здійснювати самоконтроль, будувати плани й програми діяльності (Ю. Н. Кулютін, Г. С. Сухобська)» [121, с. 54].

Р. П. Карпюк і Л. П. Сущенко зазначають, що науковці тлумачать поняття «готовність»: як налаштованість особистості на певну поведінку, установка на активні й доцільні дії, пристосування особистості для успішних дій у цей момент, яке обумовлене мотивами й психічними особливостями особистості (М. І. Дяченко і Л. А. Кандилович); як здатність до діяльності, що виражається в активному позитивному ставленні до неї, схильності займатися нею, що переходить на високому рівні розвитку в особливу захопленість (В. А. Крутецький); як особливий психічний стан, який забезпечує високу дієздатність, або як психічний стан, що займає проміжне положення між психічними процесами й властивостями особистості, створюючи функціональний рівень, на основі якого розвиваються процеси, необхідні для забезпечення результативності майбутньої професійної діяльності (К. К. Платонов)» [121, с. 54].

Р. В. Конькова вказує, що поняття «готовність» тлумачиться: як особливий стан особистості, який проявляється на функціональному рівні; як інтегративний прояв особистості, який може проявлятися на особистісному рівні; особливий психологічний стан особистості, який може проявлятися як на функціональному, так і на особистісному рівнях [137, с. 24]. Вчена визначає поняття «готовність» як стійку характеристику особистості, цілісний комплекс, який включає в себе індивідуально-цільовий, інформаційно-гностичний і рефлексивно-оціночний компоненти, які відповідають вимогам освіти й умовам професійної діяльності [137, с. 24].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «готовність» у визначенні, яке подає Н. Ю. Зубанова [108, с. 7]. Вчена трактує поняття «готовність» як «інтегральне особистісне утворення, що включає наявність адекватних знань, умінь, навичок, а також комплекс індивідуально-

психологічних особливостей, що обумовлюють високу ефективність професійного функціонування в педагогічній сфері» [108, с. 7].

У науковому обігу поряд з поняттям «готовність» використовується поняття «готовність до професійної діяльності».

Теоретичний аналіз наукової літератури, який провели Р. П. Карпюк і Л. П. Сущенко, засвідчив, що поняття «готовність до професійної діяльності» тлумачиться наступним чином: як здатність до пізнання індивідуальних особливостей (образ «Я»), аналізу професій і ухвалення рішення на основі зіставлення цих двох видів знань, тобто здібність до свідомого оволодіння професією (Л. А. Зеленов, Ю. А. Лебедев); стійкий стан особистості студента, в основі якого лежить динамічне сполучення певних властивостей, що включає спрямованість інтересів і нахилів, його практичний досвід і знання своїх особливостей у зв'язку з оволодінням професією (С. Н. Чистякова); як внутрішню переконаність і усвідомленість факторів, що впливають на оволодіння професією, поінформованість про світ праці, про те, які фізичні й психологічні вимоги професія пред'являє до людини (С. П. Чистякова, М. Л. Кондюрина) [121, с. 56].

У дослідженні поняття «готовність до професійної діяльності» ми будемо використовувати у тлумаченні, яке подає Р. В. Конькова [137, с. 25]. Вчена тлумачить поняття «готовність до професійної діяльності» як особистісне утворення, яке містить високу мотивацію вибору навчальної й професійної діяльності; як стійку систему професійно важливих якостей особистості (позитивне ставлення до вибору виду професійної діяльності, організованість, самовладання), її досвід, необхідні навички, уміння та знання [137, с. 25].

Розкриємо визначення поняття «технологія».

Історико-порівняльний аналіз літературних джерел, який здійснив Г. Сизоненко, дозволив йому зробити висновок про неоднозначність змісту таких понять, як «технологія», «педагогічна технологія», «освітня технологія» та фактично вказав на відсутність їх в офіційній терміносистемі галузі [211].

У «Словнику російської мови», автором якого є С. І. Ожегов, технологія (від грецького *techne* – мистецтво, майстерність, вміння) постає як сукупність методів, способів і прийомів отримання, обробки чи переробки сировини і напівфабрикатів з метою готової продукції [181].

Л. В. Ричкова та К. В. Яресько визначають поняття «технологія» з трьох сторін, а саме: «як сукупність способів і засобів здійснення процесів різної фізичної природи; як їх опис мовою математичних, фізичних та інших формул, графіків, інструкцій тощо; як сам процес (технологічний), розділений на етапи із вказівкою вихідного стану і результатів» [200, с. 9].

Поняття «технологія» нами використовується у визначенні, яке подає А. В. Забора, яка тлумачить поняття «технологія» як «сукупність засобів і методів, а також порядок їхнього використання в навчанні» [99, с. 54].

До другої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «фізична культура» та «фізичне виховання» (рис. 1.2).

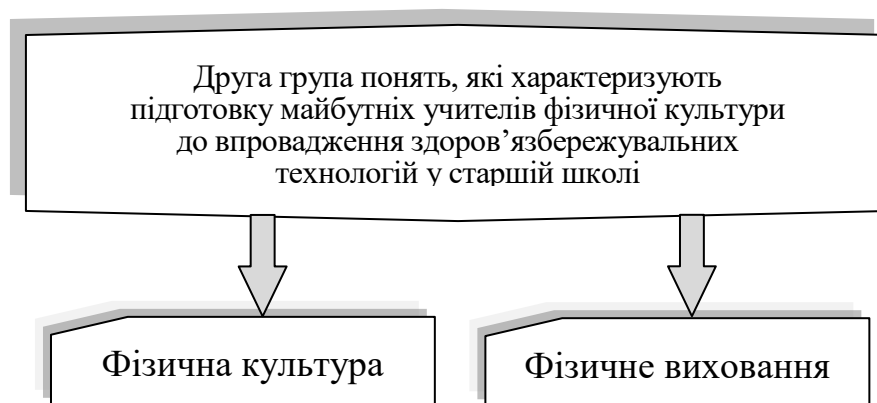

Рис. 1.2. Друга група понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі

Розкриємо їх визначення.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» (2014) вказано, що «фізична культура – це діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту,

спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу» [102].

У навчальному посібнику «Теорія і методика фізичної культури» під редакцією Ю. Ф. Курамшина і В. І. Попова, поняття «фізична культура» тлумачиться як вид культури, що являє собою специфічний процес і результат людської діяльності, засіб фізичного вдосконалювання людей для виконання ними своїх соціальних обов'язків [231, с. 36].

У навчальному посібнику «Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання та спорт», автором якого є М. С. Герцик та О. М. Вацеба, зазначається, що «у сучасний період фізична культура постає специфічним багатофункціональним явищем, у сфері якого вирішується широке коло завдань, від особистих до державних і загальнолюдських» [52, с. 12].

У навчальному посібнику «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури», автором якого є Л. І. Іванова, С. Ю. Путров і Р. П. Карпюк, поняття «фізична культура» тлумачиться як «частина загальної культури особистості, яка визначає її культуру відносно свого здоров'я та яка формується у процесі фізичного виховання» [114, с. 7].

Г. М. Соловйов у монографії «Формування фізичної культури особистості студента у ракурсі сучасних освітніх технологій» тлумачить поняття «фізична культура» як галузь загальної культури й історії людства, соціальний феномен, який є історично визнаним рівнем матеріальних, духовних, науково-теоретичних і практичних досягнень суспільства, отриманих у процесі специфічної діяльності системи фізичного виховання й спорту, освіти і науки й інтегрованих у культуру способу життя й психофізичне здоров'я суспільства [219, с. 110].

В. І. Столярів визначає фізичну культуру як відносно самостійну сферу культури, яка має конкретно-історичний характер, оскільки складові її компоненти змінюються в процесі розвитку суспільства [222, с. 4]. Вчений підкреслює, що важливо розрізняти фізичну культуру окремої людини, певної соціальної групи й суспільства в цілому [222, с. 4]. У її зміст він включає

соціально сформовані фізичні здібності (уміння й навички) людини, пов'язані з ними знання, інтереси, потреби, ціннісні орієнтації, а також засвоєння особистістю засобів збереження й удосконалення цих здібностей, знання про те, як їх використовувати, уміння й навички застосовувати їх і відповідні інтереси, потреби, норми [222, с. 4].

М. Н. Алієв і А. Г. Гусейнов пропонують розглядати фізичну культуру, яка виступає частиною загальнолюдської культури, в якості унікальних засобів творення людиною самої себе, свого тіла й духу, як спосіб самовираження свого внутрішнього світу [2, с. 68].

Фізична культура, на думку Д. Є. Вороніна, виступає «органічною частиною загальнолюдської культури, разом з тим є самостійною галуззю людської діяльності, істотною ознакою котрої є спрямованість на створення різнобічної, творчої особистості, здатності досягати гармонії духовного і фізичного розвитку в єдності з культурою і соціумом» [41, с. 9]. Науковець називає найважливішими компонентами формування й розвитку фізичної культури в персоніфікованій формі «світогляд, систему цінностей, потрібнісно-мотиваційну сферу особистості, широту, глибину знань і здатність реалізувати в професійній і особистій діяльності цінності фізичної культури (В. К. Бальсевич, С. Ю. Балбенко, М. Я. Віленський, С. С. Єрмаков, Л. І. Лубишева, В. І. Мудрик, В. В. Черняєв та ін.)» [41, с. 10].

Фізична культура як частина загальної культури, вважає Г. Є. Іванова, «спрямована на зміцнення і підвищення рівня здоров'я, всебічний розвиток фізичних здібностей людини і використання їх у суспільній практиці і повсякденному житті» [111, с. 29]. Фізична культура дозволяє за допомогою своїх специфічних методів розкрити потенційні можливості людини і виступає як джерело формування різнобічних інтересів людей [111, с. 29].

Як зазначають В. Н. Курись та Л. Н. Сляднєв, у сучасному розумінні терміна «фізична культура» закладена необхідність інтеграції природничо-наукових і гуманітарних знань про тілесний субстрат (основу) людського в людині [146, с. 14]. Автори зазначають, що важко погодитися з існуючими

офіційними уявленнями про те, що компоненти фізичної культури повністю задовольняють всі потреби суспільства й особистості у фізичній підготовці людей їхньої життєдіяльності, оскільки таке твердження має знаходити своє підтвердження в достатньому рівні фізичного здоров'я нації, що не відбиває існуючої реальності [146, с. 14].

Т. С. Плачинда визначає поняття «фізична культура» як «невід'ємну складову загальної професійної культури особистості сучасного фахівця, яка забезпечує фундамент його фізичного, духовного добробуту й успіхи у виробничій діяльності» [192, с. 47]. На думку автора, «вона є якісною, динамічною характеристикою рівня розвитку і реалізації можливостей особистості, що забезпечує біологічний потенціал її життєдіяльності, необхідний для гармонійного розвитку, вияву соціальної активності, творчої праці» [192, с. 47].

Аналіз досліджень, здійснений Р. П. Карпюком і Л. П. Сущенко, показав, що «вчені (Б. А. Ашмарин, Ю. А. Виноградов, З. Н. В'яткіна, В. М. Видрін, А. А. Гужаловський, Л. І. Лубишева) розглядають фізичну культуру і як один з видів діяльності людини» [121, с. 63]. У цьому контексті її тлумачать: «як процес і результат діяльності людини щодо перетворення своєї фізичної (тілесної) природи (Б. А. Ашмарин, Ю. А. Виноградов, З. Н. В'яткіна); як якісну характеристику діяльності, що задовольняє потреби в підготовці людини до праці, захисту Вітчизни, до інших форм життєдіяльності за допомогою її фізичних, біологічних сил і можливостей, шляхом оздоровлення та загартування (В. М. Видрін); як таку галузь діяльності, яка задовольняє потреби суспільства у створенні фізичної готовності людини до різних форм її життєдіяльності, і, перш за все, до праці (А. А. Гужаловський)» [121, с. 63].

Л. І. Лубишева тлумачить поняття «фізична культура» як діяльність, яка цілеспрямовано здійснює вплив на процес фізичного удосконалення людини, що дозволяє забезпечити цілеспрямований розвиток її життєво важливих фізичних якостей і здібностей [153, с. 11]. Р. Р. Сіренко тлумачить поняття

«фізична культура» як «творчу діяльність людини, спрямовану на вдосконалення її фізичного розвитку і рухових здібностей» [212, с. 240].

Проведений на основі різної джерельної бази порівняльний аналіз поняття «фізична культура» дозволив О. Б. Логвиненко зробити висновок про доцільність його диференціації [151, с. 11]. Науковець пропонує розглядати фізичну культуру: «а) як широку соціальну галузь, соціальну систему, частину загальної культури суспільства, найбільш загальне, об'ємне поняття, носієм якого є суспільство; б) як частину широкої соціальної галузі, що відтворює її функціонування на рівні конкретних об'єктів: навчально-виховних закладів, установ, організацій, які є її носіями; в) як властивість, якість особистості (зокрема учня), як органічний компонент особистої загальної культури, всебічного гармонійного розвитку» [151, с. 11].

Поняття «фізична культура» нами використовується у тлумаченні, яке подає В. Г. Ареф'єв [6, с. 6]. Дослідник трактує поняття «фізична культура» як «частину загальної культури, сукупність спеціальних матеріальних і духовних цінностей, способів їх створення та використання з метою забезпечення фізичної досконалості людини» [6, с. 6].

С. Черненко вказує, що фізична культура «є важливим соціальним феноменом, який пронизує всі рівні сучасного соціуму, широко впливаючи на основні сфери життєдіяльності суспільства. Вона впливає на національні відносини, ділове життя, суспільне становище, формує моду, етичні цінності, спосіб життя людей» [248, с. 83].

М. Я. Віленський та В. В. Черняєв зазначають, що в основі змісту фізичної культури лежить цілісність знань про людину, її можливості, розуміння значущості її життєвих цінностей, усвідомлення свого місця в світі культури, який розвивається, розвиток культурного самоусвідомлення, яке забезпечує вільну орієнтацію в різноманітних соціокультурних ситуаціях, сформованість здібностей і можливостей для перетворювальної культурної діяльності, саморозвитку [37, с. 16].

А. М. Чух вказує на системоутворювальні чинники окремих компонентів фізичної культури і вважає, що «таких компонентів чотири: фізичне виховання зростаючого покоління; фізична професіональна підготовка; оздоровча фізична культура; спорт» [251, с. 14]. Кожен з цих компонентів створює у рамках загальної системи фізичної культури підсистему зі своєю особливою структурою, специфічними та загальносоціальними функціями [251, с. 14].

І. Р. Тарасенко розглядає фізичну культуру в єдності і взаємозв'язку форм – компонентів (фізкультурної рекреації, фізкультурної освіти, фізкультурної спортизації, фізкультурної реабілітації, фізкультурної адаптації); видів фізкультурної діяльності і фізичної культури (рекреаційної, освітньої, спортивної, реабілітаційної, адаптивної); структурних компонентів (інтелектуального, соціально-психологічного, рухового); системи потреб, здібностей, ставлень та інститутів; функцій (загальнокультурних, специфічних і внутрішніх); цінностей (предметних і особистісних), спрямованих на формування духовно-тілесної єдності (фізкультурної довершеності) людини через свідомо окультурену рухову (фізкультурну) діяльність, в якій переважає одухотвореність фізичного [228, с. 61-62].

Г. Шамардіна і Н. Долбишева називають структурними одиницями фізичної культури «базову фізичну культуру, спорт, професійно-прикладну, виробничу оздоровчо-реабілітаційну і рекреаційну фізичну культуру» [252, с. 19].

Фізична культура пов'язана, вважають О. В. Мусієнко, К. О. Крапівіна, І. В. Козак, В. О. Цимбал та Ю. Я. Яремчук, «з формуванням цілісної людини у всій повноті її сутнісних сил» [171, с. 104]. На думку науковців, «саме крізь призму людського виміру дане явище розкриває свої універсальні потенційні можливості в удосконалюванні кожної особистості і суспільства в цілому» [171, с. 104].

Розкриємо сутність поняття «фізичне виховання».

М. М. Фіцула визначає поняття «фізичне виховання» як «систему соціально-педагогічних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я,

загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок та вмінь» [240, с. 319]. Важливим завданням сім'ї та школи постає виховання фізично здоровим підростаючого покоління. За даними М. М. Фіцули, «нині практично здоровими є лише 27% дітей дошкільного віку, лише 65% дітей і 60% підлітків фізично гармонійно розвинені. Значна кількість учнів старших класів за станом здоров'я мають обмеження щодо вибору професії, а серед випускників шкіл не менше половини не придатні або частково придатні до військової служби» [240, с. 319]. Вчений зазначає, що «все це свідчить про необхідність докорінної перебудови організації фізичного виховання школярів, зміни поглядів на фізичну культуру, фізичний стан, красу людського тіла» [240, с. 319].

Т. С. Плачинда визначає поняття «фізичне виховання» як «педагогічний процес, спрямований на фізичний розвиток, функціональне удосконалення організму, навчання основним життєво важливим руховим навичкам і зв'язаних з ними знаннями для успішної наступної професійної діяльності» [192, с. 48].

Нами поняття «фізичне виховання» використовується у визначенні, яке подає В. Г. Ареф'єв [6, с. 7]. Науковець трактує поняття «фізичне виховання» як «педагогічний процес, спрямований на формування спеціальних знань, навчання фізичних вправ, розвиток фізичних здібностей та виховання моральних якостей людини» [6, с. 7].

До третьої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «вчитель», «вчитель фізичної культури», «майбутній вчитель фізичної культури», «старша школа» та «старшокласник» (рис. 1.3).

Сучасний педагог, вважає Н. В. Мартишина, є професійно-компетентною, творчою, гуманною особистістю, у якій превалюють духовно-моральні якості та яскраво виражена суб'єктна позиція, індивідуальний стиль діяльності й значний творчий потенціал [161, с. 48]. З позицій сьогодення загальноосвітній

школі, як зазначає М. Ріпак, «потрібен учитель, який не просто передає знання учням, а й здатний залучати своїх вихованців до щоденних занять фізичними вправами і загартування, а також створює умови для формування всебічної і гармонійної особистості школяра» [201, с. 14].

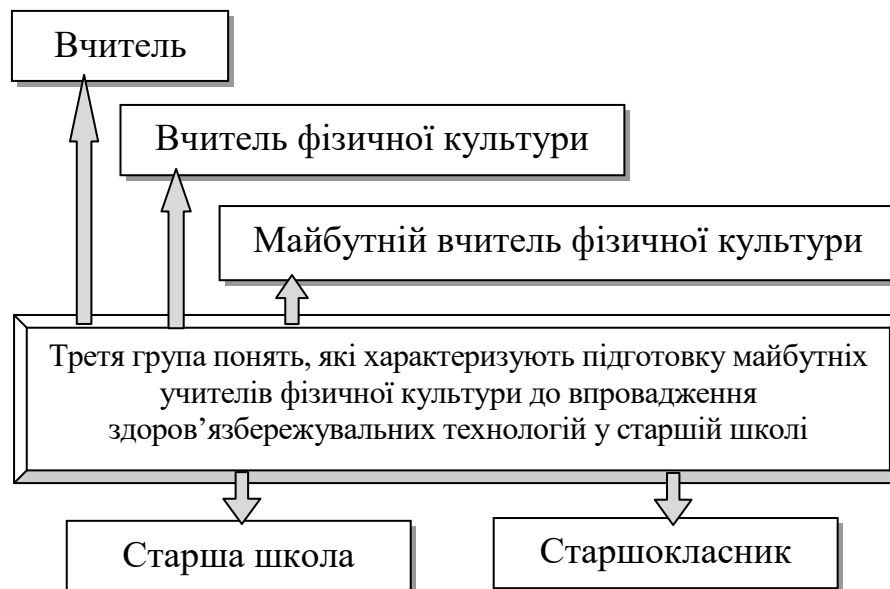

Рис. 1.3. Третя група понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «вчитель фізичної культури» у тлумаченні, яке подають Л. І. Іванова, С. Ю. Путров і Р. П. Карпюк [114, с. 7-8]. Науковці трактують поняття «вчитель фізичної культури» як «особистість, яка професійно підготовлена до викладання предмету «Фізична культура» та до ефективного здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями» [114, с. 7-8].

Як зазначають О. Куц, М. Третьяков і І. Лапичак, «працю педагога в сфері фізичного виховання і спорту з повною підставою може бути віднесена до особливого виду діяльності людини – педагогічної праці, в процесі якої здійснюється «відтворення» соціальних і особистісних цінностей фізичної культури. До них відносяться як матеріальні цінності (міцне здоров'я, тілобудова, фізичні якості), так і духовні (соціальне визнання, авторитет,

знання, уміння, переконання) [147, с. 122]. На думку вчених, «професійна культура особистості педагога з фізичного виховання представляє собою певну систему, яка включає три важливих складових процесу і результати засвоєння соціального досвіду в галузі фізичного виховання і спорту. По-перше, сукупність знань з дидактики, теорії і методики фізичного виховання, способів пізнання, оцінки і перетворення об'єктів педагогічної діяльності. Зауважимо, що знання з теорії проектування і побудови рухових дій у фізичній культурі можуть виступати в трьох функціях: а) онтологічній (створює уяву про предмет навчання – рухові дії і їх механізми); б) орієнтаційній (вказує спрямованість і способи побудови рухових дій, які відповідають певним критеріям ефективності); в) оціночній (визначає цінності, критерії і шкали, системи еталонів і правил оцінки педагогічної діяльності). По-друге, в зміст професійної культури педагога з фізичного виховання входить оволодіння способами діяльності (в тому числі творчої) і їх реалізація, які втілюються разом зі знаннями в навичках і уміннях особистості. Вказаний досвід включає готовність відповідати нормативним вимогам і правилам діяльності в конкретному їх прояві, а також умінні продукувати нові, більш удосконалені засоби вирішення педагогічних завдань. Третім компонентом професійної культури особистості педагога з фізичного виховання є досвід емоційно-ціннісного відношення до педагогічної діяльності. Даний компонент, який являється наслідком потреб і інтересів людини, регулює вибірковим відношенням педагога до предмету навчання і об'єкту його педагогічного впливу, стимулює соціальну активність фахівця» [147, с. 122].

В. А. Стоянов зазначає, що вчитель фізичної культури повинен мати «унікальну композицію професійних, особистісних та моральних якостей» [224, с. 64]. Автор визначає їх зміст: «професійні (глибокі знання в галузі своєї професії, педагогіки, психології, методів і засобів навчання); особистісні (інтерес до фізичної культури, цілеспрямованість, наполегливість, тактовність); моральні (чесність, доброзичливість, вимогливість, справедливість, відповідальність)» [224, с. 65].

Майбутні вчителі фізичної культури розглядаються нами як студенти вищих навчальних закладів, які спрямовують свої зусилля на отримання кваліфікації відповідно до певного терміну навчання та освітньо-кваліфікаційного рівня, що дозволить їм ефективно здійснювати фізичне виховання школярів.

До четвертої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «здоров'я», «культура здоров'я особистості», «здоровий спосіб життя», «здоров'язберезувальні технології», «здоров'яформувальні освітні технології» та «здоров'язберезувальні освітні технології» (рис. 1.4).

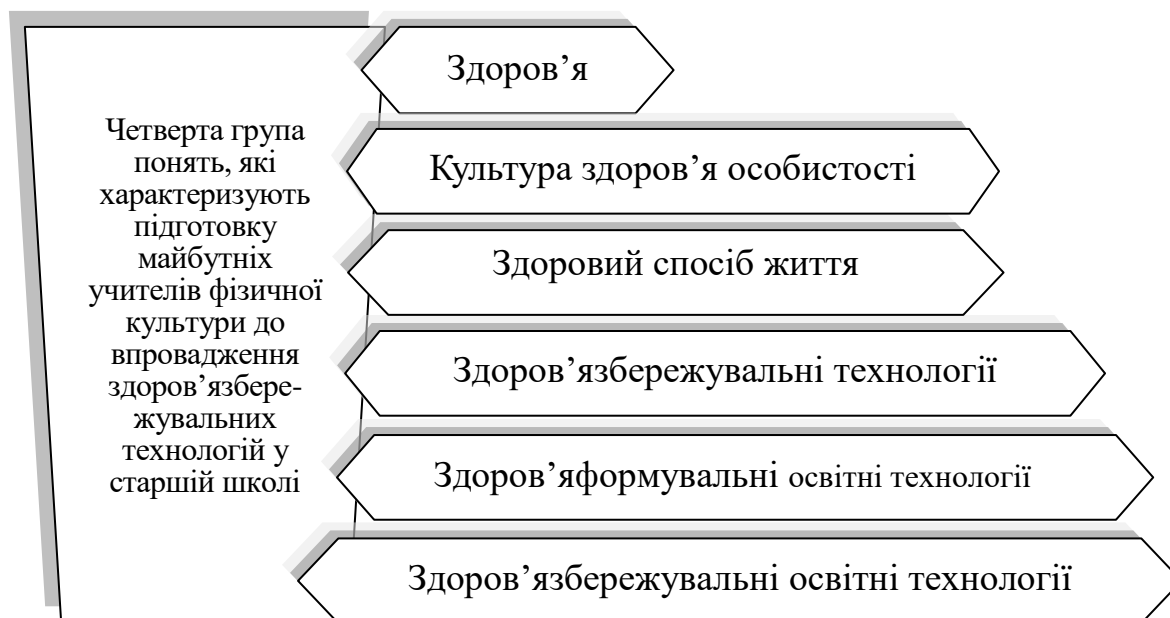

Рис. 1.4. Четверта група понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі

Розкриємо визначення цих понять.

У сучасній педагогічній теорії й практиці проблема формування здоров'я й здорового способу життя займає, вважає Л. П. Ареф'єва, «одне із пріоритетних місць» [7, с. 62]. На думку вченої, «на сьогодні існують різні погляди, напрямки, які не дають цілісної уяви про здоров'я, здоровий спосіб

життя, здоровий стиль життя» [7, с. 62]. Як зазначає А. І. Чаговець, діапазон наукових інтересів дослідників детермінував багатоманітність визначень сутності поняття «здоров'я» [246, с. 114].

А. І. Чаговець вказує, що здоров'я, розглядається як об'єкт використання при створенні капіталу, як цінність – індивідуальна і соціальна, як компонент єдиної гармонійної системи взаємодії з навколишнім середовищем, як динамічна, постійно мінлива складова біологічної системи світу [246, с. 114].

І. П. Андриаді та Л.С. Елькова констатують, що не дивлячись на безліч визначень, більшість дослідників цієї галузі підкреслюють, що здоров'я людини не може зводитися лише до констатації відсутності хвороб, недомагання, дискомфорту [4, с. 15]. Здоров'я також характеризує достаток, який дозволяє людині вести природне у своїй свободі життя, повноцінно виконувати властиві людині функції, перш за все трудові, вести здоровий спосіб життя, тобто відчувати душевне, фізичне і соціальне благополуччя [4, с. 15].

І. П. Андриаді та Л.С. Елькова вказують, що сьогодні існує цілий ряд визначень здоров'я, які, як правило, вміщують п'ять критеріїв, що визначають здоров'я людини: відсутність хвороби; нормальне функціонування організму у системі «людина – довкілля»; повне фізичне, духовне, розумове і соціальне благополуччя; здатність адаптуватися до постійно змінюючих умов існування у довкіллі; здатність до повноцінного виконання основних соціальних функцій [4, с. 15]. На думку авторів, здоров'я слід розглядати як багатовимірну інтегративну характеристику особистості [4, с. 15].

О. В. Вакуленко вказує, що здоров'я людини як «складова глобального значення, що може розглядатися як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії, як об'єкт споживання, як додатковий капітал, як індивідуальна і суспільна цінності, явище системного характеру, динамічне, постійно взаємодіюче з оточуючим середовищем» [30, с. 6]. Вчена виділяє у новій концепції здоров'я визначення поняття «здоров'я», яке надає робоча група ВООЗ: «Здоров'я – це ступінь здатності індивіда чи групи, з одного боку, реалізувати свої прагнення і задовольняти потреби, а з іншого – змінювати

середовище чи кооперуватися з ним. Тому здоров'я розглядається як ресурс, а не мета життя» [30, с. 7].

О. І. Міхеєнко, узагальнюючи визначення багатьох дослідників (Г. Л. Апанасенко, В. І. Белов, І. І. Брехман, Е. Н. Вайнер, М. В. Зубаль, В. В. Колбанов, А. О. Леоненко, Ф. Ф. Михайлович, С. М. Сингаєвський та ін.), трактує поняття «здоров'я» як «динамічний стан життєдіяльності людини, який визначається здатністю організму до саморегуляції, підтримки гомеостазу, самозбереження та самовдосконалення соматичного і психічного статусу при оптимальній взаємодії органів і систем, адекватного пристосування до змін зовнішнього середовища, використання резервних і компенсаторних механізмів відповідно до фенотипічних потреб і можливостей виконання біологічних (зокрема репродуктивних) і соціальних функцій» [170, с. 8].

Як зазначають М. Я. Віленський та С. О. Авчиннікова, становлять інтерес ті формулювання визначення поняття «здоров'я», в яких акцентується його ціннісна значущість для людини й суспільства: здоров'я як цінність (А. Я. Іванюшкін); компонент людського щастя, одне з невід'ємних прав, умова успішного соціального й економічного розвитку (Є. Г. Жук); результат власної діяльності людини (М. М. Амосов); галузь людської культури (М. Б. Каченовський); норма творчого життя (Н. К. Смирнов); як здатність до самозбереження, саморозвитку й самовдосконаленню (В. А. Лищук і О. Н. Мосткова) [35, с. 30].

Аналізуючи науково-педагогічну літературу, А. І. Чаговец виділяє основні підходи до вивчення питань здоров'я: медичний, коли здоров'я розглядається як сукупність медичних характеристик; біомедичний – коли здоров'я визначається як відсутність хвороби чи суб'єктивного відчуття нездоров'я; біосоціальний – коли здоров'я виступає об'єднуючим чинником біологічного і соціального стану особистості; соціально-психологічний – коли здоров'я є умовою і гарантією успішної самоактуалізації і реалізації особистості в соціальній, духовній, інтелектуальній, творчій, економічній і трудовій сферах [246, с. 114]. Особливу увагу дослідника викликає позиція,

згідно якої здоров'я розглядається як одна з вищих цінностей, якої історично набула культура [246, с. 116]. Науковець вказує, що ідея здоров'я запрограмована в самій основі життя особистості і суспільства, в загальнолюдській культурі. Тому здоров'я проголошується одним із джерел щастя, радості, умовою оптимальної і багатогранної самореалізації людини [246, с. 116].

Н. Варварук і Г. Презлята вказують, що «в останні десятиріччя проблема здоров'я людини набула нового осмислення» [, с. 24]. На думку вчених, «якщо раніше її вирішення пов'язувалося переважно з медико-біологічними, або санітарно-гігієнічними факторами, то сьогодні доведено, що здоров'я людини – це цілісне, системне явище, природа якого обумовлена як природними й соціальними зовнішніми чинниками, так і внутрішніми» [32, с. 24].

Науковці (В. М. Кабаєва [117], Г. С. Никифорова [179] та ін.) вважають, що ці чинники визначають психологічне ставлення людини до себе і до тих обставин, у яких реалізується їх життя.

В. П. Горашук вказує, що «нові підходи до здоров'я як категорії життєвої цінності знаменували собою рішучу відмову від традиційних соматичних теорій формування здоров'я людини» [56, с. 15]. На думку вченого, «у зв'язку з цим на порядок денний поставлено питання про конкретні аспекти формування здоров'я» [56, с. 15].

Н.С. Урум зазначає, що «сучасні уявлення стосовно поняття «здоров'я людини» ґрунтуються на принципово новому розумінні проблеми виживання людства. Наприкінці ХХ століття цю проблему було віднесено до глобальних проблем, вирішення яких обумовлює факт подальшого існування людства як біологічного виду» [236, с. 7]. На думку дослідниці, «здоров'я людини є складним феноменом, який розглядається в теорії як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії, як об'єкт споживання, внесення капіталу, як індивідуальна і суспільна цінність; явище системного характеру, динамічне, що постійно взаємодіє з довкіллям і саме постійно змінюється» [236, с. 7].

Нам імponує визначення поняття «здоров'я», яке надають М. С. Гончаренко та В. Є. Новикова [55, с. 41]. Вчені тлумачать поняття «здоров'я» як «інтегративну цілісність людини, що виявляється в оптимальній єдності соціального і біологічного аспектів розвитку індивідуальності на основі пріоритету духовно-моральних цінностей у конкретних умовах життєдіяльності» [55, с. 41].

В. М. Оржеховська зазначає, що «здоров'я у сучасному світі розглядається не лише як ресурс, а як межа життя, виділяючи чотири складові здоров'я: фізичну, психічну, соціальну і духовну» [185, с. 29]. На думку вченої, «фізична – це правильне функціонування всіх систем організму, позитивне ставлення до свого здоров'я, прагнення фізичної досконалості й загальної фізичної працездатності, загартованість організму, додержання раціонального режиму дня, харчування, виконання вимог особистої гігієни» [185, с. 29]. Психічна (психічний комфорт) – відповідність когнітивної діяльності календарному віку, розвиненість довільних психічних процесів, наявність саморегуляцій, позитивних емоцій, відсутність акцентуацій характеру і шкідливих звичок [, с. 30]. Соціальна (соціальне благополуччя) – це передусім сформована громадянська відповідальність за виконання соціальних ролей у суспільстві; позитивно спрямована комунікативність; доброзичливість у ставленні до людей, здатність до самоактуалізації в колективі, високий соціальний статус у ньому, самовиховання [185, с. 30]. Духовна (душевна) – пріоритетність загальнолюдських цінностей; наявність позитивного ідеалу, що відповідає національним і духовним традиціям, працелюбність, доброзичливість, почуття прекрасного в житті, природі, мистецтві [185, с. 30].

С. Борщов та І. Остополець вважають, що «комплексний розгляд здоров'я в єдності біологічного, соціального і психологічного аспектів допомагає у визначенні змістовної сутності культури здоров'я школярів» [29, с. 38].

Термін «культура здоров'я» і його характеристика, як вказує О. Н. Преображенська, розглядається різними авторами неоднозначно

[197, с. 87]. Цей термін був введений філософом В. К. Клімовою у 80-х роках ХХ століття, але само значення цього поняття не було представлено. На думку О. Н. Преображенської, поняття «культура здоров'я» у роботах українських дослідників вживається не часто, але у роботах російських та іноземних учених досить широко використовується [197, с. 87].

О. А. Ахвердова та В. А. Магін наголошують на нерозробленості культури здоров'я як у теорії, так і у практиці професійної фізкультурної освіти [11, с. 5]. Автори трактують феномен «культура здоров'я» як інтеграційну особистісне утворення, яке виражає гармонійність, багатство і цілісність особистості, універсальність її зв'язків з навколишнім світом і людьми, а також здібності до творчої і активної життєдіяльності [11, с. 5].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «культура здоров'я особистості» у тлумаченні, яке подає В. П. Горашук [56, с. 21]. Вчений визначає поняття «культура здоров'я особистості» як «важливий складовий компонент її загальної культури, обумовлений матеріальним і духовним середовищем життєдіяльності суспільства, що виражається в системі цінностей, знань, потреб, умінь і навичок щодо формування, збереження й зміцнення її здоров'я» [56, с. 21].

У сучасний період формування культури здоров'я школярів, на думку В. П. Горашука, слід розглядати як: «а) складний процес набуття школярами людських властивостей і якостей, спрямованість яких визначається сучасними знаннями феномену здоров'я; б) явище, сутнісні характеристики якого забезпечують суб'єкт – суб'єктну єдність особистості, що виражається в одночасному засвоєнні гуманістичних цінностей і норм та ідеалу здоров'я; в) педагогічний феномен, який має свої особливості в контексті формування здоров'я особистості; г) рушійну силу, що активізує процес самопізнання, самовиховання, самовдосконалення, які відбиваються на фоні особистого зростання; г) невід'ємну частину цілісного навчально-виховного процесу шкільної освіти» [56, с. 16-17].

І. О. Шишова тісно пов'язує формування культури здоров'я людини «з духовністю особистості, категорією людського буття, що виражає здатність до творення культури та самотворення, включає гармонію особистого, суспільного і природного, високі моральні принципи, мотивацію діяльності, особистісну відповідальність» [253, с. 243].

Як зазначає Н. С. Урум, у психолого-педагогічній літературі поняття «здоровий спосіб життя» трактується «як багатогранне утворення, яке характеризується: моделями її поведінки і способами самореалізації; формами і способами життєдіяльності; потребами існування і розвитку; органічною єдністю фізичного, психічного і соціального; здоров'я людини характеризується в трьох аспектах – соматичному (грец. *soma* – тіло), психічному (грец. *psyche* – душа) і духовному (грец. *nous* – дух). Якісними характеристиками здорового способу життя є: висока соціальна, трудова, фізична активність; висока моральність; виключення шкідливих звичок, зокрема паління, переїдання, зловживання алкоголем тощо» [236, с. 7].

Аналіз літератури, проведений нами, свідчить про те, що поняття «здоровий спосіб життя» тлумачиться по-різному. Його трактують: як «комплекс заходів, що передбачають регулярне заняття фізичною культурою, дотримання санітарно-гігієнічних вимог та перешкоджають поширенню шкідливих для здоров'я людини звичок» (Л. Д. Вострокнутов) [44, с. 10]; як «спосіб життєдіяльності, спрямований на збереження і покращання репродуктивного здоров'я» (О. М. Гаснікова) [51, с. 8]; як «спосіб життєдіяльності людини, при якому чільне місце посідає профілактика хвороб та зміцнення здоров'я» (Т. Довбенко) [78, с. 31]; як «типові форми і засоби повсякденної життєдіяльності людини, що зміцнюють і удосконалюють резервні можливості організму, забезпечуючи завдяки цьому успішне виконання своїх соціальних і професійних функцій, незалежно від політичних, економічних і соціально-психологічних ситуацій» (М. С. Гончаренко та В. Є. Новикова) [55, с. 42]; як «діяльність, активність людей, спрямовану на збереження та покращання здоров'я» (Н. Б. Грейда) [59, с. 34]; як «такі форми

повсякденного життя, які відповідають гігієнічним правилам, розвивають адаптивні можливості організму, сприяють успішному відновленню, підтримці і розвитку його резервних можливостей, повноцінному виконанню особистістю соціально-психологічних функцій» (Н. Н. Завидівська) [100, с. 7]; як «типову сукупність форм і способів повсякденної життєдіяльності особистості, яка ґрунтується на культурних нормах, цінностях і яка зміцнює адаптивні можливості організму» (А.В. Заїкін) [101, с. 6]; як «типову сукупність форм і способів повсякденної життєдіяльності особистості, заснованої на культурних нормах, цінностях, сенсі діяльності, яка зміцнює адаптивні можливості організму» (Л. І. Іванова, С. Ю. Путров і Р. П. Карпюк) [114, с. 28]; як «форму життєдіяльності, яка ґрунтується на вимогах добового біоритму і включає такі основні складові, як режим дня, особиста гігієна, рухова активність, режим харчування та сну, загартування, чергування праці та відпочинку, відсутність шкідливих звичок» (С. М. Кондратюк) [133, с. 8]; як «сформований вид життєдіяльності, що забезпечує збереження його здоров'я та профілактику захворювань і негативних звичок людини» (Т. Олійник) [182, с. 208]; як «характер життєдіяльності людини, спрямований на формування, збереження, зміцнення, відновлення і передачу здоров'я» (Т. С. Плачинда) [192, с. 50]; як «сукупність зовнішніх та внутрішніх умов життєдіяльності людського організму, основними складниками якого є: харчування (вимоги до якості питної води, збалансованого обсягу вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів), побут (гігієнічно-санітарні умови приміщення для праці та відпочинку), рухова активність» (А. І. Чаговець) [247, с. 8].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «здоровий спосіб життя» у тлумаченні, яке подає Л. П. Сущенко [226, с. 17]. Вчена трактує «здоровий спосіб життя» як «таку життєдіяльність, яка при позитивному емоційно-вольовому настрої людини забезпечує дотримання екологічної рівноваги її з першою природою і невпинне зниження ентропії суспільних зв'язків у соціальному організмі країни, в яку вона включена як джерело інтелектуальної енергії, а отже, і її основна рушійна сила» [226, с. 17].

На думку В. А. Кабачкова та А. А. Пашина, структурний аналіз поняття «здоровий спосіб життя» дозволяє з високою мірою вірогідності вважати, що поряд з соціально-економічними і екологічними проблемами однією з найбільш значущих причин ослабленого здоров'я і низького рівня фізичної підготовленості школярів є рівень їх суб'єктивного ставлення до фізичної культури і спорту, що виражає ціннісно-мотиваційний компонент готовності до діяльності у цій сфері [118, с. 47].

А. І. Чаговець вказує, що здоровий спосіб життя є «автономно-цілісною категорією, ефективне функціонування якої забезпечує реалізація системних функцій: 1) зовнішньої, що передбачає дотримання принципів природовідповідності, культуровідповідності, людиновідповідності; оздоровчих (оздоровчо-перетворювальної, оздоровчо-технологічної, оздоровчо-відтворювальної), спрямованих на розробку та вдосконалення педагогічного комплексу формування та розвитку навичок здорового способу життя; 2) внутрішньої, що забезпечує саморозвиток та самовдосконалення системи формування здорового способу життя дітей дошкільного віку як шляхом творчого оновлення існуючих напрямів згідно з новими вимогами та динамікою розвитку суспільно-педагогічних процесів, так і шляхом розробки принципово нових наукових підходів» [247, с. 7].

Як зазначає О. В. Вакуленко, «метою формування здорового способу життя є сприяння досягненню, в широкому розумінні, благополуччя і здоров'я для всіх, на всіх рівнях, у всіх сферах» [30, с. 8]. На думку вченої, «розрізняють п'ять напрямів формування здорового способу життя: формування сприятливої для здоров'я державної політики; створення сприятливого соціального і природного середовища; підвищення активності громад; розвиток особистісних навичок; переорієнтація служб охорони здоров'я (О.М. Балакірева, Л. Піндер, І. Рутман, О. О. Яременко)» [30, с. 8].

О. В. Вакуленко визначає такі основні принципи формування здорового способу життя: «принцип партнерства, що потребує координованої діяльності всіх зацікавлених сторін: урядів, секторів охорони здоров'я та інших

суспільних і економічних секторів, недержавних організацій, місцевої влади, промисловості та засобів масової комунікації, а також принцип пристосування цієї діяльності (проектів, програм, заходів, окремих ініціатив) до місцевих умов, потреб і можливостей окремих груп людей, громад, організацій, регіонів, країн, з урахуванням особливостей їхнього суспільного, економічного і культурного устрою» [30, с. 7].

Т. С. Плачинда відносить до основних принципів здорового способу життя: високу рухову активність, збалансоване харчування, відмову від шкідливих звичок, здатність протистояти психоемоційним стресам, безпечну сексуальну поведінку, сприятливі умови праці, побуту і відпочинку, медичну активність, володіння елементарними методиками самоконтролю, систематичне виконання гігієнічних процедур тощо [192, с. 50]. Нам імпонує ця точка зору науковця.

О. І. Міхеєнко зазначає, що «здоровий спосіб життя об'єднує біологічно і соціально доцільні, адекватні потребам і можливостям людини форми та способи життєдіяльності, що свідомо реалізуються і забезпечують формування, збереження та зміцнення здоров'я, досягнення активного довголіття» [170, с. 8]. Потреба у здоровому способі життя, як вважає В. А. Сутула, є потребою біологічно обумовленою, але усвідомленою і такою, що реалізовується у соціальній середі [225, с. 95]. На думку вченого, формування даної потреби є тривалим і багато векторним процесом, обумовленим подальшою гуманізацією і демократизацією усіх сфер суспільного життя [225, с. 95].

М. Д. Зубалій і С. А. Закопайло, досліджуючи компоненти здорового способу життя старшокласників, зазначають, що «всі структурні компоненти здорового способу життя необхідно розглядати в комплексі» [107, с. 395]. Дослідники віддають перевагу такому компоненту, як рухова активність, що є перевіреним засобом розвитку організму та фізичних якостей людини, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності і самопочуття [107, с. 395].

Н. Б. Грейда, аналізуючи праці А. А. Гужаловського і В. Н. Кряж [64], Т. Ю. Круцевич [143], Ч. Левицького та Г. Левицької [149], зазначає, що

«зміна способу життя, його оздоровлення, боротьба зі шкідливими звичками та факторами ризику для здоров'я, подолання інших несприятливих сторін способу життя, виховання психологічної установки на збереження, примноження, зміцнення свого здоров'я та здоров'я оточуючих й у відповідності з нею розвиток таких форм поведінки, які здійснюють сприятливий вплив на здоров'я, – це і є здійснення первинної профілактики через формування здорового способу життя» [59, с. 34].

Г. Є. Іванова, аналізуючи сучасні тлумачення здорового способу життя, виявляє наступні найважливіші його елементи: «1) індивідуальний режим життя, що сприяє здоров'ю, наприклад, у відношенні психічної активності, здорового харчування, дотримання рухового режиму, особистої гігієни, відмова від паління і зловживання алкоголем (це традиційне, протягом кількох десятиліть існуюче визначення здорового способу життя); 2) активна участь у формуванні соціальних відносин, що сприяють збереженню і розвитку особистості; 3) гігієнічна поведінка з врахуванням вимог оточуючого середовища; 4) свідома участь в організації умов праці, які сприяють збереженню здоров'я і підвищенню працездатності; 5) правильна поведінка у відношенні до заходів по охороні здоров'я при захворюванні» [111, с. 31]. Узагальнюючи точку зору дослідників (А. В. Ляхович [156], А. В. Магльований [157]) на зміст поняття «здоровий спосіб життя», Г. Є. Іванова зазначає, що «цей зміст передбачає реалізацію комплексу єдиної науково обґрунтованої медико-біологічної і соціально-психологічної системи профілактичних заходів» [111, с. 31]. На думку вченої, «важливе значення в цьому плані набувають заходи оптимізації способу життя завдяки правильному фізичному вихованню, поєднанню праці і відпочинку, розвитку сталості до психоемоційних перевантажень, подолання труднощів, пов'язаних із складними екологічними умовами проживання і, що особливо необхідно, усуненню гіпокінезії» [111, с. 31].

Зарубіжні дослідники (С.В. Corbin [160], Н. David [261], А. Dawson [262], О. V. Dubovoi [263], Y. Hung [264], R. Leslie [265], L. E. Parish [267],

М. Standage [270]) значну увагу приділяють питанням, пов'язаним зі зміцнення і збереженням здоров'я.

М. С. Солопчук, А. В. Заїкін і Д. М. Солопчук аналізують сучасні зарубіжні підходи до формування здорового способу життя школярів [220]. Як вказують науковці, «у США державно законними вважають такі моделі: модель SHARP (модель «Шкільні оздоровчі джерела для дітей»), що включає такі розділи, як «Профілактика хвороб»; «Раціональне харчування»; «Ріст і розвиток»; «Особисте здоров'я»; «Суспільне здоров'я»; «Здоров'я сім'ї» тощо (М. L. Dushaw, 1984); модель СНЕК (модель «Загальна здорова освіта для дітей»), яка складається з п'яти розділів: «Про мене»; «Як я расту»; «Їжа, яку я їм»; «Вибір, який я роблю»; «Як я залишаюся здоровим» (І. Е. Volouy, 1981) [220, с. 234]. Гігієнічна освіта у школах Німеччини представлена програмою «Знай своє тіло», що складається з шести ступенів і включає теми: як я піклуюся про своє тіло; чому я унікальний; як функціонують моє серце та легені; як я вимірюю своє тіло; моє меню; які рухи роблять мене життєрадісним (Th. Hellbrugge, E. Paulis, 1984) [220, с. 234]. У Франції подібний курс торкається таких тем, як гігієна ротової порожнини; сон; харчування; фізичне виховання; телебачення; шум тощо (Р. А. Michaud, 1985) [220, с. 234]. У Швеції оздоровча освіта базується з урахуванням віку 5 мотивації учня і включає елементи біології, психології, соціальної етики, фізичного виховання; програма адаптована до реального життя і проводиться у тісному співробітництві з сім'єю (G. D. Ripley, 1974) [220, с. 234]. У Фінляндії оздоровча освіта відбувається на курсах «Формування навичок здорового способу життя»; в Австралії на курсах «Навчання раціонального використання вільного часу»; у Японії на курсах «Навчання здорового способу життя» [220, с. 234].

Аналіз наукової літератури, проведений нами, показав, що не існує загальноприйнятого визначення поняття «здоров'язбережувальна технологія». Так, Л. Гаращенко визначає поняття «здоров'язбережувальна технологія» як «спосіб результативного функціонування конкретного педагогічного проекту, бути основою ефективної фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми» [Інт.].

Здоров'язбережувальна технологія – це своєрідна конкретизація методики, змістова техніка реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми; системний педагогічний процес, спрямований на реалізацію прогнозованих індивідуальних показників здоров'я, фізичного, рухового, загального розвитку дітей, побудований на певних алгоритмах діяльності [50].

В. М. Єфімова зазначає, що «певною мірою термін став «модним», поняття «здоров'язбережувальні технології» використовують як «синоніми валеологічної освіти, формування здорового способу життя, культури здоров'я, як розрізнені медичні або гігієнічні засоби, як фізкультурно-оздоровчі технології; у деяких прикладних дослідженнях цей термін асоціюється із збереженням здоров'я школярів у цілому, з педагогічним супроводом первинної профілактики, загартуванням і окремими медичними технологіями оздоровлення та інше» [97, с. 57].

І. А. Єрохіна визначає поняття «здоров'язбережувальні технології» як сукупність форм, засобів і методів, які спрямовані на досягнення оптимальних результатів в підтримці фізичного, психічного, етичного і соціального благополуччя людини, у формуванні здорового способу життя [96, с. 165].

О. І. Ковальова визначає поняття «здоров'язбережувальні технології» як засіб організації і послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, психофізичного, духовно-етичного стану і розвитку [130, с. 50].

Г. М. Соловйов тлумачить поняття «здоров'язбережувальні технології» як функціональну систему організаційних засобів управління навчальною, пізнавальною і практичною діяльністю учнів, яка науково і інструментально забезпечує збереження і зміцнення здоров'я [218, с. 24].

Н. М. Михайлова трактує поняття «здоров'язбережувальні технології» як сукупність прийомів, методів, форм навчання і підходів до освітнього процесу, при якому виконуються як мінімум чотири вимоги: урахування індивідуальних (інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і інших)

особливостей учня, його темпераменту, характеру сприйняття ним навчального матеріалу, типу пам'яті тощо; недопущення надмірного інтелектуального, емоційного, нервового навантаження при освоєнні навчального матеріалу, прагнення добитися оптимальних результатів навчання обов'язково при оптимізації необхідних витратах часу і сил учня і педагога; забезпечення такого підходу до освітнього процесу, який гарантував би підтримку сприятливого морально-психологічного клімату в навчальній групі, зміцнення психічного здоров'я учнів [169].

В. Р. Кучма і М. І. Степанова визначають поняття «здоров'язбережувальні технології» як такі педагогічні технології навчання, які засновані на: вікових особливостях пізнавальної діяльності дітей; навчанні на оптимальному рівні труднощі (складнощі); варіативності методів і форм навчання; оптимальному поєднанні рухових і статичних навантажень; навчанні в малих групах; використанні наочності і поєднанні різних форм надання інформації; створенні емоційно сприятливої атмосфери; формуванні позитивної мотивації до навчання («педагогіка успіху»); на культивуванні у школярів знань по питаннях здоров'я [148, с. 23].

Ю. В. Півненко визначає поняття «здоров'язбережувальні технології» як «валеологічно обґрунтовану систему заходів, спрямовану на створення безпечних та сприятливих умов для розвитку, навчання та виховання дитини» [191, с. 10].

Під здоров'язбережувальними технологіями О. М. Ващенко та С. Свириденко пропонують розуміти: «сприятливі умови навчання дитини у школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм); повноцінний та раціонально організований руховий режим» [33, с. 1].

О. І. Чернишов пропонує розглядати здоров'язбережувальні технології як «одні з найактуальніших освітніх підходів та як сукупність прийомів, форм і методів організації навчання без шкоди для здоров'я учнів, а також як якісну

характеристику будь-якої педагогічної технології за критерієм її дії на здоров'я суб'єктів освіти» [249, с. 13].

Нам імпонує визначення поняття «здоров'язбережувальні технології», що подає В. М. Єфімова, яка визначає це поняття як «частину педагогічної науки, яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання здоровому способу життя, яка спрямована на вирішення питань здоров'язбереження у системі освіти; як спосіб організації, модель навчального процесу, яка гарантує збереження здоров'я всіх суб'єктів навчального процесу; як інструментарій освітнього процесу, як систему вказівок, які повинні забезпечити ефективність і результативність навчання разом із збереженням здоров'я учнів» [97, с. 59].

На думку Т. В. Ахутіної, основними критеріями, відповідно до яких педагогічна технологія може вважатися здоров'язбережувальною, є: забезпечення навчальної мотивації; побудова навчання відповідно до вікових закономірностей психофізіологічного розвитку учнів; недопущення форм тяжкого і вираженого стомлення [12, с. 22].

Як вважає Ю. В. Півненко, «при будь-якому аспекті розгляду здоров'язбережувальних технологій, одним з найважливіших її елементів виступає діагностичний блок, який дозволяє оцінити ступінь досягнення запланованого результату, оскільки лише в цьому випадку можна говорити про технологію та ефективність її впровадження» [191, с. 9].

М. К. Смирнов пропонує класифікацію усіх здоров'язбережувальних технологій [215, с. 21]. Вчений пропонує виділити декілька груп серед здоров'язбережувальних технологій, в яких використовується різний підхід до охорони здоров'я, а також і різні форми і методи роботи: медико-гігієнічні технології; фізкультурно-оздоровчі технології; екологічні здоров'язбережувальні технології; технології забезпечення безпеки життєдіяльності; здоров'язбережувальні освітні технології [215, с. 21]. На думку вченого, здоров'язбережувальні освітні технології слід визнати найбільш значущими зі всіх перерахованих щодо впливу на здоров'я учнів [215, с. 24].

Сучасні освітні технології щодо здоров'язбереження поділяються на

здоров'яформувальні та здоров'язбережувальні освітні технології.

Н. К. Смирнов визначає поняття «здоров'яформувальні освітні технології» як такі психолого-педагогічні технології, програми, методи, які спрямовані на виховання в учнів культури здоров'я, особистісних якостей, методи, які сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формуванню уявлення про здоров'я як цінність, мотивацію на здоровий спосіб життя [215, с. 23].

Н. Ф. Денисенко та О. П. Аксьонова пропонують розмежовувати поняття «здоров'язбережувальні технології» та «здоров'яформувальні педагогічні технології» і надають їм наступні визначення: «здоров'язбережувальні технології – це валеологічно обґрунтоване сполучення операцій, спрямованих на активізацію, гармонізацію резервних можливостей особистості людини, які забезпечують безпечний її розвиток, навчання, виховання; здоров'яформувальні педагогічні технології – це двудомінантна взаємодія у системі «учень-вчитель», сполучення складових якої забезпечує валеологічний супровід індивідуального освітнього маршруту» [72, с. 90].

Ю. В. Півненко визначає поняття «здоров'яформувальні освітні технології» як «валеологічно обґрунтовану систему створення, застосування і визначення всього процесу педагогічної взаємодії, спрямовану на забезпечення валеологічного супроводу індивідуального освітнього маршруту дитини» [191, с. 10].

І. А. Анпілова вказує, що поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» з'явилося у педагогічному лексиконі в останні декілька років і з позицій сьогодення сприймається багатьма педагогами як аналог санітарно-гігієнічних заходів [5]. Це свідчать про спотворене розуміння терміну «здоров'язбережувальні освітні технології», примітивних уявленнях про зміст роботи, яку повинна проводити старша школа для здійснення свого найважливішого завдання, яким є збереження і зміцнення здоров'я учнів. Здоров'язбережувальні технології не є альтернативою всім іншим педагогічним технологіям. О. В. Петров визначає поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» як систему, що створює максимально можливі умови для

збереження, зміцнення і розвитку духовного, емоційного, інтелектуального, особистісного та фізичного здоров'я всіх суб'єктів освіти [189, с. 47]. На думку вченого, у цю систему входить використання даних моніторингу стану здоров'я учнів, який проводять медичні працівники, і власних спостережень у процесі реалізації освітньої технології, її корекція відповідно до наявних даних; урахування особливостей вікового розвитку школярів і розробка освітньої стратегії, відповідної особливостям пам'яті, мислення, працездатності, активності учнів цієї вікової групи; створення сприятливого емоційно-психологічного клімату у процесі реалізації технології; використання різноманітних видів здоров'язбережувальної діяльності учнів, спрямоване на збереження і підвищення резервів здоров'я [189, с. 14].

О. П. Петух вказує, що здоров'язбережувальні освітні технології можна розглядати як сукупність прийомів, форм і методів організації навчання школярів без шкоди для їх здоров'я, і як якісну характеристику будь-якої педагогічної технології щодо критерію її дії на здоров'я учнів і педагогів [190].

А. М. Мітяєва визначає поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» як якісну характеристику будь-якої освітньої технології, її «сертифікат безпеки для здоров'я» і як сукупність тих принципів, прийомів, методів педагогічної роботи, які, доповнюючи традиційні технології навчання і виховання, наділяють їх ознакою здоров'язбереження [168, с. 100].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» у тлумаченні, яке подає Ю. В. Науменко [175, с. 23]. Вчений визначає поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» як систему різних цілеспрямованих дій на цілісний навчально-виховний процес, організовуваних освітньою установою для медичної і психолого-педагогічної профілактики, корекції негативних психофізіологічних, психологічних і особистісних станів школярів у рамках традиційної системи освіти [175, с. 23]. М. К. Смирнов вказує, що здоров'язбережувальна освітня технологія є якісною характеристикою будь-якої освітньої технології, її «сертифікат безпеки», який показує наскільки при

реалізації даної технології вирішується задача збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – учнів і педагогів [216, с. 48-49].

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається нами як процес набуття студентами вищих навчальних закладів кваліфікації, яка дозволить їм організовувати навчання з предмету «Фізична культура» відповідно до вікових, статевих та індивідуальних особливостей старшокласників, формувати у них необхідні знання, вміння й навички ведення здорового способу життя та розвивати їх життєво важливі рухові якості.

Таким чином, нами розглянуто визначення понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, були поділені на чотири групи. До першої групи понять, які підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття: «підготовка», «підготовка до трудової діяльності», «професійна підготовка», «готовність», «готовність до професійної діяльності» та «технології». До другої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «фізична культура» та «фізичне виховання». До третьої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «вчитель», «вчитель фізичної культури», «майбутній вчитель фізичної культури», «старша школа» та «старшокласник». До четвертої групи понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, віднесено поняття «здоров'я», «культура здоров'я особистості», «здоровий спосіб життя», «здоров'язбережувальні технології», «здоров'яформувальні освітні технології» та «здоров'язбережувальні освітні технології». Уточнено сутність

поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі».

1.3. Структура готовності як результату підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі

Проблема виховання здорової дитини, створення здорових умов в школі розглядалася багатьма представниками педагогічної науки (Д. Локк, Я. А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, К. Д. Ушинський, П. Ф. Лесгафт, В. О. Сухомлінський та ін.).

У психолого-педагогічній літературі приділяється значна увага теоретико-методологічним основам збереження, зміцнення і розвитку здоров'я (М. М. Амосов, Г. Л. Апанасенко, І. І. Брехман, В. П. Казначеев, Ю. П. Лісицин та ін.), педагогічним аспектам забезпечення здоров'я людини у системі освіти (Н. А. Голіков, Г. К. Зайцев, В. В. Колбанов, Е. В. Ткаченко та ін.), психологічним основам здоров'я і здоров'язбереження (Б. С. Братусь, Е. Р. Калітеєвська, Г. С. Никіфоров, Г. Олпорт, К. Роджерс, К. Г. Юнг та ін.).

О. А. Клестова зазначає, що здоров'я учнів разом з їх освітою має сенс розглядати як основні результати освітнього процесу. З цього виходить, що освітній процес повинен бути здоров'язберезувальним, спрямованим на забезпечення паритету здоров'я і освіти [129, с. 22]. Отже, гостро постає необхідність пошуку компромісу між обов'язковістю вирішення освітніх завдань, які пов'язані з досягненням необхідного рівня освіти, і необхідністю збереження при цьому здоров'я учасників освіти.

Відповідно до особливостей психофізіологічного і соціального розвитку для кожного вікового етапу Ю. В. Науменко визначив завдання, від якості вирішення яких індивідуумом залежить його здоров'я як в онтогенезі, так і в майбутньому дорослому житті: а) адаптація до фізіологічних і анатомічних змін, пов'язаних з процесом дозрівання, і трансформація моделі своєї

поведінки відповідно до ознак сексуальної зрілості; б) поступова відмова від ранніх форм стосунків з батьками і встановлення тісніших контактів з однолітками, що розвиває комунікативні здібності; в) ідентифікація себе як особистості, у тому числі і у сексуальній і у соціальній сферах; г) використання на практиці свого багажу знань, збагаченого у результаті отримання «відчуття суспільства» і складання для себе «загальної картини світу»; д) розвиток здібностей до професійної діяльності і доцільного проведення дозвілля (при цьому поступово відбувається вибір таких видів діяльності і поведінки, які оптимальні як для індивідуума, так і для суспільства) [174, с. 37]. Відповідно до етапів розвитку дитини акценти у вирішенні цих завдань зміщуються. Ю. В. Науменко вважає, що на ранньому етапі підліткового періоду, у віці приблизно від 10 до 14 років, найбільша увага має бути сконцентровано на завданнях (а) і (б); у 14-17 років акцент повинен зміститися на завдання (в) і (г); до кінця підліткового періоду (17-20 років) завдання (а), (б), (в) і (г) мають бути в основному вже вирішені, і увагу слід перемкнути на вирішення завдання (д) [174, с. 37].

М. Сاینчук вказує, що «причиною недостатньої орієнтації людей на здоров'я та слабкої орієнтації високий рівень фізичного розвитку є недостатня мотивація, нерозвиненість культурно-історичних традицій, які спонукали б до занять фізичними вправами та стимулювали прагнення до здорового способу життя і фізичної досконалості» [205, с. 63]. Трансформація сучасного суспільства не може бути повною мірою успішною, якщо не забезпечує солідарність ціннісних орієнтацій молоді і бази них цінностей суспільства [205, с. 63].

Підлітки старших вікових груп мають свої особливості. У цей період у них закладається основа психологічних, репродуктивних та інтелектуальних можливостей. Наукові дослідження (Р. Л. Картавцев [124], Л. М. Слободченко [213], Е. Б. Яковлева [256] та ін.) свідчать, що у цьому віці завершується розвиток організму, проходить його перебудова, спостерігається підвищена емоційність, чутливість до впливу різних чинників середовища, змінюються

стосунки в родині. Н. В. Медведовська зазначає, «у той же час в цьому періоді спостерігаються наростання й морфофункціональних відхилень основних систем організму, що пов'язано з різними новими навантаженнями: вимоги шкільного навчання, зміни способу життя й поведінки, шкідливі звички, підвищення нервово-психічної активності» [164, с. 27]. Як вважає Н. М. Коренєв, у структурі поширеності хронічних захворювань серед підлітків найбільшу частку становлять хвороби органів дихання, травлення, кістково-м'язової системи та сполучної тканини, ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин, ока та його придаткового апарату, нервової системи, сечостатевої системи, шкіри та підшкірної клітковини [139, с. 13].

До особливостей функціонування органів і систем у дітей підліткового віку можна віднести, вважають В. П. Неділько, Т. М. Камінська, С. А. Руденко та Л. П. Пінчук, «фізіологічні відхилення в них, що зникають при закінченні статевого дозрівання» [177, с. 18]. Як зазначають вчені, «підлітковий вік дітей потребує більшої уваги до них з боку педагогічних колективів, медичних працівників і батьків із приводу організації їх режиму праці й відпочинку, створення умов для проведення здорового способу життя та профілактичних заходів щодо попередження відхилень у стані їх здоров'я» [177, с. 20]. Поділяємо думку вчених про те, що «перспективним в цьому плані є створення умов для проведення профілактично-оздоровчих заходів в умовах навчальних закладів, що дає можливість зменшити навантаження на поліклініку і батьків» [177, с. 20].

Учні старших класів (9-11 класи) переживають період виникнення свідомого «Я» (І. Кон). Т. Є. Федорченко вважає, що «розвиток самосвідомості в ранньому юнацькому віці настільки яскравий і наочний, що його характеристика і оцінка значення для формування особистості у цей період практично єдина у дослідників різних шкіл і напрямів» [238, с. 36]. На думку вченої, «його специфічні риси – підвищення значущості системи власних цінностей і посилення особистісного, психологічного, динамічного аспекту

сприйняття – дозволяють оцінювати цей рівень як характерний для зрілої особистості» [238, с. 36].

У навчальному підручнику з педагогіки, автором якого є М. М. Фіцула, вказано, що «одним з основних механізмів самопізнання старшокласником самого себе, свого внутрішнього світу є особлива рефлексія, яка, на відміну від логічної рефлексії, спрямованої на розв'язання завдань, розуміється як діяльність особистісного самопізнання, як особливий дослідницький акт, за якого людина не просто вивчає свій внутрішній світ, а при цьому ще вивчає себе і як дослідника» [240, с. 128].

Психологічні особливості учнів старшої школи пов'язані, як вважає К. М. Береговенко, з основним соціальним завданням особистості на етапі ранньої юності: вибір професії, соціальне та особистісне самовизначення [19, с. 40]. К. М. Береговенко зазначає, що «передусім це розвиток потреби у спілкуванні та засвоєння способів його здійснення, формуванні теоретичного мислення та вміння орієнтуватися у різних його формах (науковому, художньому, етичному, правовому тощо), котре знаходить своє відображення в основах наукового та громадянського світогляду; розвиток рефлексії, яка забезпечує усвідомлене й критичне ставлення до себе, становлення готовності до трудової діяльності» [19, с. 40]. Якщо ці якості сформовані, «то молода людина має необхідну психологічну базу для самовизначення – центрального новоутворення раннього юнацького віку, основою якого є потреба зайняти внутрішню позицію дорослого, усвідомити себе членом суспільства, визначитися, тобто зрозуміти себе, свої можливості, своє місце і призначення в житті» [19, с. 40].

При визначенні цілей діяльності зі здоров'язбереження слід виходити, вважає С. Г. Серіков, з отриманих відомостей про фактичний стан здоров'я учнів, про несприятливі для здоров'я чинники, про виявлені досягнення педагогічної науки і практики у сфері здоров'язбереження [210, с. 14]. На думку вченого, узагальненою метою діяльності зі здоров'язбереження дітей і підлітків може бути така: організація у спортивно-оздоровчому або

загальноосвітньому навчальному закладі педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних та інших умов здоров'язбереження, що враховують індивідуальні показники стану здоров'я учнів; розвиток змістовної і матеріальної бази оздоровлення дітей і підлітків засобами фізичної культури; створення матеріально-технічного, змістовного і інформаційного забезпечення агітаційної та пропагандистської роботи щодо залучення підростаючого покоління до здорового способу життя; забезпечення системи повноцінного збалансованого харчування дітей з врахуванням особливостей стану їх здоров'я; розробка і впровадження комплексу заходів щодо підтримки здоров'я педагогічних працівників в освітній установі; забезпечення неперервного підвищення кваліфікації учителів фізичної культури з метою розвитку їх готовності до створення організаційно-педагогічних умов здоров'язбереження учнів [210, с. 17].

Порівняльний аналіз діяльності старшої школи США та України, який поданий у колективній монографії «Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти», за редакцією О. А. Локшиної, дав змогу авторам висловити деякі пропозиції щодо підвищення ефективності роботи вітчизняної старшої школи: «1. Доцільно активізувати наукові дослідження з метою посилення розвивальної функції старшої школи, зокрема – розробку теоретичних засад і педагогічної технології цього процесу. Врахування рівня знань окремих учнів та індивідуумів повинно використовуватися для застосування випереджальної методики навчання, а не консервування наявного рівня знань і розвитку учнів. 2. Не тільки знання, а й рівень духовного, соціального та морального розвитку випускників, їх залучення до національної та загальнолюдської культури повинні бути важливим критерієм ефективності середньої піти взагалі та кожної школи зокрема» [221, с. 179]. На нашу думку, ці пропозиції є досить слушними, їх необхідно впроваджувати у практику роботи старшої школи.

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається як результат підготовки та інтегративне особистісне утворення, яке формується у

навчально-виховному процесі вищого начального закладу та зумовлює ефективність професійного функціонування з метою підвищення фізичної підготовленості та збільшення рухової активності старшокласників, зміцнення та збереження їх здоров'я.

У структурі готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності Р. П. Карпюк і Л. П. Сущенко виділяють такі елементи: «усвідомлення своїх потреб, цілей, рішення яких приводить до задоволення потреби; осмислення й оцінка умов, у яких буде протікати професійна діяльність; визначення на основі досвіду найбільш імовірних способів вирішення професійних завдань; прогнозування появи своїх інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових процесів; оцінка співвідношення своїх можливостей; мобілізація сил відповідно до умов і завдань» [121, с. 56].

М. І. Дяченко та Л. А. Кандибович виокремлюють такі структурні компоненти готовності до професійної діяльності: мотиваційний (відповідальність за виконання завдань, почуття відповідальності); орієнтаційний (знання й уявлення про особливості й умови діяльності, її вимоги до особистості); операційний (володіння способами й прийомами діяльності, необхідними знаннями, навичками, уміннями, процесами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення); вольовий (самоконтроль, саомобілізація, уміння керувати діями, з яких складається виконання обов'язків); оцінний (самооцінка своєї підготовки й відповідність процесу вирішення професійних завдань оптимальним зразкам) [94, с. 37].

Н. С. Урум основними компонентами структури готовності майбутніх вчителів до забезпечення здорового способу життя молодших школярів називає такі: «мотиваційний – характеризується ціннісно-цільовим критерієм, який забезпечує спрямованість особистості на діяльність з формування в учнів здорового способу життя і розкривається через розуміння студентами важливості ролі знань про здоровий спосіб життя; змістовий – характеризується змістово-процесуальним критерієм, який забезпечує оволодіння студентами знаннями теорії і методики формування в учнів здорового способу життя,

забезпечується перевіркою їхніх знань теоретичного матеріалу; процесуальний – характеризується діяльнісно-творчим критерієм, який забезпечує оволодіння практичними вміннями і навичками формування в учнів здорового способу життя, забезпечується розвитком у студентів організаційних умінь» [236, с. 8].

Розглянемо структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі як сукупність чотирьох взаємопов'язаних структурних компонентів, наповнених якісними характеристиками і показниками: мотиваційного, когнітивного, процесуального та особистісного (рис. 1.5).

Мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі відображає мотивацію студентів до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавальний інтерес до здоров'язбереження в освіті, до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я.

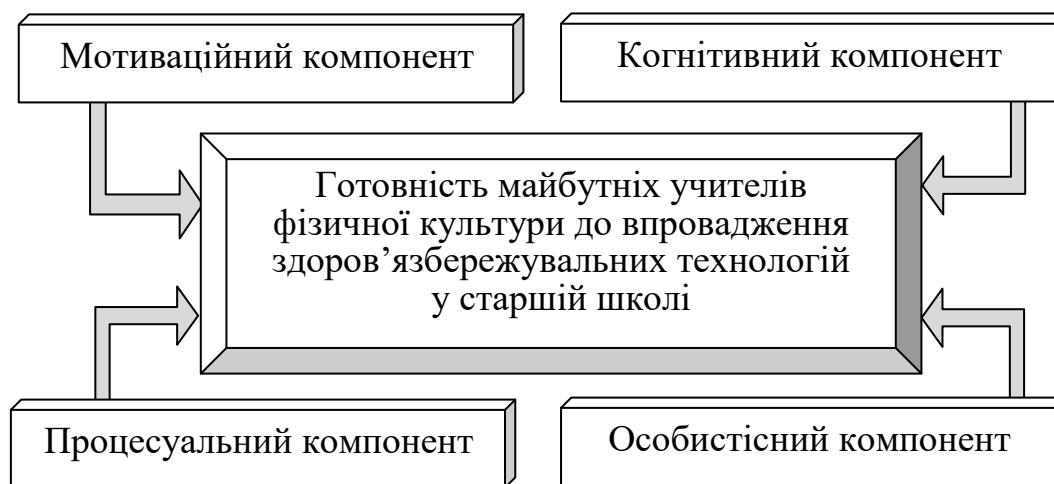

Рис. 1.5. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

У Енциклопедії «Психологія» поняття «мотивація» визначається як психологічний стимул, що додає діям людини мети і напряму [255]. Слова

«мотивація» і «емоція» походять від одного латинського кореня: *movere* (рухати). Дійсно, мотивація – це те, що нас кудись рухає [255].

С. В. Григор'єв, А. Г. Бойко і Т. А. Базилюк, аналізуючи рівні ціннісних орієнтацій професійної спрямованості випускників сфери фізичного виховання та спорту, визначили такі п'ять видів ціннісних орієнтацій: орієнтація на професійну самореалізацію, орієнтація на соціальні чинники, орієнтація на матеріальні чинники, орієнтація на комфортні умови і позатрудова орієнтація [63, с. 247].

Орієнтація на професійну самореалізацію – це можливість максимально реалізувати себе у процесі роботи за обраною спеціальністю (творчо, емоційно, інтелектуально), можливість і бажання працювати у цій професії [63, с. 247]. Орієнтація на соціальні чинники передбачає усвідомлення студентом необхідності і значущості цього профілю роботи. Професії цього напрямку дозволяють випускникам оволодіти знаннями, уміннями, переконаністю, що їх професійна діяльність приносить користь (здоров'я, оздоровлення, реабілітацію, рекреацію) суспільству або славу, пошану на роботі у сфері спорту [63, с. 247]. Орієнтація на матеріальні чинники передбачає оцінку задоволеності студентами рівнем оплати праці на різних посадах [63, с. 247]. Орієнтація на комфортні умови – оцінювання випускниками комфортності умов, створених на робочому місці [63, с. 247]. Під позатрудовою орієнтацією С. В. Григор'єв, А. Г. Бойко і Т. А. Базилюк мають на увазі ті чинники, які непрямим шляхом приносять задоволення тих потреб студентів, які не увійшли до вищезазначених [63, с. 247]. Це, наприклад, реалізація таких потреб, як повага до оточуючих, слава, популярність, можливість самому бути в хорошій формі, здоров'я та ін. [63, с. 247].

В. Г. Григоренко та Е. Г. Мухаматгалеев вважають, що професійна підготовка вчителя повинна бути організована так, щоб сформувати активну особистість, що керується системою дієвих мотивів, де домінують соціально-значущі мотиви [61, с. 261]. Такий підхід у професійній підготовці студентів забезпечує необхідні якісні зміни в мотиваційній сфері. Це дозволяє їм

реалізувати професійно-педагогічні мотиви через самостійну постановку гнучких, перспективних цілей і їх досягнення [61, с. 261].

Готовність до професійної діяльності, на думку А. Д. Сазонової, включає в себе такі складові: хочу (вибір предмета й мети праці, знарядь виробництва, визначення особистісних можливостей); можу (професійні інтереси, нахили, здібності, стан здоров'я, працездатність, необхідні знання, уміння, навички); треба (цивільна зрілість, почуття відповідальності) [204, с. 14].

В. Г. Григоренко зазначає, що формуванню пізнавальних мотивів сприяють усі засоби вдосконалення навчально-виховного процесу, але найголовніше – це науково обґрунтовані дидактичні основи професійно-педагогічної підготовки студентів:

1. Оновлення змісту дисциплін і зміцнення міжпредметних зв'язків.
2. Вдосконалення методів формування професійно-педагогічної мотивації і навчання (розробка і впровадження методів проблемно-розвиваючого навчання, комп'ютерних технологій, методів етапної, поточної і оперативної професійної діагностики).
3. Оптимізація структури лекційних, практичних, семінарських і лабораторних занять в аспекті розширення форм самостійної творчої роботи студентів на заняттях.
4. Розробка системи педагогічних чинників щодо формування у студентів навичок і умінь самостійного пошуку професійно актуальної інформації, ведення науково-дослідницької роботи, вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду вчителів-новаторів, здібностей оптимізувати навчально-виховний процес у загальноосвітній школі.
5. Застосування системи випереджаючого «занурення» студентів у реальні педагогічні умови діяльності вчителя (неперервна робота студентів у школі; різні форми педагогічної практики; моделювання педагогічних ситуацій; ведення в школі науково-дослідної роботи; творчі «майстер-класи педагогічної майстерності» вчителів-новаторів; професійно-педагогічні діалоги «студент – студент – викладач» [62, с. 18].

Когнітивний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі відображає теоретичну обізнаність майбутніх учителів фізичної культури про здоров'язбережувальні технології у старшій школі.

П. Б. Джуринський вказує, що цей компонент «пов'язаний із набуттям необхідних для здоров'язбереження знань та вмінь, і передбачає наявність знань про здоров'я людини (психологічне, соціальне, морально-духовне, фізичне, професійне) та про здоров'язбережувальні методики в діяльності вчителя фізичної культури; особливості й умови професійної діяльності, спрямованої на здоров'язбереження дітей; знань щодо способів і методів формування здоров'язбережувальних знань, навичок і вмінь у школярів» [62, с. 167].

В. П. Горашук у своїй монографії «Формування культури здоров'я школярів» вказує, що навчальний план вищих педагогічних навчальних закладів повинен орієнтувати майбутнього вчителя на школу завтрашнього дня, надавати йому необхідний запас знань з випередженням [57].

О. Л. Трещова та І. В. Павлова вважають, що сучасні умови життя потребують від майбутнього фахівця, який планує працювати у галузі фізичної культури та спорту, інтегрованих психологічних і медико-біологічних знань з метою успішної організації оздоровчої та просвітницької праці серед населення, формування культури здоров'я [234, с. 15].

Фахівець з фізичної культури і спорту нової формації, як вважає О. В. Болотіна, повинен знати: «1) зміст інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту; 2) форми, методи і принципи організації інноваційного навчання; 3) медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні основи інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту» [25, с. 9].

Дослідження уявлень студентів вищого педагогічного навчального закладу про професійну діяльність у сфері фізичної культури, які провів В. Є. Жабаків, дозволяє виділити знання і уміння, що отримали віддзеркалення

як значущі у висловах респондентів: розуміти організаційну структуру професійної діяльності і інтегровану міждисциплінарну специфіку фізичної культури, її зв'язок з комплексом дисциплін гуманітарного, професійного, загальноосвітнього блоків; проводити оцінку державних освітніх стандартів, навчальних програм, навчальних планів і освітніх технологій з погляду впливу на фізичний і духовний аспекти здоров'я суб'єктів навчально-виховного процесу; володіти методами діагностики і дослідження систем організму людини, уміти оцінювати рівень функціонального стану серцево-судинної, дихальної і нервової систем здорової людини; уміти підготувати і провести урок фізичної культури; уміти враховувати індивідуально-психологічні особливості учнів у навчальному процесі; володіти організаторськими вміннями і навичками [98, с. 23].

До теоретичної обізнаності студентів щодо здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відносимо: знання щодо індивідуально-психологічних особливостей старшокласників, знання щодо організації, підготовки і проведення уроку фізичної культури, знання щодо позакласної роботи з фізичного виховання з учнями старшої школи, знання щодо загальної теорії здоров'я, знання щодо формування здорового способу життя старшокласників, знання щодо особливостей впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, знання щодо удосконалення рухових якостей старшокласників.

Процесуальний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відображає конструктивні, комунікативні, гностичні та рухові вміння та навички майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

О. В. Болотіна вважає, що «фахівець з фізичної культури і спорту нової формації повинен уміти: 1) планувати, організовувати і проводити заняття з використанням інноваційних технологій; 2) застосовувати на заняттях сучасні засоби й методи фізичного виховання, адекватні змісту інноваційних

технологій; 3) оцінити ефективність використовуваних технологій і контролювати якість навчально-виховного процесу; 4) аналізувати й коректувати свою професійну діяльність; 5) організовувати і проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності» [25, с. 9].

Конструктивні вміння та навички майбутніх учителів фізичної культури полягають в уміннях і навичках складати комплекс фізичних вправ для старшокласників, здійснювати перспективне і поточне планування з предмету «Фізична культура», який викладається у старшій школі.

Комунікативні вміння та навички полягають в уміннях і навичках вступати в контакт з людьми, будувати з ними відносини, володіти культурою мови, зацікавлювати старшокласників до занять фізичними вправами та передати їм свою захопленість щодо цих занять.

Гностичні вміння та навички майбутніх учителів фізичної культури полягають в уміннях і навичках спостерігати за ставленням старшокласників до процесу зміцнення власного здоров'я та підвищення їх фізичної підготовленості, в уміннях і навичках аналізувати педагогічні ситуації, користуватися навчально-методичною і науковою літературою, інформацією з мережі Інтернет щодо сучасних здоров'язбережувальних технологій.

Рухові вміння та навички полягають в уміннях і навичках виконувати та правильно показати фізичні вправи, що входить в програму навчання старшокласників з предмету «Фізична культура», в уміннях і навичках страхівки при виконанні учнями фізичних вправ.

Особистісний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі відображає наполегливість і організаторські здібності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Таким чином, нами на основі аналізу психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної культури розглянуто структуру готовності як результату підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. Уточнено сутність поняття «готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі». Структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі розглянуто як сукупність чотирьох взаємопов'язаних структурних компонентів, наповнених якісними характеристиками і показниками: мотиваційного, когнітивного, процесуального та особистісного.

Висновки до першого розділу

Науковці (Л. П. Ареф'єва, П. Б. Джуринський, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова, О. В. Омельчук та ін.) вказують, що у сучасний період розробляються нові підходи до вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з метою підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці та здатності зміцнювати здоров'я учнів.

У розділі уточнено сутність основних понять дослідження. Майбутні вчителі фізичної культури розглядаються як студенти вищих навчальних закладів, які спрямовують свої зусилля на отримання кваліфікації відповідно до певного терміну навчання та освітньо-кваліфікаційного рівня, що дозволить їм ефективно здійснювати фізичне виховання школярів.

Нами акцентується увага на тому, що термін «здоров'язберезувальна» відноситься до якісної характеристики будь-якої освітньої технології, при реалізації якої вирішується завдання збереження та зміцнення здоров'я учнів.

Теоретичний аналіз наукової літератури засвідчив, що у сучасний період не існує загально прийнятого визначення поняття «здоров'язберезувальні технології». Його тлумачать: як сприятливі умови навчання дитини у школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до

вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм); повноцінний та раціонально організований руховий режим (О. М. Ващенко та С. Свириденко); як валеологічно обґрунтоване сполучення операцій, спрямованих на активізацію, гармонізацію резервних можливостей особистості людини, які забезпечують безпечний її розвиток, навчання, виховання (Н. Ф. Денисенко та О. П. Аксьонова); як сукупність форм, засобів і методів, які спрямовані на досягнення оптимальних результатів в підтримці фізичного, психічного, етичного і соціального благополуччя людини, у формуванні здорового способу життя (І. А. Єрохіна); як частину педагогічної науки, яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання здоровому способу життя, яка спрямована на вирішення питань здоров'язбереження у системі освіти; як спосіб організації, модель навчального процесу, яка гарантує збереження здоров'я всіх суб'єктів навчального процесу; як засіб організації і послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, психофізичного, духовно-етичного стану і розвитку (О. І. Ковальова); як такі педагогічні технології навчання, які засновані на: вікових особливостях пізнавальної діяльності дітей; навчанні на оптимальному рівні труднощі (складнощі); варіативності методів і форм навчання; оптимальному поєднанні рухових і статичних навантажень; навчанні в малих групах; використанні наочності і поєднанні різних форм надання інформації; створенні емоційно сприятливої атмосфери; формуванні позитивної мотивації до навчання («педагогіка успіху»); на культивуванні у школярів знань по питаннях здоров'я (В. Р. Кучма і М. І. Степанова); як сукупність прийомів, методів, форм навчання і підходів до освітнього процесу, при якому виконуються як мінімум чотири вимоги: урахування індивідуальних (інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і інших) особливостей учня, його темпераменту, характеру сприйняття ним навчального матеріалу, типу пам'яті тощо; недопущення надмірного інтелектуального, емоційного, нервового навантаження при освоєнні навчального матеріалу, прагнення добитися оптимальних результатів

навчання обов'язково при оптимізації необхідних витратах часу і сил учня і педагога; забезпечення такого підходу до освітнього процесу, який гарантував би підтримку сприятливого морально-психологічного клімату в навчальній групі, зміцнення психічного здоров'я учнів (Н. М. Михайлова); як валеологічно обґрунтовану систему заходів, спрямовану на створення безпечних та сприятливих умов для розвитку, навчання та виховання дитини (Ю. В. Півненко); як функціональну систему організаційних засобів управління навчальною, пізнавальною і практичною діяльністю учнів, яка науково і інструментально забезпечує збереження і зміцнення здоров'я (Г. М. Соловйов); як одні з найактуальніших освітніх підходів та як сукупність прийомів, форм і методів організації навчання без шкоди для здоров'я учнів, а також як якісну характеристику будь-якої педагогічної технології за критерієм її дії на здоров'я суб'єктів освіти (О. І. Чернишов). У дослідженні поняття «здоров'язбережувальні технології» використовується у тлумаченні В. М. Єфімової, яка трактує його як частину педагогічної науки, що вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання здоровому способу життя, яка спрямована на вирішення питань здоров'язбереження у системі освіти; як спосіб організації, модель навчального процесу, яка гарантує збереження здоров'я всіх суб'єктів навчального процесу; як інструментарій освітнього процесу, як систему вказівок, які повинні забезпечити ефективність і результативність навчання разом із збереженням здоров'я учнів.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається як процес набуття студентами вищих навчальних закладів кваліфікації, яка дозволить їм організувати навчання з предмету «Фізична культура» відповідно до вікових, статевих та індивідуальних особливостей старшокласників, формувати у них необхідні знання, вміння і навички ведення здорового способу життя та розвивати їх життєво важливі рухові якості.

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається як

результат підготовки та інтегративне особистісне утворення, яке формується у навчально-виховному процесі вищого начального закладу та зумовлює ефективність професійного функціонування з метою підвищення фізичної підготовленості та збільшення рухової активності старшокласників, зміцнення та збереження їх здоров'я.

Нами представлена структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, розглянуто сукупність чотирьох взаємопов'язаних структурних компонентів, до яких віднесено: мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний.

Основні наукові положення розділу викладено в опублікованих працях [81; 83; 85; 86; 87; 89].

РОЗДІЛ II
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У СТАРШІЙ ШКОЛІ

2.1. Методика та напрями дослідження

Мета експериментальної роботи полягала у перевірці ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Експериментальна робота здійснювалася протягом 2010-2016 років відповідно до прогностичного, організаційного, практичного та узагальнювального етапів:

– прогностичний етап (2010-2011 роки) був спрямований на з'ясування мети експериментальної роботи, конкретизацію завдань експериментальної роботи, аналіз наукової літератури щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;

– організаційний етап (2012-2013 роки) був спрямований на з'ясування термінологічного апарату підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; визначення структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; розроблення моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі;

– практичний етап (2013-2015 роки) був спрямований на впровадження педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі;

– узагальнювальний етап (2015-2016 роки) був спрямований на якісний та кількісний аналіз даних, порівняння результатів експерименту з поставленими завданнями, оформлення та описання процесу експерименту.

Для оцінювання сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі були обрані мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний критерії.

Для оцінювання за мотиваційним критерієм нами було обрано Тест на з'ясування мотивації успіху та боязні невдачі (за А. Реаном). Студент повинен був надати відповідь «так» чи «ні» на 20 тверджень.

Ключ до тесту. Відповідь «так»: 1, 2, 3, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 20. Відповідь «ні»: 4, 5, 7, 9, 13, 15, 17. За кожний збіг відповіді з ключем студенту дається 1 бал. Підраховується загальна кількість набраних балів.

За мотиваційним критерієм високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 20 – 14 балів, середній рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 13 – 8 балів, низький рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 7 та менше балів.

Для оцінювання за когнітивним критерієм нами спрямовувалися зусилля на розроблення тестових завдань, які дозволили з'ясувати рівень теоретичної обізнаності майбутніх учителів фізичної культури щодо впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, які подано у додатку Б.

За когнітивним критерієм високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 30 – 21 балів, середній рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 20 – 12 балів, низький рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 11 та менше балів.

Відповідно до процесуального критерію нами було розроблено «Картку для оцінювання сформованості професійно орієнтованих умінь та навичок студента, необхідних для впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі», яку подано у додатку В.

За процесуальним критерієм високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 50 – 40 балів, середній рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 39 – 31 балів, низький рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 30 та менше балів.

Для оцінювання за особистісним критерієм нами було обрано «Тест на вивчення наполегливості» та «Тест на оцінювання організаційних здібностей».

Нами для оцінки сформованості наполегливості майбутніх учителів фізичної культури використовувався «Тест на вивчення наполегливості», який подано у додатку Д.

Студенту пропонувалося ряд ситуацій, в яких він повинен був уявити себе та оцінити, наскільки вони для нього є характерними. Якщо студент був згоден з твердженням, він повинен поставити позначку поруч з відповіддю «так», якщо не згоден – з позначкою «ні».

Код: 1 бал нараховується за відповіді «так» відповідно до позицій: 1, 2, 4, 7, 8, 12, 14, 15 і за відповіді «ні» відповідно до позицій: 3, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 16.

За ступенем сформованості наполегливості високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 16 – 12 балів, середній рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 11 – 6 балів, низький рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 5 та менше балів.

Тест на оцінювання організаційних здібностей за методикою експрес-оцінювання подано у додатку Е.

Аналіз результатів починається з співставлення отриманих результатів з відповідним ключем.

Ключ до тесту.

Відповіді «так»: 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 17, 18, 19, 20.

Відповіді «ні»: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 15, 16.

Потім необхідно підрахувати суму співпадань з ключем. Коефіцієнт організаційних здібностей підраховується як дробь, в якій чисельником є сума співпадань з ключем помножена на 100%, а знаменником – 20. Критерії для висновків: до 40% – рівень організаційних здібностей низький; 40-70% – середній; більше 70% – високий.

За ступенем сформованості організаційних здібностей високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 20 – 15 балів, середній рівень майбутніх учителів фізичної культури до

впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 14 – 9 балів, низький рівень майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 8 та менше балів.

Загальний рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі нами був розрахований відповідно до даних таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінювання за критеріями сформованості готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у старшій школі, бали

Критерій	Рівень		
	високий	середній	Низький
Мотиваційний	20 – 14	13 – 8	7 та менше
Когнітивний	30 – 21	20 – 12	11 та менше
Процесуальний	50 – 40	39 – 31	30 та менше
Особистісний Сформованість наполегливості	16 – 12	11 – 6	5 та менше
Особистісний Сформованість організаційних здібностей	20 – 15	14 – 9	8 та менше
Усього	136 – 102	97 – 66	61 та менше

Аналіз даних таблиці 2.1 показав, що високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 136 – 102 балів, середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій

школі відповідає сумі 97 – 66 балів, низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі відповідає сумі 61 та менше балів.

З метою визначення однорідності навчальних груп, які брали участь у педагогічному експерименті, а також правильності вибірки була здійснена перевірка за допомогою t-критерію Стьюдента та факторного аналізу.

Зазначимо, що t-критерій Стьюдента для порівняння даних незалежних вибірок (результати, які отримані у контрольній та експериментальній групі між собою у процесі проведення констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту) розраховують за формулою 2.1:

$$t = \frac{|M_1 - M_2|}{\sqrt{\frac{\sigma_1^2}{N_1} + \frac{\sigma_2^2}{N_2}}}$$

де M_1, M_2 – середні арифметичні,

σ_1, σ_2 – стандартні відхилення, N_1, N_2 – розміри вибірок.

Слід вказати на те, що t-критерій Стьюдента для порівняння даних залежних вибірок (результати, які отримані у контрольній та експериментальній групі окремо у процесі проведення констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту) розраховують за формулою 2.2:

$$t = \frac{|M_d|}{\sigma_d / \sqrt{N}}$$

де M_d – середня різниця значень, а σ – стандартне відхилення різниць.

Таким чином, нами з'ясовано методику та напрями дослідження, визначено методики оцінювання за мотиваційним, когнітивним, процесуальним і особистісним критеріями сформованості готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі.

2.2. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

Для розроблення моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі охарактеризуємо процес моделювання.

У Словнику іноземних слів російської мови поняття «модель» (франц. *modele*) визначається як зразок, зразковий екземпляр якого-небудь виробу [214].

У наукових дослідженнях сфера застосування моделей достатньо широка і багатогранна. Наприклад, А. Уємов, класифікуючи моделі, приводить 37 їх логічних типів. Різноманітність моделей є однієї з причин того, що не існує загального визначення моделі. Л. Р. Калапуша вказує, що іншою причиною є те, що метод моделювання достатньо складний і, головне, постійно розвивається [119, с. 22].

В освіті розробляються різні моделі, які використовуються з різними цілями і на різних рівнях, а саме: освітні моделі і різні моделі освіти, моделі навчання і методичні моделі, а також моделі фахівця і моделі навчання. В. В. Гузєєв вважає, що модель навчання розглядається як комплекс, який складається з дидактичної основи і педагогічної техніки, використовуваної у даному навчальному процесі [65, с. 110].

Теоретичним основам створення моделей професійної діяльності приділили увагу Є. Е. Смирнова [217], О. К. Крокинська [142] та ін. Моделюванню піддаються всі елементи, які є складовими системи вищої професійної освіти: навчальна діяльність студентів, стандарти вищої професійної освіти, навчальні плани, програми, професійна діяльність фахівця, його особистісні та професійні якості, й ін. О. А. Галанова вказує, що ці моделі надають вищому навчальному закладу інформацію про те, якими якостями повинен з позицій сьогодення повинен володіти майбутній фахівець для успішної роботи у професійному середовищі, для ефективного виконання

професійній діяльності, і на цій основі створити адекватну сучасним викликам систему підготовки у вищій школі [47]. Усі моделі, що розробляються для підготовки майбутніх фахівців, мають діяльнісну спрямованість. Так, освітньо-кваліфікаційна характеристика відображає професійне призначення (кваліфікацію) і включає перерахування видів діяльності – узагальнених характеристик функціональної спрямованості праці фахівців. Окрім цього в освітньо-кваліфікаційній характеристиці позначені об'єкти діяльності, тобто предмети, процеси і явища, на які спрямована діяльність фахівців.

На основі теоретичного аналізу нами була створена модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (рис. 2.1).

Вважаємо, що створену модель можна розглядати як практичний механізм підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. На нашу думку, модель носить відкритий розвиваючий характер і може доповнюватися новими компонентами.

Модель розглядається нами не просто як система з відокремленими блоками, в їх взаємозв'язку і способах функціонування, але і як можливість прогнозувати результат процесу.

Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, технологічного та результативного блоків.

Соціальне замовлення спрямоване на ефективну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Розглянемо змістовне наповнення кожного з блоків.

Цільовий блок моделі відображає необхідність реалізації основної мети: підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Для підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі істотним є вирішення таких завдань:

- розвиток мотивації та відповідального ставлення майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;
- оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками щодо зміцнення та збереження здоров'я старшокласників;
- розвиток загальної фізичної підготовленості майбутніх учителів фізичної культури та їх особистісних якостей.

Теоретико-методологічний блок складається з аксіологічного, діяльнісного, індивідуального, компетентнісного, культурологічного, особистісно орієнтованого, системного методологічних підходів і принципів (практичної спрямованості підготовки, наступності, системності та послідовності навчання, комплексності та єдності навчання і виховання).

Аксіологічний підхід (В. С. Бігун [22], Г. А. Бондарук [27], А. О. Фальковський [237] та ін.) вказує на формування у студентів системи загальнолюдських і професійних цінностей, що визначають їх ставлення до світу, до своєї діяльності, до самого себе як людини і професіоналу. В. С. Бігун вказує, що «аксіологія – це філософська теорія або вчення про цінності, їх сутність і природу, типи й значення, яка з'ясовує якості та властивості предметів, явищ, процесів, здатних задовольняти потреби, інтереси і бажання людей» [22, с. 11]. Формами розвитку аксіологічної думки стали різні традиції, напрями, школи, підходи до вирішення аксіологічних проблем тощо.

В. С. Бігун вважає, що «прийнято виокремлювати чотири основні групи проблем, зокрема, щодо: 1) природи цінності (розглядається крізь призму причин оцінювання), 2) типів цінності (найчастіше розрізняють сутнісні, або «вроджені» та інструментальні (контрибутивні) цінності), 3) критеріїв цінності (розглядаються під впливом теорій психології та логіки), 4) метафізичного статусу цінності (вирішується у контексті відношень цінності до: фактів, буття,

данності (Sein) та належності (Sollen); людського ціннісного досвіду; або незалежної від людини реальності – на засадах суб'єктивізму, логічного об'єктивізму та метафізичного об'єктивізму)» [22, с. 11].

Аксіологічний підхід спрямований на формування у майбутніх учителів фізичної культури ціннісного ставлення до діяльності, пов'язаної зі зміцнення та збереженням здоров'я старшокласників.

У процесі експериментальної роботи встановлено, що використання діяльнісного підходу (М. С. Гавдис [45], Р. В. Кельбас [126], Ф. В. Резакова [199] та ін.) є результативним на такій психолого-педагогічній основі, яка надає можливість:

- здійснювати підготовки на основі єдності актуального та потенційного суб'єктного досвіду студентів;
- формувати у студента позиції суб'єкта власної діяльності, що розширює можливості в оволодінні психолого-педагогічними знаннями і практичними вміннями здоров'язбережувальної діяльності, орієнтованої на самостійне ухвалення рішень про вибір здоров'язбережувальних технологій;
- застосовувати у навчально-виховному процесі активні методи навчання, які забезпечують ґрунтовне оволодіння професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками, що формують стійку позитивну мотивацію студентів на майбутню професійну діяльність у старшій школі.

Індивідуальний підхід (Л. М. Дибкова [77], О. Л. Кононко [135], В. В. Фомін [241] та ін.) дозволив при організації процесу навчання у вищій школі діагностувати і визначати пізнавальні та особистісні можливості кожного студента, обирати відповідні форми і методи навчання, враховувати їх в процесі педагогічної взаємодії викладачів і студентів. Вважаємо, що парадигма освіти ХХІ століття спрямована на удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у поєднанні з особистісним розвитком кожного студента.

Л. М. Дибкова вказує, що «лише розглядаючи кожного студента як індивідуальність, яка має властиві лише їй особистісні риси та якості, можна

адекватно організувати навчальну діяльність, підібрати необхідні педагогічні методи і прийоми для розвитку його як особистості та підвищення результатів навчання і, відповідно, для ефективнішого формування професійної компетентності» [77, с. 3]. На думку вченої, «лише розглядаючи кожного студента як окрему особистість, що має унікальний, властивий лише їй одній набір індивідуальних особливостей, можна коригувати прояв тих чи інших позитивних якостей і зменшувати рівень негативних, ефективно застосовувати відповідні педагогічні технології» [77, с. 11].

З позицій компетентнісного підходу (С. Р. Гидрович [53], Н. Н. Двучичанська [67], С. О. Касярум [125], Л. В. Тихенко [233], Л. В. Черній [250] та ін.) підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі є результативно-цільовою основою вищої професійної освіти, що розглядається через формування професійної компетентності вчителів фізичної культури.

Культурологічний підхід (В. С. Болгаріна [24], Н. В. Саєнко [203] та ін.) створює умови для розвитку майбутніх учителів фізичної культури як носіїв загальної, професійної та фізичної культури, що забезпечує їх повноцінне існування у навколишньому світі та у процесі професійної діяльності.

Л. Г. Настенко вказує, що «у нинішніх умовах до особистості вчителя висувуються підвищені вимоги щодо професійних і особистісних якостей» [173, с. 3]. Підвищення професіоналізму у поєднанні із загальною культурою передбачає різнобічний особистісний розвиток і формування гуманістичної педагогічної позиції на основі єдності професійної, суспільно-економічної і культурологічної підготовки [173, с. 3]. Вирішення означених завдань вимагає трансформації ціннісного змісту підготовки майбутнього вчителя, переорієнтації на продуктивність, а саме: уміння вести проектну, дослідницьку діяльність; бути не тільки реципієнтом культурних цінностей, а найперше – дослідником культурно-освітніх процесів, здійснювати їх культурологічний аналіз на основі системи культурологічних знань і вмінь, детермінованих

гуманістичними ціннісними орієнтаціями; створювати культуротворче середовище навчання і виховання учнів [173, с. 3].

Особистісно орієнтований підхід (І. Д. Бех [21], І. Ф. Богоявленська [23], О. В. Бондаревська [26], О. В. Іванова [109], Л. М. Кесаревська [127], Я. І. Мельниченко [166], Ю. А. Плотоненко [193], А. Л. Сембрат [209], О. С. Ярлова [257] та ін.) дозволив розглядати студента як особистість, як суб'єкта життєдіяльності, як творця власного майбутнього та як індивідуальність. Як зазначає А. Л. Сембрат, особистісно орієнтований підхід доцільно розглядати «як важливий психолого-педагогічний принцип та методологічний інструментарій, основу якого становить сукупність вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, методико-психодіагностичних та психолого-технологічних засобів, які забезпечують більш глибоке цілісне розуміння, пізнання особистості дитини і на цій основі – її гармонічний розвиток в умовах існуючої освітньої системи» [209, с. 57].

Системний підхід (В. М. Башкін [17], О. Б. Виноградова [38], О. Л. Кононко [135], Ш. А. Магомедов [158], В. Т. Циба [244] та ін.) застосовувався нами для того, щоб підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі здійснювалася як єдина цілісна система, спрямована на ефективне навчання студентів вищих навчальних закладів, оволодіння ними професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками щодо зміцнення та збереження здоров'я старшокласників.

До принципів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі нами віднесено: принцип практичної спрямованості підготовки, принцип наступності, системності та послідовності навчання, принцип комплексності та єдності навчання і виховання.

Принцип практичної спрямованості підготовки студентів орієнтує їх навчання на те, що буде необхідно в майбутній практичній діяльності. Цей принцип визначає зміст вищої професійної освіти у галузі фізичної культури та

його умови, надає навчальному процесу загальну практичну спрямованість, забезпечує його зв'язок з минулим досвідом і сучасним рівнем розвитку науки. Одночасно цей принцип спрямований на знайомство студентів з сучасними проблемами фізичного виховання старшокласників.

Принцип наступності, системності та послідовності навчання визначає загальну спрямованість, логіку і послідовність навчального процесу. Наступність ґрунтується на методологічному положенні про те, що при вивченні навчальної інформації необхідно виходити, по-перше, з особливостей її розвитку, подальших змін та урахування взаємозалежностей і взаємозв'язків. На нашу думку, системність та послідовність є раціональним шляхом оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури знаннями. Це обумовлено тим, що системність виходить з необхідності формування у студентів цілісного уявлення про загальну структуру їх професійної підготовки та місце в ній окремої дисципліни, про структуру самої дисципліни і місце в ній конкретної теми. Послідовність же викладу полягає в тому, що кожен елемент навчального матеріалу логічно пов'язується з іншими, причому наступне спирається на попереднє і здійснює підготовку студента до сприйняття і засвоєння нового.

Принцип комплексності та єдності навчання і виховання передбачає обов'язковість здійснення цілісного педагогічного процесу. Комплексний його характер призначений для забезпечення єдності навчання і виховання, яке досягається зусиллями всіх його учасників. Це передбачає також взаємозалежне ефективне використання коштів, технологій і інструментарію навчання і виховання. Важливу роль тут має відігравати системне соціально-психологічний супровід педагогічного

Змістовий блок моделі відображає наявність професійно орієнтованих знань, вмінь та навичок, якими оволодів майбутній учитель фізичної культури на аудиторних і позааудиторних заняттях з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Легка атлетика та методика її

викладання» та введення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі».

Технологічний блок моделі розкриває зміст програмно-технологічного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

До складу технологічного блоку нами включено:

- етапи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;
- методи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;
- форми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;
- засоби підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;
- педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Нами визначено такі етапи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, як діагностичний, базовий та підсумково-аналітичний.

Перший діагностичний етап підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі співпадає з першим роком навчання у вищому навчальному закладі. На нашу думку, роль викладача у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури спрямована на створення алгоритму діяльності студентів. Це, у свою чергу, визначає використання традиційних технологій навчання, у процесі яких викладач виступає суб'єктом навчального процесу, а студент – об'єктом, на який спрямована дія з боку викладача з метою формування необхідних умінь (планувати свою діяльність, організувати її, контролювати та ін.) і особистісних якостей (самоосвіта, самоорганізація, саморозвиток, самоконтроль, самооцінка), без яких процес подальшої

організації навчально-вихованої діяльності у вищій школі є неможливим. На цьому етапі діяльність викладача полягає у розробці і повідомленні зразка, а діяльність студента – у виконанні дій за зразком.

Другий базовий етап підготовки співпадає з другим і третім роками навчання у вищому навчальному закладі та пов'язаний з необхідністю переведення студентів на вищий рівень самостійності порівняно з попереднім етапом. Роль викладача у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури стає такою, що супроводжує та відстежує весь процес. Це, у свою чергу, визначає використання не тільки традиційних технологій навчання (суб'єкт-об'єктні стосунки між викладачем і студентом), але і поступовий перехід до інноваційних технологій, для яких властиві суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем і студентом. На цьому етапі ми спрямовували свої зусилля на використання інтерактивних методів навчання. На нашу думку, реалізація завдань, що стоять перед викладачем на другому етапі, супроводжувалося формуванням у студентів умінь і навичок планування і організації навчально-виховної діяльності. У цілому провідним підходом до навчання на цьому етапі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури є репродуктивний, перехідний в продуктивний.

Третій підсумково-аналітичний етап підготовки співпадає з четвертим і п'ятим роками навчання. У зв'язку з цим роль викладача у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури стає координуючою. Це, у свою чергу, визначає використання інноваційних технологій навчання, які ґрунтуються виключно на суб'єкт-суб'єктних стосунках між викладачем і студентами. На цьому етапі діяльність викладача спрямована на забезпечення творчого застосування студентом своїх знань, оволодіння професійно орієнтованими вміннями та навичками, формування досвіду впровадження здоров'язберезувальних технологій у процесі практичної діяльності.

У цілому для реалізації педагогічного забезпечення формування готовності майбутніх учителів фізичної культури у рамках реалізації моделі нами використовувалися наступні позиції: спрямованість професійно

орієнтованих дисциплін на вивчення проблеми впровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховну роботу загальноосвітніх навчальних закладів; введення дисципліни за вибором «Здоров'язбережувальні технології у старшій школі»; активізація науково-дослідної роботи студентів у цьому напрямку; включення студентів в активну науково-практичну діяльність.

До форм віднесено: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, практика, проведення науково-дослідної роботи, студентських конференцій та олімпіад.

До методів віднесено: методи фізичного виховання (специфічні методи фізичного виховання: метод строго регламентованої вправи, ігровий метод, змагальний метод, за допомогою яких вирішувалися конкретні завдання, пов'язані з навчанням техніці виконання фізичних вправ і вихованням фізичних якостей; загальнопедагогічні методи: словесні методи і методи наочної дії) та ділові ігри, конкурси на кращу студентську роботу на тематику, пов'язану зі здоров'язбереженням учнів старшої школи, заняття школи молодого учителя фізичної культури, організація творчих колективів студентів, їх волонтерська діяльність і участь у громадських заходах, які сприяли розвитку молодіжного руху за здоровий стиль життя та руху «Спорт для усіх».

До засобів віднесено: фізичні вправи, навчальні книги (навчальні посібники, довідники, спеціальна література), дидактичний матеріал (тестові завдання, картки для аналізу педагогічних ситуацій у процесі впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, сценарії ділових ігор), інформаційні матеріали до аудіовізуальних засобів навчання (демонстрація слайдів, відеофільмів, мультимедійна презентація).

Педагогічними умовами обрані такі:

- трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах;
- педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів

фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;

– набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками.

Результативний блок моделі відображає: структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, що діагностується на основі обґрунтованих критеріїв (мотиваційного, когнітивного, процесуального та особистісного), показників і рівнів (високий, середній, низький).

Результатом є сформована готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Таким чином, нами розроблено та теоретично обґрунтована модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, технологічного та результативного блоків.

2.3. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

2.3.1. Трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах

Трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури відбувається за рахунок удосконалення навчальних програм з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Легка атлетика та

методика її викладання» та введення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі» (рис. 2.2).

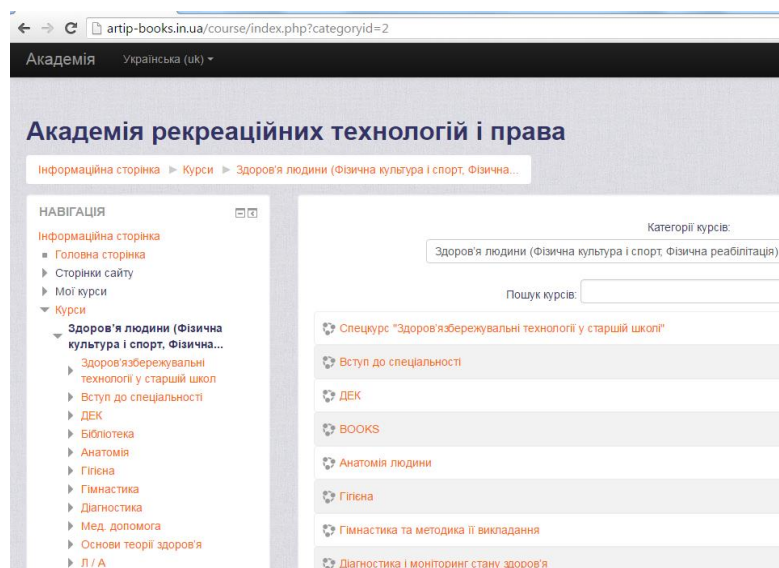

Рис. 2.2. Скріншот з дисциплін Академії рекреаційних технологій і права

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» розкриває актуальні питання сутності фізичної культури та спорту; функціонування вищої школи в сучасних соціально-економічних умовах; вивчає зміст професійної діяльності в галузі фізичної культури; методику опрацювання різноманітної інформації.

На цю дисципліну має відводитися 90 годин (3 кредити), аудиторних – 40 годин, з них лекцій – 20 годин, семінарських (практичних) занять – 20 годин, індивідуальна робота – 10 годин; самостійних – 50 годин. Залік передбачений у 1 семестрі.

Мета вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» пов'язана з оволодінням майбутніми фахівцями теоретичними знаннями щодо системи та сутності фізичної культури та спорту, змісту професійної діяльності в галузі фізичної культури та особливостей професійної діяльності вчителя фізичної культури у загальноосвітньому навчальному закладі (рис. 2.3). Вивчення цієї дисципліни сприяє розширенню на сучасному теоретичному рівні уявлень студентів про вищу школу України, їх права та обов'язки, зміст та організацію професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

За підсумками вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» студент повинен *знати*: передумови зародження та розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні; соціальну сутність фізичної культури та спорту; програмно нормативні засади розвитку галузі фізичної культури; особливості функціонування вищої школи в сучасних соціально-економічних умовах; методику опрацювання інформації; зміст професійної діяльності вчителя фізичної культури.

За підсумками вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» студент повинен *вміти*: працювати з різноманітними джерелами інформації, зокрема друкованими та електронними виданнями, періодикою, збірками наукових праць; організувати самостійну роботу для максимального оволодіння навчальним матеріалом; вчитися та постійно самовдосконалюватися; на практиці вміти застосовувати вміння та навички, якими оволодів у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

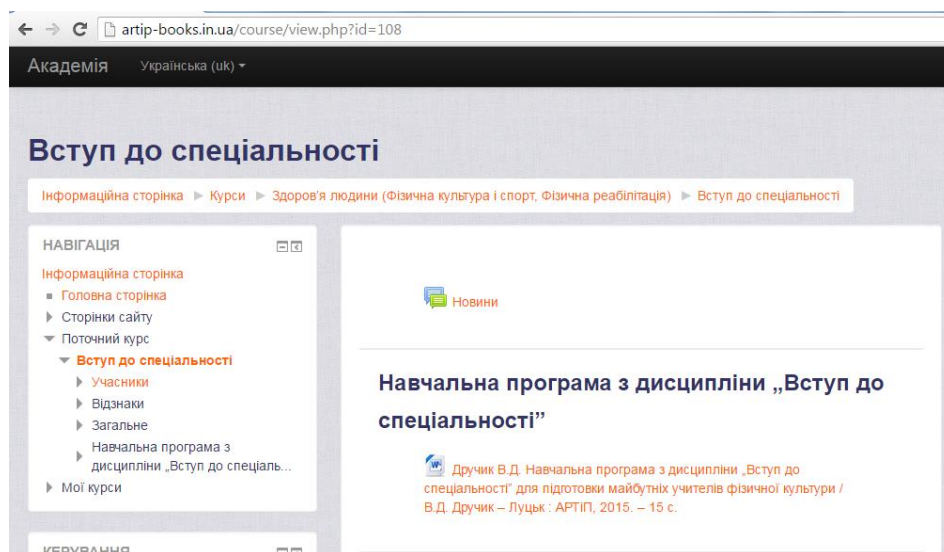

Рис. 2.3. Скріншот з дисципліни «Вступ до спеціальності»

Модуль 1. Теоретичні аспекти фізичної культури.

Змістовий модуль 1.1. Фізична культура як суспільне явище та галузь діяльності. Фізична культура як суспільне явище. Культура. Фізична культура. Галузь фізичної культури. Основні завдання фізичної культури. Функції фізичної культури. Засоби фізичної культури. Форми занять фізичними

вправами. Фізичне виховання. Галузева термінологія. Історія розвитку сучасної термінології фізичної культури. Визначення сучасних понять, які характеризують галузь фізичної культури. Законодавча база розвитку галузі фізичної культури та спорту в Україні. Закон України «Про фізичну культуру та спорт» та його основні положення. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації». Національна доктрина розвитку фізичної культури та спорту в Україні.

Модуль 2. Професійна діяльність з галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини».

Змістовий модуль 2.1. Система вищої освіти. Розвиток вищої освіти за роки незалежної України. Вхідження України в європейський освітній простір. Болонський процес. Система освіти в галузі. Вища школа, як соціальний інститут виховання майбутніх фахівців. Навчальний план підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищому навчальному закладі. Завдання вищого навчального закладу щодо професійної підготовки конкурентоздатних майбутніх учителів фізичної культури.

Змістовий модуль 2.2. Кадрове забезпечення галузі. Діяльність вищого навчального закладу. Структура вищого навчального закладу. Статут вищого навчального закладу. Ліцензування та акредитація вищого навчального закладу. Навчання та інші види діяльності студента. Характеристика навчальної діяльності студентів. Лекції як основна форма навчання. Семінарські заняття, їх функції. Курсові та дипломні роботи. Науково-дослідницька робота студентів. Види практики.

Змістовий модуль 2.3. Професійна діяльність фахівців галузі. Характеристика професійної діяльності вчителя фізичної культури. Основні функції вчителя фізичної культури. Особливості професійно-педагогічної діяльності вчителя фізичної культури. Система знань, вмінь та навичок, які необхідні вчителю фізичної культури. Права та обов'язки вчителя фізичної культури.

Схему загального розподілу балів після вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» подано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Схема загального розподілу балів після вивчення дисципліни
«Вступ до спеціальності»**

Модулі	Кількість балів за модуль	Розподіл балів за видами робіт			
		Сем./практ	Сам. + інд.	Мод. контр.	Підсум. контр.
I (теор.)	50	25		25	100
II (практ.)	50		25	25	

Навчальна дисципліна «Загальна теорія здоров'я» є інтегрованою навчальною дисципліною, яка спрямована на формування всебічно розвинутої гармонійної особистості – майбутнього вчителя фізичної культури.

На дисципліну «Загальна теорія здоров'я» відводиться 120 години (4 кредити), аудиторних годин – 72 годин, з них лекцій – 36 годин, семінарських занять – 30 годин, практичних занять – 6 годин, індивідуальної роботи – 12 годин, самостійної роботи – 48 години. Вид контролю – екзамен у 2 семестрі.

Метою вивчення дисципліни «Загальна теорія здоров'я» є ознайомлення студентів з основними складовими здоров'я людини; оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури необхідними знаннями, вміннями та навичками, необхідними для розроблення та реалізації індивідуальних оздоровчих програм і програм, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді.

За підсумками вивчення дисципліни «Загальна теорія здоров'я» студент повинен *знати*: сутність поняття «здоров'я»; розвиток вчення про здоров'я в історичному аспекті; фізичну, соціальну, психічну та духовну складові здоров'я людини; основні умови та засоби збереження та зміцнення здоров'я людини; вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на здоров'я, позитивні та негативні тенденції його формування; сучасні тенденції стану здоров'я населення України; напрямки роботи державної політики в галузі здоров'я людини;

можливі аномалії розвитку дитини в ембріональному періоді та їх причини; принципи формування фізичного та психічного здоров'я дитини; чинники формування здоров'я у шкільному віці; методи самооцінювання та контролю стану і рівня здоров'я протягом навчання у загальноосвітньому навчальному закладі; сучасні підходи до характеристики фізичного здоров'я та методи його кількісного вимірювання; сучасні оздоровчі системи; основи психічного здоров'я людини; основні механізми психофізичної регуляції організму школяра; напрями формування культури здоров'я учнів.

За підсумками вивчення дисципліни «Загальна теорія здоров'я» студент повинен *вміти*: здійснювати експрес-оцінку рівня фізичного розвитку дітей та підлітків; складати рекомендації щодо формування та зміцнення здоров'я; використовувати традиційні та сучасні методи оздоровлення населення; складати та впроваджувати індивідуальну оздоровчу програму; проводити фізкультурно-оздоровчі заходи щодо формування, зміцнення та збереження здоров'я учнів.

Модуль 1. Проблеми здоров'я людини в сучасному суспільстві.

Змістовий модуль 1.1. Історія розвитку вчення про здоров'я. Історія пізнання людиною проблем власного здоров'я із стародавніх часів до наших днів. Розвиток вчення про здоров'я від реліктових культур цивілізації до цивілізованих культур Месопотамії, Єгипту та Ізраїлю. Стратегія оздоровлення народів Сходу та лікування в класичній Греції та Римі. Шляхи вирішення проблеми здоров'я людини у Стародавній Персії. Набутки медицини Стародавнього Китаю та їх значення для сучасності. Аюрведа – медицина Стародавньої Індії: витоки та внесок у сучасну науку про здоров'я. Відкриття зцілювачів Тибету та оцінка їх нащадками. Класична епоха: лікування в Греції; значення для сучасності. Медицина в Римі: передумови розвитку і становлення, історичний внесок у практику лікування. Досягнення лікарів Середньовіччя та епохи Відродження у вирішенні проблем здоров'я людини. Сучасний етап: можливості нової стратегії оздоровлення. «Ера розуму і досліджень» (XVII-XIX ст.): культурні передумови й основні здобутки в галузі оздоровлення людини. XX ст. та початок XXI ст.: проблеми, відкриття та пошуки шляхів вирішення

питань здоров'я людини. Поняття і визначення поняття здоров'я. Різноманітність уявлень про сутність здоров'я. Здоров'я та хвороба. Визначення поняття «здоров'я» ВООЗ. Розвиток поглядів на визначення поняття «здоров'я»: від найдавніших часів до наших днів.

Змістовий модуль 1.2. Системне уявлення про здоров'я людини. Здоров'я та його механізми з позицій системного підходу. Людина як біосистема; розуміння цілісності людини. Біологічна організованість, як оптимальний взаємозв'язок та гармонійність між функціями та органами організму. Здоров'я як стан фізичного, психічного, духовного та соціального благополуччя. Здоров'я як результат взаємодії з оточуючим середовищем. Принципи формування індивідуального здоров'я. Принципи оцінювання стану здоров'я людини: комплексність та системність, функціональність, багаторівневість, індивідуальність, історичність. Основні рівні та моделі здоров'я людини: медична, біологічна, біосоціальна, ціннісна та інтегрована.

Змістовий модуль 1.3. Критерії формування, збереження та зміцнення здоров'я людини. Критерії здоров'я людини. Основні критерії оцінки фізичного здоров'я людини: функціональний стан основних органів і систем організму; рівень фізичного розвитку та його гармонійність; резистентність організму по відношенню до негативних чинників навколишнього середовища. Загальні принципи виявлення кількості здоров'я. Поняття «кількість здоров'я». Класифікація станів організму: стан абсолютного здоров'я, стан напруги, стан передхвороби, стан хвороби. Показники здоров'я: антропологічні дані, частота серцевих скорочень, артеріальний тиск, загальна витривалість, ефективність роботи імунної системи, наявність хронічних захворювань тощо. Шкала оцінювання функціонального стану організму людини. Функціональні резерви організму людини. Адаптаційний потенціал людини як критерій її здоров'я.

Змістовий модуль 1.4. Чинники, що визначають здоров'я людини. Характеристика чинників, що впливають на здоров'я людини. Генетичні чинники. Стан навколишнього середовища. Умови та спосіб життя людини. Спадковість у системі чинників, які впливають на здоров'я людини. Спадкова

зумовленість фізичного здоров'я людини. Значення медико-генетичного консультування, його завдання та етапи. Стан навколишнього середовища та його вплив на здоров'я людини. Основні методи визначення якості та обсягу забруднень. Характер забруднення навколишнього середовища. Негативні наслідки радіаційного забруднення навколишнього середовища. Генетичні наслідки забруднення навколишнього середовища. Медичне забезпечення. Медичний скринінг. Профілактичні заходи. Особливості харчування. Рухова активність. Режим праці та відпочинку. Шкідливі звички.

Змістовий модуль 1.5. Сучасний стан здоров'я населення України. Стан здоров'я населення України. Соціально-економічні чинники, що впливають на формування стану здоров'я населення України. Демографічне становище сучасної України. Особливості захворюваності населення України. Інвалідизація населення України та її причини. Професійні захворювання. Політика держави у покращенні здоров'я населення. Напрямки роботи державної політики в галузі здоров'я. Програма «Здоров'я нації» як складова політики уряду в підтримання здоров'я населення. Організація системи охорони здоров'я України. Державна система медичних та профілактичних заходів.

Змістовий модуль 1.6. Профілактика основних захворювань дітей в ембріональному періоді. Здоров'я дитини як світова проблема, шляхи її вирішення. Методи виявлення і попередження можливих аномалій розвитку дитини в ембріональному періоді. Пренатальний період. Вроджені порушення відомої генетичної етіології (хромосомні аномалії, помилки метаболізму, хвороби ізоімунізації за групами крові). Вроджені порушення, зумовлені недостатністю харчування.

Змістовий модуль 1.7. Формування здоров'я дитини. Здоров'я дитини – ключ до здоров'я дорослої людини. Здоров'я дитини та шляхи його формування, збереження і зміцнення. Здоров'я дитини як індивідуальна і суспільна проблема. Здоров'я новонароджених та грудних дітей. Значення першого року життя для формування фундаменту здоров'я дорослої людини. Захисні функції новонародженої і грудної дитини. Принципи формування

фізичного та психічного здоров'я дитини. Дитячі інфекційні захворювання. Основні інфекційні хвороби, якими хворіють діти. Інфекції дихальних шляхів. Інфекції, які впливають на центральну нервову систему. Інфекції, які впливають на слух. Інфекції, які впливають на зір. Сутність роз'яснювальної роботи з питань запобігання інфекційним захворюванням дітей.

Змістовий модуль 1.8. Здоров'я та фізичний розвиток школяра. Формування здоров'я школяра. Фактори формування здоров'я у шкільному дитячому та підлітковому віці. Особливості розумової праці школяра. Розумова і фізична працездатність школяра. Експрес-оцінка рівня фізичного розвитку дітей та підлітків. Втома та механізми її подолання. Стоннення, його фізіологічна сутність і діагностика. Педагогічні основи подолання ранньої втоми. Перевтома як патологічний стан, заходи щодо її запобігання та режим дня школяра.

Змістовий модуль 1.9. Здоров'я молоді: основні фактори ризику. Аналіз стану здоров'я молоді в Україні. Чинники виникнення ризиків для здоров'я у молодому віці. Фізичний розвиток, моральність та духовність: аспекти гармонії молодих людей. Соціальне здоров'я молоді в умовах сучасного українського суспільства. Заходи державної політики щодо становища здоров'я молоді в Україні. Репродуктивне здоров'я молоді.

Змістовий модуль 1.10. Здоров'я людей похилого віку. Старіння як явище біологічне. Здоров'я і тривалість життя. Біологічна програма людини. Характеристика старіння. Старіння як етап спадкової програми людини. Поняття про біологічний і календарний вік людини. Критерії віку. Проблеми здоров'я людей похилого віку. Зміни функціональної діяльності деяких систем організму в процесі старіння. Фактори зменшення життєвої активності та фізичних можливостей. Психогігієна довголіття.

Модуль 2. Складові здоров'я людини та їх взаємозв'язок.

Змістовий модуль 2.1. Фізичне здоров'я та його кількісна діагностика. Поняття про фізичне здоров'я людини та його рівні. Особливості фізичного розвитку людини. Будова тіла людини. Конституція. Основні системи

організму людини, які визначають її працездатність і здоров'я. Функціональні резерви організму. Роль фізичної культури у підтримці фізичного здоров'я людини. Сучасні підходи до визначення кількісних характеристик фізичного здоров'я.

Змістовий модуль 2.2. Оздоровчі системи. Поняття про традиційні і сучасні оздоровчі системи. Характеристика східних оздоровчих систем. Сучасні засоби оздоровлення. Принципи побудови індивідуальної оздоровчої програми. Загальна характеристика сучасних засобів фізичного виховання, що використовуються в оздоровчому тренуванні: аеробних, анаеробних і силового спрямування. Фізичні вправи в оздоровчому тренуванні.

Змістовий модуль 2.3. Психічне здоров'я людини та його складові. Сучасні підходи до інтерпретації поняття «психічне здоров'я». Індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини. Психоемоційні перевантаження, фактори їх виникнення. Методи оцінки психічного здоров'я. Стрес як неспецифічний адаптаційний процес. Психологічні методи підвищення стійкості до стресів.

Змістовий модуль 2.4. Позитивне мислення і здоров'я людини. Роль позитивного мислення у формуванні здоров'я людини. Феномен мислення. Формування «образу власного Я» в контексті створення позитивного мислення. Вплив на вербальні конструкти негативного мислення. Основні методи психорелаксації та саморегуляції. Методи психічної саморегуляції: релаксаційно-дихальна гімнастика; релаксація (розслаблення); йога; аутогенне тренування; медитація. Основи раціональної психотерапії. Гіпноз і навіювання. Музикотерапія.

Змістовий модуль 2.5. Психофізична регуляція організму. Психофізіологічна єдність організму. Поняття психофізіологічної єдності організму. Основні механізми психофізичної регуляції організму. Емоційно-вольова регуляція психофізичного стану організму. Роль фізичної активності у зміцненні нервової системи.

Змістовий модуль 2.6. Духовне здоров'я людини. Особливості світогляду людини як складова її здоров'я. Поняття про «духовність». Роль духовності у формуванні здоров'я людини. Моральність і здоров'я. Духовні закони і здоров'я. Взаємозалежність між духовним життям і фізичним здоров'ям людини.

Змістовий модуль 2.7. Соціальне здоров'я людини. Законодавчі акти світової спільноти та України щодо соціального здоров'я населення. Соціальний статус і соціальне середовище людини та їх вплив на її здоров'я. Людина в соціумі: типи взаємодії суб'єктів. Соціально-педагогічні аспекти профілактики різних виявів девіантної поведінки.

Змістовий модуль 2.8. Формування культури здоров'я людини. Сутність поняття «культура здоров'я». Культура здоров'я як важливий компонент загальної культури людини, що визначає формування, збереження та зміцнення її здоров'я. Особистісний аспект культури здоров'я. Культура здоров'я українців: традиції, вірування, обереги. Детермінанти культури здоров'я. Чинники, що обумовлюють розвиток культури здоров'я людини. Компоненти внутрішнього та зовнішнього функціонування культури здоров'я особистості. Концептуальна модель культури здоров'я.

Схему загального розподілу балів після вивчення дисципліни «Загальна теорія здоров'я» подано у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Схема загального розподілу балів після вивчення дисципліни
«Загальна теорія здоров'я»**

Модулі	К-ть балів за модуль	Розподіл балів за видами робіт			
		Сем./практ	Сам. + інд. РС	Мод. контр.	Підсум. контр.
I (теор.)	50	25		25	100
II (практ.)	50		25	25	

Дисципліна «Легка атлетика та методика її викладання» займає значне місце серед інших дисциплін у системі вищої освіти (рис. 2.4). Легка атлетика, як вид спорту, була введена до програми з фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів шкіл, а також до програми з фізичного виховання вищих навчальних закладів.

На дисципліну відводиться 120 години (4 кредити), аудиторних годин – 80 годин, з них лекцій – 12 годин, практичних занять – 68 годин; індивідуальна робота – 12 годин; самостійна робота – 40 годин. Вид контролю – залік, який передбачений у першому семестрі.

Мета дисципліни «Легка атлетика та методика її викладання» полягає в оволодінні студентами професійно-педагогічними знаннями, вміннями та навичками з теорії та методики навчання даного предмету, які необхідні для проведення легкоатлетичних занять на уроках фізичної культури та у позакласній роботі.

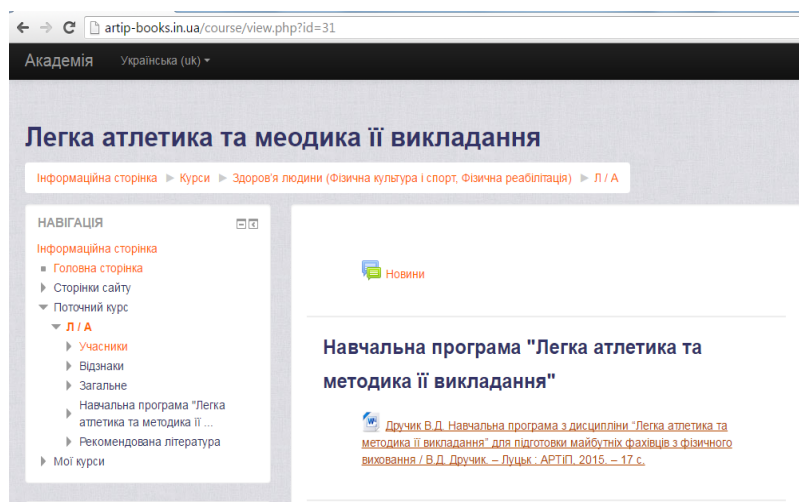

Рис. 2.4. Скріншот з дисципліни «Легка атлетика та методика її викладання»

За підсумками вивчення дисципліни «Легка атлетика та методика її викладання» студент повинен *знати*: види легкої атлетики, засоби фізичної культури в системі фізичного виховання; теоретичні основи викладання легкої атлетики; організацію та методику проведення занять під час вивчення бігових видів легкої атлетики; основи техніки та методики навчання легкоатлетичних

вправ з урахуванням вікових особливостей учнів; методику навчання і послідовність вивчення техніки стрибкових видів легкої атлетики; методи розвитку фізичних якостей, системі відбору, педагогічному контролю та техніки безпеки під час проведення занять з легкої атлетики, а також правила змагань та суддівства легкоатлетичних видів.

За підсумками вивчення дисципліни «Легка атлетика та методика її викладання» студент повинен *вміти*: організувати та проводити заняття з легкої атлетики в школі; надати необхідні знання, уміння та навички викладання легкої атлетики у загальноосвітніх середніх навчальних закладах під час проведення уроків фізичної культури та секційних занять.

Модуль 1. Бігові види.

Змістовний модуль 1.1. Теоретичні основи викладання легкої атлетики. Місце легкої атлетики в системі фізичного виховання. Класифікація та загальна характеристика видів легкої атлетики. Історія виникнення і розвитку легкої атлетики. Розвиток легкої атлетики у Стародавній Греції. Тенденції розвитку легкої атлетики у світі. Розвиток легкої атлетики в Україні. Основи техніки спортивної ходьби, бігу на середні і довгі дистанції. Основи техніки бігу на короткі дистанції і естафетного бігу.

Змістовний модуль 1.2. Методика навчання і послідовність вивчення техніки бігових видів легкої атлетики. Методика навчання загально розвиваючим та спеціально підготовчим вправам під час вивчення бігових вправ. Методика відбору та навчання загально підготовчих вправ на місці. Методика відбору та навчання загально підготовчих вправ у русі. Методика відбору та навчання спеціально підготовчих вправ. Методика відбору та навчання спеціально-підготовчих вправ біля бар'єру. Методика навчання техніці бігових вправ. Методика навчання спортивної ходьби і бігу на короткі дистанції. Методика навчання бігу на середні і довгі дистанції. Методика навчання естафетного бігу.

Змістовний модуль 1.3. Навчання технічним діям та аналіз основних помилок при навчанні техніки бігових видів легкої атлетики. Організація навчання. Етапи і засоби навчання. Помилки при навчанні і шляхи їх усунення. Навчання техніки бігових вправ. Техніка спортивної ходьби: рухи ніг, тазу, рук і плечей. Техніка бігу на короткі дистанції: біг по прямій, по повороту. Техніка високого старту: стартове прискорення. Техніка низького старту: стартовий розбіг. Техніка переходу від стартового розбігу до бігу по дистанції. Техніка низького старту на повороті. Біг при виході з повороту напряму. Техніка бігу на середні та довгі дистанції. Техніка естафетного бігу. Передача естафетної палички.

Змістовний модуль 1.4. Організація і методика проведення занять під час вивчення бігових видів легкої атлетики. Організація і методика проведення заняття при засвоєнні техніки бігових вправ у легкій атлетиці Організація і методика проведення підготовчої частини заняття (уроку). Організація і проведення основної частини заняття (уроку) при засвоєнні техніки бігових вправ. Організація і методика проведення основної частини заняття (уроку) при засвоєнні тактичних дій ведення змагальної діяльності. Навчальна практика з суддівства.

Модуль 2. Стрибкові види.

Змістовний модуль 2.1. Теоретичні основи викладання легкої атлетики. Місце легкої атлетики в системі фізичного виховання. Поняття про систему фізичного виховання та місце легкої атлетики у ній. Гігієнічне і оздоровче, освітнє та виховне значення легкої атлетики. Загальні поняття про фізичну підготовку і методика розвитку фізичних якостей. Фізична підготовка: Силові здібності. Швидкісні здібності. Спритність. Гнучкість. Витривалість. Спеціальна психічна підготовка: Морально-вольова підготовка. Спеціальна психічна підготовка. Техніка під час вивчення стрибкових вправ у легкій атлетиці. Основи техніки стрибків у довжину з розбігу, у висоту з розбігу і потрійного стрибка.

Змістовний модуль 2.2. Методика навчання і послідовність вивчення техніки стрибкових видів легкої атлетики. Методика навчання загально розвиваючим та спеціально підготовчим вправам під час вивчення стрибкових вправ. Методика підбору та навчання загально підготовчих вправ на місці. Методика підбору та навчання загально підготовчих вправ у русі. Методика підбору та навчання спеціально підготовчих вправ. Методика навчання техніці стрибкових вправ. Методика навчання стрибків у довжину з розбігу. Методика навчання стрибків у висоту з розбігу. Ознайомлення з методикою навчання потрібного стрибка.

Змістовний модуль 2.3. Навчання технічним діям та аналіз основних помилок при навчанні техніки стрибкових видів легкої атлетики. Організація навчання. Етапи і засоби навчання. Помилки при навчанні і шляхи їх усунення. Навчання техніки стрибкових вправ. Техніка стрибків у довжину способом «прогнувшись». Техніка стрибків у довжину способом «ножиці». Ознайомлення з технікою потрібного стрибка: багатократні стрибки, техніка елементарної схеми потрібного стрибка з короткого розбігу, переходу від розбігу до першого відштовхування і техніки «скачку», техніка «стрибка», поєднання «скачок-стрибок», «скачок-крок», «крок-стрибок», визначення довжини повного розбігу. Техніка стрибка у висоту з розбігу способом «переступання»: техніка відштовхування, перехід через планку і приземлення. Ознайомлення з технікою стрибка у висоту з розбігу способом «фосбері-флоп»: техніка бігу по дузі в умовах відцентрової сили, відштовхування при дугоподібному розбігу, техніка переходу через планку у стрибку у висоту способом «фосбері-флоп».

Змістовний модуль 2.4. Організація та методика проведення занять під час вивчення стрибкових видів легкої атлетики. Організація і методика проведення заняття при засвоєнні техніки стрибкових вправ у легкій атлетиці. Організація і методика проведення підготовчої частини заняття (уроку). Організація і проведення основної частини заняття (уроку) при засвоєнні техніки стрибкових вправ. Організація і методика проведення основної частини заняття (уроку) при

засвоєнні тактичних дій ведення змагальної діяльності. Навчальна практика з суддівства.

Модуль 3. Метальні види.

Змістовний модуль 3.1. Особливості викладання легкої атлетики. Організація проведення змагань. Види змагань і їх характеристика. Складання положення про змагання. Значення змагань. Планування змагань. Підготовка змагань. Правила змагань та методика суддівства. Правила змагань з різних видів легкої атлетики. Техніка під час вивчення металевих вправ у легкій атлетиці. Основи техніки штовхання ядра, метання гранати.

Змістовний модуль 3.2. Методика навчання і послідовність вивчення техніки металевих видів легкої атлетики. Методика навчання загально розвиваючим та спеціально підготовчим вправам під час вивчення металевих вправ. Методика підбору та навчання загально підготовчих вправ на місці. Методика підбору та навчання загально підготовчих вправ у русі. Методика підбору та навчання спеціально підготовчих вправ. Методика навчання техніці металевих вправ. Ознайомлення з методикою навчання штовхання ядра. Методика навчання метання гранати.

Змістовний модуль 3.3. Навчання технічним діям та аналіз основних помилок при навчанні техніки металевих видів легкої атлетики. Організація навчання. Етапи і засоби навчання. Помилки при навчанні і шляхи їх усунення. Навчання техніки металевих вправ. Ознайомлення з технікою штовхання ядра засобом «зі скачка»: утримання та виштовхування, фінальне зусилля. Ознайомлення з технікою скачкоподібного розгону: штовхання ядра зі скачка. Техніка метання гранати: тримання та кидання, фінальне зусилля., техніка переходу від розбігу до кидка, розбіг і відведення гранати, метання гранати з розбігу.

Змістовний модуль 3.4. Організація та методика проведення занять під час вивчення металевих видів легкої атлетики. Організація і методика проведення заняття при засвоєнні техніки металевих вправ у легкій атлетиці. Організація і методика проведення підготовчої частини заняття (уроку). Організація і

проведення основної частини заняття (уроку) при засвоєнні техніки металевих вправ. Організація і методика проведення основної частини заняття (уроку) при засвоєнні тактичних дій ведення змагальної діяльності. Навчальна практика з суддівства.

Схему загального розподілу балів після вивчення дисципліни «Легка атлетика та методика її викладання» подано у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Схема загального розподілу балів після вивчення дисципліни
«Легка атлетика та методика її викладання»**

Модулі	К-ть балів за модуль	Розподіл балів за видами робіт			
		Сем./практ	Сам. + інд. РС	Мод. контр.	Підсум. контр.
I (теор.)	50	25		25	100

Дисципліна за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі» спрямована на підвищення здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури та його підготовку до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в старшій школі.

На дисципліну відводиться 60 годин (2 кредити), аудиторних годин – 36 годин, з них лекцій – 18 годин, семінарських занять – 18 годин; індивідуальна робота – 10 годин; самостійна робота – 8 годин. Вид контролю – залік, передбачений у восьмому семестрі.

Метою вивчення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі» є оволодіння студентами знаннями про зміст, функції й умови ефективного здійснення здоров'язбережувальної діяльності в старшій школі та особливості застосування різноманітних засобів відновлення здоров'я людини, її загального оздоровлення та покращення якості життя (рис. 2.5).

За підсумками вивчення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі» студент повинен *знати*:

складові чинники здорового способу життя учнів старшої школи; медико-гігієнічні аспекти здорового способу життя; теоретичні основи профілактики хвороб учнів старшої школи; вікові особливості рухової активності старшокласників; основи раціонального харчування; загальні вимоги до процесу дихання при виконанні фізичних та дихальних вправ; засоби і методи загартовування; результати негативного впливу вживання наркотиків, алкоголю, тютюнопаління на організм учнів старшої школи; сутність основних понять, пов'язаних зі здоров'язбереженням в старшій школі; сучасні підходи до сутності здоров'язбережувальної діяльності в старшій школі.

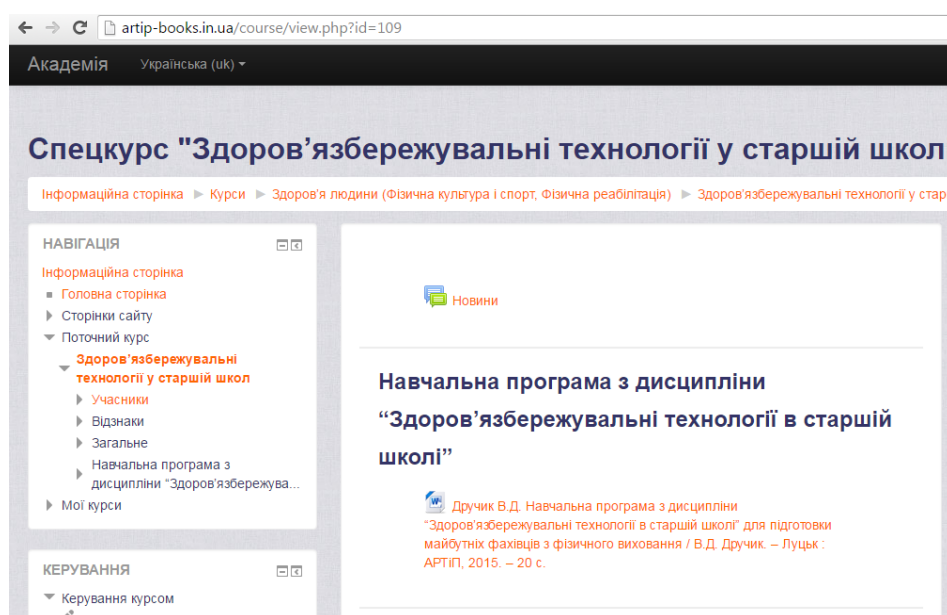

Рис. 2.5. Скріншот з дисципліни «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі»

За підсумками вивчення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі» студент повинен *вміти*: оцінювати фактори, що визначають здоровий спосіб життя людини; створювати стійку мотивацію до ведення здорового способу життя в старшій школі; надавати рекомендації щодо організації раціонального харчування; застосовувати методику навчання правильному диханню при виконанні циклічних та ациклічних вправ; використовувати різні способи загартовування учнів старшої

школи; використовувати науково-методичні знання з метою розробки та реалізації індивідуальних оздоровчо-профілактичних і відновлювальних програм; розвивати особистісні якості, необхідні для здійснення здоров'язбережувальної діяльності в старшій школі.

Модуль 1. Сутнісна характеристика здоров'язбережувальної діяльності.

Змістовий модуль 1.1. Основні поняття здоров'язбереження. Теоретичні основи відновлення, зміцнення та збереження здоров'я людини. Сучасний науково-управлінський підхід до формування здоров'я населення. Державно-правове врегулювання процесів відновлення, зміцнення та збереження здоров'я людини. Основні положення і принципи забезпечення здоров'я учнів. Характеристика поняття «здоров'язбережувальна компетентність». Показники компетентності у питаннях здоров'язбереження. Характеристика поняття «здоров'язбережувальні технології». Основні компоненти здоров'язбережувальних технологій: аксіологічний, гносеологічний, здоров'язбережувальний, емоційно-вольовий, екологічний, фізкультурно-оздоровчий. Характеристика поняття «здоров'язбережувальний простір». Змістові компоненти здоров'язбережувального простору: соціальний, креативно-діяльнісний та реабілітаційний. Здоров'язбережувальний простір як середовище, спрямоване на формування, зміцнення та збереження фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я та задоволення людських потреб, здібностей і можливостей здоров'язбереження.

Змістовий модуль 1.2. Сучасні підходи до сутності здоров'язбережувальної діяльності. Визначення поняття «здоров'язбережувальна діяльність». Міжнародний досвід здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Основні види здоров'язбережувальної діяльності. Напрями реалізації здоров'язбережувальної діяльності: розвиток мотивації здоров'язбереження, формування здорового способу життя. Поняття «готовність до здоров'язбережувальної діяльності».

Змістовий модуль 1.3. Зміст здоров'язбережувальної діяльності в роботі вчителя фізичної культури. Професійні завдання здоров'язбережувальної

спрямованості в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) майбутніх учителів фізичної культури. Сукупність професійних завдань та функцій здоров'язбережувального характеру у освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) майбутніх учителів фізичної культури. Алгоритм змісту підготовки здоров'язбережувальної спрямованості майбутніх учителів фізичної культури у освітньо-професійній програмі (ОПП). Зміст здоров'язбережувальної діяльності в різних напрямках практики фізичного виховання. Здоров'язбережувальна діяльність як невід'ємна частина професійної діяльності вчителів фізичної культури. Основні види та функції здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури: психолого-педагогічна, профілактична, оздоровча, просвітницька.

Змістовий модуль 1.4. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Сутність здоров'язбережувальної компетентності вчителів фізичної культури. Структурні компоненти здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури: цільовий, мотиваційно-ціннісний, змістово-операційний, програмно-орієнтований, емоційно-вольовий, діяльнісний та оцінювальний. Критерії та показники здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Основні принципи формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури : триєдиного уявлення про здоров'я; інтеграції; неперервності і наступності; здоров'язбережувальної спрямованості освітнього процесу вищого навчального закладу; професійного самовдосконалення. Інтерактивні методи навчання у формуванні здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців з фізичного виховання.

Змістовий модуль 1.5. Здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності майбутніх вчителів фізичної культури. Сутність здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності вчителів фізичної культури. Класифікація здоров'язбережувальних технологій: медико-гігієнічні, фізкультурно-оздоровчі, екологічні здоров'язбережувальні технології,

технології забезпечення безпеки життєдіяльності, здоров'язбережувальні освітні технології. Функції здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності вчителів фізичної культури. Алгоритм впровадження здоров'язбережувальних технологій у професійну діяльність вчителів фізичної культури.

Модуль 2. Особливості організації здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури.

Змістовий модуль 2.1. Умови ефективного здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Принципи здійснення здоров'язбережувальної діяльності: ціннісно-змістові (принцип гуманізму, антропологізму, здоров'язбережувальної направленості, суб'єктності і свободи вибору); соціопсихологічні (принцип ієрархії потреб, врахування індивідуальних, вікових, гендерних особливостей, оптимізації мікросередовища); технологічні (принцип опосередкованої допомоги, комплексності, опори на власні сили). Особистісні якості майбутніх фахівців з фізичного виховання, необхідні для здійснення здоров'язбережувальної діяльності: цілеспрямованість в питаннях організації і реалізації здоров'язбережувальної діяльності; відповідальність за здоров'я учнів; комунікативність як необхідна для здійснення здоров'язбережувальної діяльності якість; креативність у виборі методів і засобів здоров'язбережувальної діяльності; активність і реалізація основних заходів здоров'язбережувальної діяльності. Зміст готовності майбутніх вчителів фізичної культури до здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Структура готовності майбутніх вчителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності.

Змістовий модуль 2.2. Використання авторських методик оздоровлення у здоров'язбережувальній діяльності. Характеристика сучасних засобів оздоровлення. Практично-прикладні аспекти використання оздоровчих методик у сфері фізичного виховання.

Змістовий модуль 2.3. Проектування здоров'язбережувального простору в професійній діяльності вчителів фізичної культури. Характеристика компонентів здоров'язбережувального простору: здоров'язбережувальний соціальний компонент, здоров'язбережувальний просторово-предметний компонент і здоров'язбережувальний технологічний компонент. Проектування здоров'язбережувального простору. Основні вимоги для створення здоров'язбережувального простору.

Схему розподілу балів після вивчення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі» подано у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Схема розподілу балів після вивчення спецкурсу «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі»

Модулі	К-ть балів за модуль	Розподіл балів за видами робіт			
		Сем./практ	Сам. + інд. РС	Мод. контр.	Підсум. контр.
I (теор.)	45	20		25	100
II (практ.)	55		30	25	

Таким чином, нами охарактеризовано таку педагогічну умову, як трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

2.3.2. Педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі нами визначено мотиваційний, когнітивний, процесуальний та

особистісний критерій, відповідно до цих критеріїв було охарактеризовано показники та рівні (високий, середній, низький).

Мотиваційний критерій характеризує ступінь сформованості мотивації студентів до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я.

Показником цього критерію була наявність у студентів мотивації до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті, до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я.

Низький рівень характеризується наявністю у студентів непевно вираженої мотивації до професійної діяльності у старшій школі, відсутністю їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я.

Середній рівень характеризується наявністю у студентів виявленої мотивації до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я.

Високий рівень характеризується наявністю у студентів стійкої мотивації до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я.

Когнітивний критерій характеризує ступінь теоретичної обізнаності студентів про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Показником цього критерію була наявність у студентів теоретичної обізнаності про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Низький рівень характеризується наявністю у студентів неповного, неточного і фрагментарного уявлення про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Середній рівень характеризується наявністю у студентів достатніх уявлень про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Високий рівень характеризується наявністю у студентів ґрунтовних і міцних знань про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Процесуальний критерій характеризує ступінь сформованості конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок студентів щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Показником цього критерію є наявність у студентів конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Низький рівень характеризується наявністю у студентів задовільних конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Студенти виконують завдання за вказівкою викладача, без належної системності, ініціативи та інноваційності.

Середній рівень характеризується наявністю у студентів достатніх конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Студенти проявляють ініціативу у пошуку інформації про різні здоров'язбережувальні технології у старшій школі.

Високий рівень характеризується наявністю у студентів яскраво виражених конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій

школі, стійкого прагнення до їх вдосконалення. Студенти спрямовують зусилля на використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Особистісний критерій характеризує сформованість наполегливості та організаторських здібностей студентів, необхідних для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Показником цього критерію є наявність у студентів наполегливості та організаторських здібностей, необхідних для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Низький рівень характеризується наявністю у студентів задовільної наполегливості та задовільних організаторських здібностей, необхідних для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Середній рівень характеризується наявністю у студентів достатньої наполегливості та достатніх організаторських здібностей, необхідних для використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Високий рівень характеризується наявністю у студентів ярко вираженої наполегливості та ярко виражених організаторських здібностей, необхідних для використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Розкриємо рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі характеризується наявністю у студентів непевно вираженої мотивації студентів до професійної діяльності у старшій школі, відсутністю їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я; наявністю у студентів неповного, неточного і фрагментарного уявлення про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; наявністю у студентів задовільних конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. Студенти виконують завдання за вказівкою викладача, без належної системності, ініціативи та інноваційності. У студентів спостерігається задовільна наполегливість та задовільні організаторські здібності, необхідні для впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі характеризується наявністю у студентів виявленої мотивації до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я; наявністю у студентів достатніх уявлень про зміст і призначення здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; наявністю у студентів достатніх конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. Студенти проявляють ініціативу у пошуку інформації про різні здоров'язберезувальні технології у старшій школі. У студентів спостерігається достатня наполегливість та достатні організаторські здібності, необхідні для використання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі характеризується наявністю у студентів стійкої мотивації до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я; наявністю у студентів стійким прагненням до вдосконалення знань про зміст і призначення здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; наявністю у студентів яскраво виражених конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, стійкого прагнення до їх вдосконалення. Студенти спрямовують зусилля на

використання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. У студентів спостерігається ярко виражена наполегливість та ярко виражені організаторські здібності, необхідні для використання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Для педагогічної діагностики сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі нами у співавторстві з Р. П. Карпюком і О. М. Лінчуком було розроблено комп'ютерну програму «ДКЛ: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі», яка була призначена для оцінювання результату процесу, що здійснюється у вищих навчальних закладах з метою підготовки компетентних майбутніх учителів фізичної культури.

Для роботи з комп'ютерною програмою необхідно мати: а) *технічне забезпечення*: процесор 700MHz і більше; відеоадаптер обсягом від 32 Мб; 50 Мб вільного місця на вінчестері; б) *програмне забезпечення*: Будь яку операційну систему Windows. Для запуску програми на комп'ютері слід запустити файл «DKL.exe» з флеш-носія, чи вінчестера.

Програма розрахована для тестування груп студентів до 120 осіб. Програма складається з декількох блоків опитування: тест на з'ясування мотивації успіху та боязні невдачі (за А. Реаном); тестові завдання для визначення за когнітивним критерієм рівнів сформованості готовності майбутніх вчителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; картка для оцінювання сформованості професійно орієнтованих умінь та навичок студента, необхідних для впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; тест на вивчення наполегливості; тест на оцінювання організаційних здібностей.

Одразу після запуску відкривається головне вікно програми. До початку тестування студенту необхідно було ввести прізвище, ім'я та по-батькові студента (рис. 2.6).

ДКЛ: МОНИТОРИНГ РІВНІВ СФОРМОВАНІСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІ...

Адміністрування Завершити тестування

ДКЛ: МОНИТОРИНГ РІВНІВ СФОРМОВАНІСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

РЕЄСТРАЦІЯ

Прізвище

Ім'я

По Батькові

ПРОДОВЖИТИ

Рис. 2.6. Головне вікно програми

Після введення особистих даних студент попадає у вибір групи і початку або кінця тестування (рис. 2.7). Після здійснення вибору студенту слід було натиснути кнопку «Продовжити».

Реєстрація

ГРУПА

КОНТРОЛЬНА

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА

ЕТАП ТЕСТУВАННЯ

ПОЧАТОК

КІНЕЦЬ

ПРОДОВЖИТИ

Рис. 2.7. Режим вибору групи і початку або кінця тестування

Наступним кроком є вибір тесту (рис. 2.8). Студент може обрати за власним бажанням, в якому порядку проходити тестування. Після здійснення студенту слід було натиснути кнопку «Продовжити».

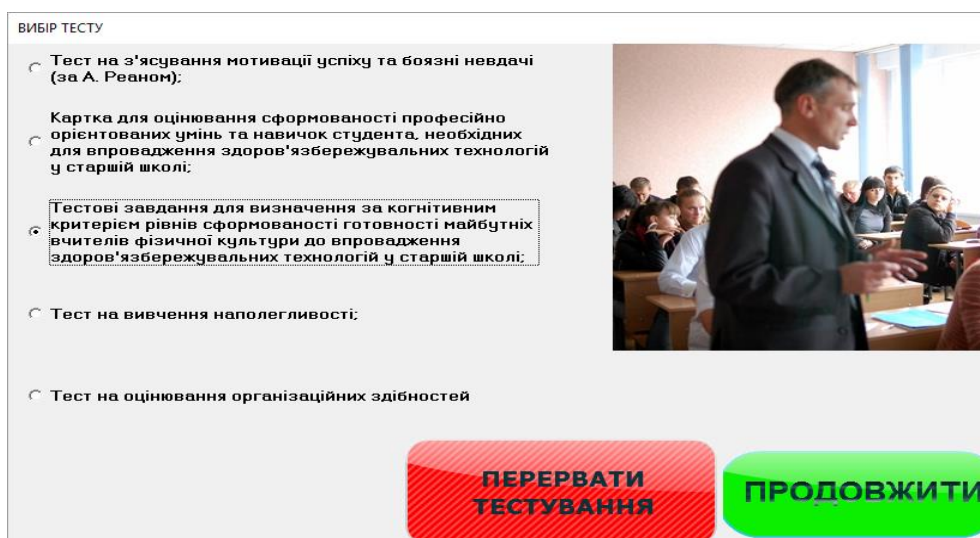

Рис. 2.8. Вікно вибору тесту

У програмі присутній контроль за введенням даних у поля. При порожньому полі запуск тестування не відбувається. Після здійснення вибору студенту слід було натиснути кнопку «Продовжити».

Протягом етапів реєстрації здійснюється контроль за введенням даних (рис. 2.9).

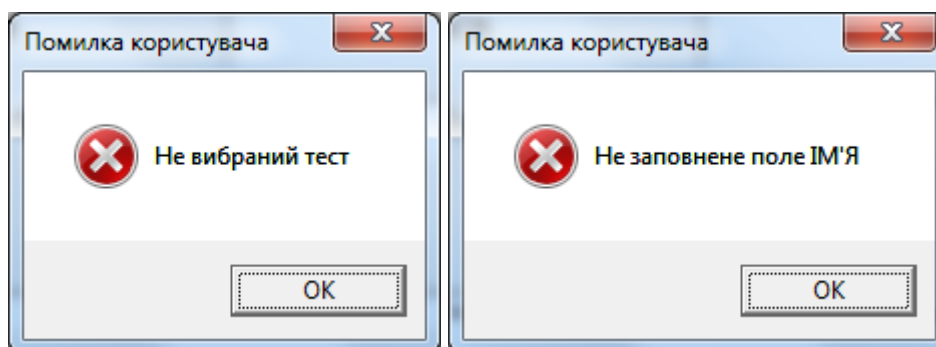

Рис. 2.9. Контроль за введенням даних

Наступним етапом є тестування. Перед безпосереднім тестуванням з'являється вікно того тесту, який був обраний студентом при реєстрації.

Студент обирає відповідь, яка на його думку є правильною і натискає кнопку «Продовжити» (рис. 2.10).

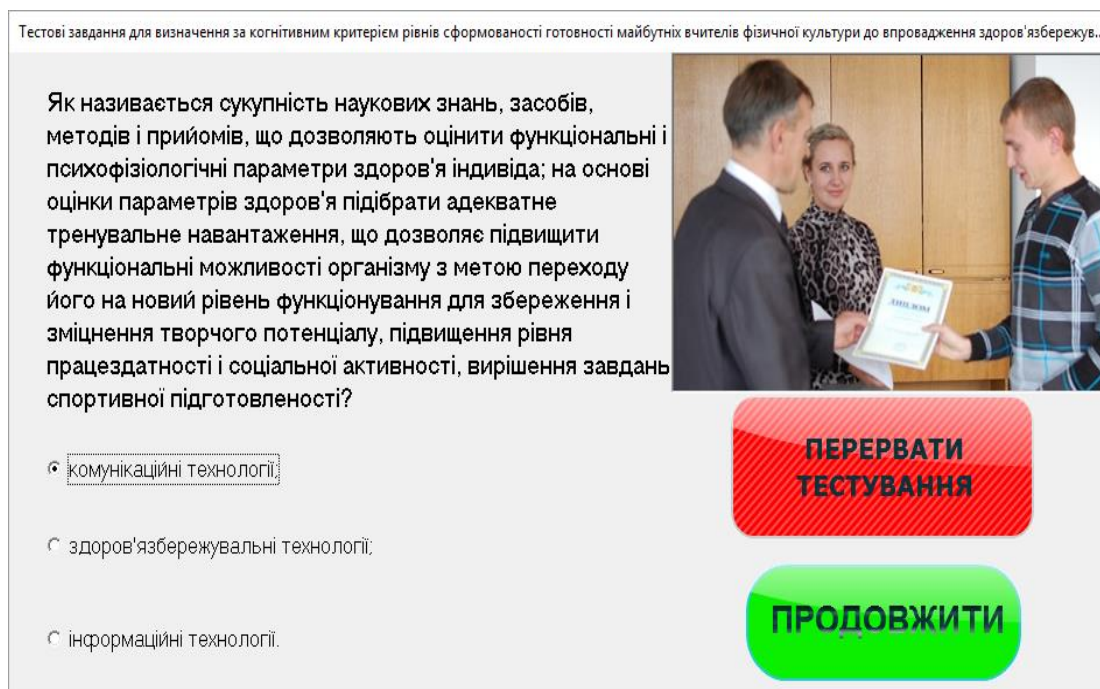

Рис. 2.10. Вікно тестування

Якщо користувач передумав, програмою передбачено переривання складання тесту (рис. 2.11).

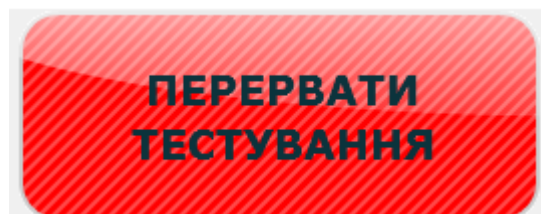

Рис. 2.11. Перервати тестування

Після відповіді на останнє запитання кнопка «Продовжити» завершує тестування. Усі відповіді студента підраховуються і виносяться оцінка. Студент виконав тест.

Натиснення на кнопку завершення поверне студента до можливості вибору іншого тесту. Таким чином студент проходить всі наявні тести в даній комп'ютерній програмі.

Викладачу передбачено окремий адміністративний доступ для перегляду статистики та результатів. Режим викладача захищений паролем. У даному

режимі викладач може передивитись статистику складання тестів та переглянути кількість набраних балів кожним студентом відповідно до кожного тесту.

Таким чином, нами розглянуто таку педагогічну умову, як педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

2.3.3. Набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками

Розвиток досвіду студентів щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками здійснювався нами у процесі роботи Школи майбутнього вчителя фізичної культури, проведення ділових ігор, студентської наукової роботи, проведення практик і волонтерської діяльності у сфері здоров'язбереження.

Охарактеризуємо роботу Школи майбутнього вчителя фізичної культури. Так, у 2011-2012 навчальному році розпочала свою діяльність Школа майбутнього вчителя фізичної культури у Луцькому інституті розвитку людини Університету «Україна», а потім, починаючи з 2014 року, продовжила свою роботу у Приватному вищому навчальному закладі «Академія рекреаційних технологій і права». Мета діяльності Школи майбутнього вчителя фізичної культури полягала в наступному: ґрунтовне оволодіння інформацією щодо сучасного трактування здоров'я та здорового способу життя та знайомство з сучасними педагогічними технологіями щодо організації системи фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах. У діяльності Школи майбутнього вчителя фізичної культури пріоритетними були визнані такі основні цінності та принципи: демократії, справедливості та рівності, прозорості, гуманізму, інтегративності, науковості, законності та системності

Студенти на заняттях у Школі майбутнього вчителя фізичної культури, аналізуючи наукові джерела про стан здоров'я учнівської молоді, переконувалися в тому, що існуюча концепція фізичного виховання є застарілою та потребує нового трактування щодо організації навчально-педагогічного процесу з фізичного виховання. Ми намагалися спрямувати увагу студентів на те, що вони повинні особистим прикладом заохочувати учнів старших класів до ведення здорового способу життя, використовуючи при цьому, як традиційні, так і інноваційні освітні технології.

Студентам пропонувалося обговорити та надати власне тлумачення таких понять, як: «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «відповідальне ставлення до здоров'я» та ін. У визначенні поняття «здоров'я» студенти акцентували увагу на тому, що, на їх думку, здоров'я – це фундаментальна потреба і право людини; це загальнолюдська й індивідуальна цінність; це процес, здатність і результат, яким є стан повного благополуччя в усіх сферах життєдіяльності; це системна якість, що характеризує цілісність людського буття і передбачає набуття особистістю життєвої компетентності, складова частина якої є вміння здійснювати контроль за чинниками здоров'я. Ми намагалися підкреслити важливість не тільки індивідуального здоров'я, а й суспільного, що обумовило виокремлення терміну «громадське здоров'я» як сукупного здоров'я людей, які проживають на певній території, зокрема, або в державі загалом. Підводячи висновок виступам студентів, нами вказувалося на те, що у цьому контексті принципово іншого значення набуває ставлення до здоров'я індивіда, групи, громади та суспільства.

На заняттях у Школі майбутнього вчителя фізичної культури планувалася система заходів, пов'язана з вирішенням завдань щодо формування здорового способу життя учнів, підвищення рівня освіченості з цих питань батьків і всіх учасників педагогічного процесу.

Нами для студентів демонструвалися слайди та мультимедійні презентації, на яких були фрагменти показових занять з фізичної культури у школах. Після обговорення студенти прийшли до висновку, що сучасна школа потребує

принципово нових здоров'язбережувальних технологій, обов'язкового врахування психологічних і вікових особливостей розвитку школярів, їх інтересів і потреб у заняттях фізичною культурою та спортом.

Для підвищення рівня продуктивності роботи Школи майбутнього вчителя фізичної культури проводилися тренінги, які створювали можливості для самостійного напрацювання певної позиції учасника шляхом його активної участі в процесі керованої групової взаємодії.

Нами значна увага приділялася проведенню ділових ігор. Так, перед проведенням ділової гри «Актуальні проблеми формування здорового способу життя учнівської молоді» студенти провели анкетування серед учнів старших класів щодо наявності у них шкідливих звичок, їх впливу на здоров'я. Студенти отримали завдання підготувати повідомлення на тему «Складові здоров'я та здорового способу життя» в схемах та таблицях і розробити рекомендації щодо здорового способу життя.

Групу студентів з метою залучення до роботи всіх учасників та активізації їхньої роботи було поділено на малі групи. Кожній групі було запропоновано здійснити розподіл ролей: «спікер» – керівник групи (слідкує за регламентом під час обговорення, зачитує завдання та визначає доповідача), «секретар» (веде записи результатів роботи та допомагає при підведенні підсумків), «посередник» (стежить за часом і заохочує групу до роботи), «доповідач» (висловлює думку групи та доповідає про результати її роботи).

Групам було запропоновано визначити негативні чинники впливу на здоров'я людини та класифікувати їх на соціальні, економічні, політичні й культурні. «Доповідачі» кожної з чотирьох малих груп на ватманах, які були прикріплені на стіні, за кілька хвилин виклали підготовлені їхньою групою відповіді. Найчастіше такими негативними чинниками студенти визначали такі: недостатність коштів, кризу у всіх сферах життя суспільства, відсутність можливості працевлаштуватися, поляризація суспільства та ін. Студенти акцентували увагу на тому, що формуванню негативних звичок також сприяє реклама алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Ми намагалися відмітити

кращі моменти у виступах кожного з «доповідачів»: те, що важливим для учнів є особистий позитивний приклад учителя фізичної культури, розширення власного світогляду школярів, їх освіченості про зміцнення та збереження власного здоров'я. Вказувалося на те, що для активізації інтересу до здорового способу життя серед учнівської молоді можна проводити конкурси у школі «Найздоровіший клас», олімпіади з теорії здоров'я, різні фізкультурно-оздоровчі заходи із залученням батьків учнів.

Нами значна увага приділялася проведенню конкурсу студентських наукових робіт на тему «Молодь за здорову націю». Метою цього конкурсу є активізація науково-дослідної роботи студентів, пошук обдарованої студентської молоді та створення умов для її творчого зростання, формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та виявлення рівня їх теоретичної й практичної підготовки до роботи в школі.

Для участі у конкурсі комісією були відібрані кращі студентські роботи майбутніх учителів фізичної культури. Кожен із виступаючих студентів знайомив присутніх з темою свого дослідження, метою, завданнями та висновками. Вважаємо, що позитивним моментом у виступах було використання мультимедійних засобів, завдяки яким виступаючі студенти наочно демонстрували результати своїх досліджень (рис. 2.12).

Рис. 2.12. Фрагмент мультимедійної презентації студентів

Особливу увагу ми приділяли проведенню практик, зокрема педагогічної практики, яка проводиться на 4 курсі і має за мету узагальнити та систематизувати набуті студентами теоретичні знання, виробити вміння та навички застосування їх на практиці. Завдання педагогічної практики: поглибити й закріпити теоретичні знання зі впровадження здоров'язберезувальних технологій, сформувати й закріпити навички їх застосування на практиці; удосконалити вміння розробляти план-конспект уроку фізичної культури; сформувати практичні вміння та навички ведення облікової та звітної документації; сформувати вміння аналізувати і творчо узагальнювати досвід передових фахівців у галузі фізичного виховання та здоров'язбереження; навчити організовувати та проводити пропагандистську роботу щодо залучення учнів до спортивно-масових та оздоровчих занять і налагоджувати зв'язки з їх батьками; дотримуватися правил безпеки під час занять фізичною культурою та спортом у загальноосвітньому навчальному закладі.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення педагогічної практики, є: розробка програм практики студентів, підготовка яких здійснюється за різними напрямками; визначення баз практики; укладання договорів про проведення практики; розподіл студентів за базами практики; призначення керівників практики; складання тематики індивідуальних завдань на практику; підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Зміст педагогічної практики: розроблення індивідуального плану роботи, що включає план організаційної, виховної та методичної робіт; підготовка конспектів уроків фізичної культури; проведення уроків фізичної культури; проведення відкритого уроку фізичної культури; виконання обов'язків класного керівника; проведення виховної години на тему, пов'язану з використанням сучасних здоров'язберезувальних технологій; проведення позакласних секційних занять з видів спорту під керівництвом вчителя; проведення фізкультурно-оздоровчих заходів із старшокласниками.

Завданнями індивідуальної роботи студентів є: підготовка реферативного огляду сучасної наукової літератури відповідно до таких тем: структура та зміст програм з фізичної культури у загальноосвітньому навчальному закладі; особливості організації здоров'язбережувальної діяльності з учнями різного віку; використання інноваційних засобів оздоровлення у професійній діяльності вчителів фізичної культури; особливості проектування здоров'язбережувального простору загальноосвітнього навчального закладу; педагогічна майстерність вчителя фізичної культури; методика проведення уроку фізичної культури у 1-4-х класах; методика проведення уроку фізичної культури у 5-8-х класах; методика проведення уроку фізичної культури у 9-11-х класах.

Схему оцінювання результатів педагогічної практики студентів подано у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Схему оцінювання результатів педагогічної практики студентів

Модуль 1	Звіт з практики	Модуль 2
Завдання, передбачені програмою практики	30	Індивідуальне завдання
Наявність розділу «Техніка безпеки під час проведення уроків фізичної культури»	10	
Додержання вимог щодо оформлення звіту	5	
Наявність додатків, що характеризують виконувану роботу	15	
Заохочувальні заходи (своєчасна підготовка та подання звіту)	5	
Заняття науковою роботою (підготовка статті, доповіді на студентську наукову конференцію тощо)	10	
Усього балів	75	25

Професійно значущим етапом в системі практичної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури виступає волонтерська діяльність в галузі здоров'язбереження, яка постає первинною ланкою апробації готовності студентів до здоров'язбережувальної діяльності. Така діяльність передбачає участь, як в одноразових заходах, так і в тривалих програмах.

Студенти-волонтери беруть участь в організації та проведенні оздоровчих заходів і програм, спрямованих на організацію змістовного відпочинку, формування здорового способу життя та загальне оздоровлення дітей та молоді. Серед них: для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку – оздоровчі заходи «Ігротеки здоров'я для дітей», «Веселі старти: будь здоровим»; для дітей середнього та старшого шкільного віку – психологічна гра «Друзі по телефону: розкажи свої проблеми», круглий стіл «Сучасне розуміння здорового способу життя», оздоровча програма «Літні рекреаційні ігри»; для молоді – оздоровчий проект «Літо збирає друзів», обласний спортивний захід «Обласні рекреаційні ігри Волині», співорганізатором яких є Академія рекреаційних технологій і права. Студенти-волонтери є учасниками обласної оздоровчої програми «Оздоровлення хребта», спрямованої на профілактику остеохондрозу у школярів. Вони представляють Волинську обласну організацію товариства Червоного Хреста України і беруть участь в ініційованих товариством оздоровчих заходах, спрямованих на профілактику СНІДу, наркоманії, туберкульозу та ін.

Таким чином, нами охарактеризовано таку педагогічну умову, як розвиток досвіду студентів щодо впровадження здоров'язберезувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками.

Висновки до другого розділу

Експериментальна робота здійснювалася протягом 2010-2016 років відповідно до прогностичного, організаційного, практичного та узагальнювального етапів:

– прогностичний етап (2010-2011 рр.) був спрямований на з'ясування мети експериментальної роботи, конкретизацію завдань експериментальної роботи, аналіз наукової літератури щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі;

– організаційний етап (2012-2013 рр.) був спрямований на з'ясування термінологічного апарату підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; визначення структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; розроблення моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;

– практичний етап (2013-2015 рр.) був спрямований на впровадження педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі;

– узагальнювальний етап (2015-2016 рр.) був спрямований на якісний та кількісний аналіз даних, порівняння результатів експерименту з поставленими завданнями, оформлення та описання процесу експерименту.

Для оцінювання сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі були обрані мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний критерії. Оцінювання за мотиваційним критерієм здійснювалося відповідно до тесту на з'ясування мотивації успіху та боязні невдачі (за А. Реаном); за когнітивним критерієм – відповідно до тестових завдань, які дозволили з'ясувати рівень теоретичної обізнаності майбутніх учителів фізичної культури щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; за процесуальним критерієм – відповідно до картки для оцінювання сформованості професійно орієнтованих умінь та навичок студента, необхідних

для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; за особистісним критерієм – відповідно до тестів на вивчення наполегливості та оцінювання організаційних здібностей.

Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, технологічного та результативного блоків.

Педагогічними умовами обрані такі: трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах; педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками.

Трансформація змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури відбувається за рахунок удосконалення навчальних програм з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Легка атлетика та методика її викладання» та введення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі».

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі нами визначено мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний критерії. Відповідно до цих критеріїв було охарактеризовано показники та рівні (високий, середній, низький).

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі характеризується наявністю у студентів стійкої мотивації до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавального інтересу до здоров'язбереження в освіті та до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та

збереження здоров'я; наявністю у студентів стійких прагнень до вдосконалення знань про зміст і призначення здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; наявністю у студентів яскраво виражених конструктивних, комунікативних, гностичних і рухових умінь та навичок щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, стійкого прагнення до їх удосконалення. Студенти спрямовують зусилля на використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. У студентів спостерігається яскраво виражена наполегливість та організаторські здібності, необхідні для використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Педагогічна діагностика здійснювалася на основі комп'ютерної програми, розробленої у співавторстві з Р.П. Карпюком і О.М. Лінчуком, «ДКЛ: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі» (рис. 2).

Набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками здійснювався у процесі роботи «Школи майбутнього вчителя фізичної культури», проведення ділових ігор, студентської наукової роботи, проведення практик і волонтерської діяльності у сфері здоров'язбереження учнів.

Основні наукові положення розділу викладено в опублікованих працях [8; 79; 80; 82; 88; 90; 91; 92].

РОЗДІЛ ІІІ

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

3.1. Стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі та аналіз результатів констатувального етапу педагогічного експерименту

До етапів педагогічного експерименту віднесено констатувальний та формувальний етапи.

На констатувальному етапі було уточнено критеріальну базу моніторингу ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; з'ясовано сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, який вивчався у процесі проведення анкетування студентів вищих навчальних закладів, педагогічних спостережень, бесід з ними, опитування викладачів вищих навчальних закладів і вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів. Дослідження було розпочато у 2010 році.

Для виявлення стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів, у якому брало участь 465 осіб. Респондентами виступили 104 студенти Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ), 78 студентів Запорізького національного університету (ЗНУ), 92 студенти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (СНУ імені Лесі Українки), 122 студенти Луцького інституту розвитку людини «Україна» (ЛІРоЛ), 69

студентів Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (НПУ імені М. П. Драгоманова).

Анкета для студентів вищих навчальних закладів подана у додатку І. Результати анкетування студентів вищих навчальних закладів подано у додатку К.

Вважають, що доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 71,66% студентів, вважають, що не доцільно здійснювати підготовку 14,85% студентів, важко було відповідати 13,49% студентів. Аналіз відповідей свідчить про те, що значна кількість респондентів переконливо вважає, що у сучасний період доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (рис. 3.1).

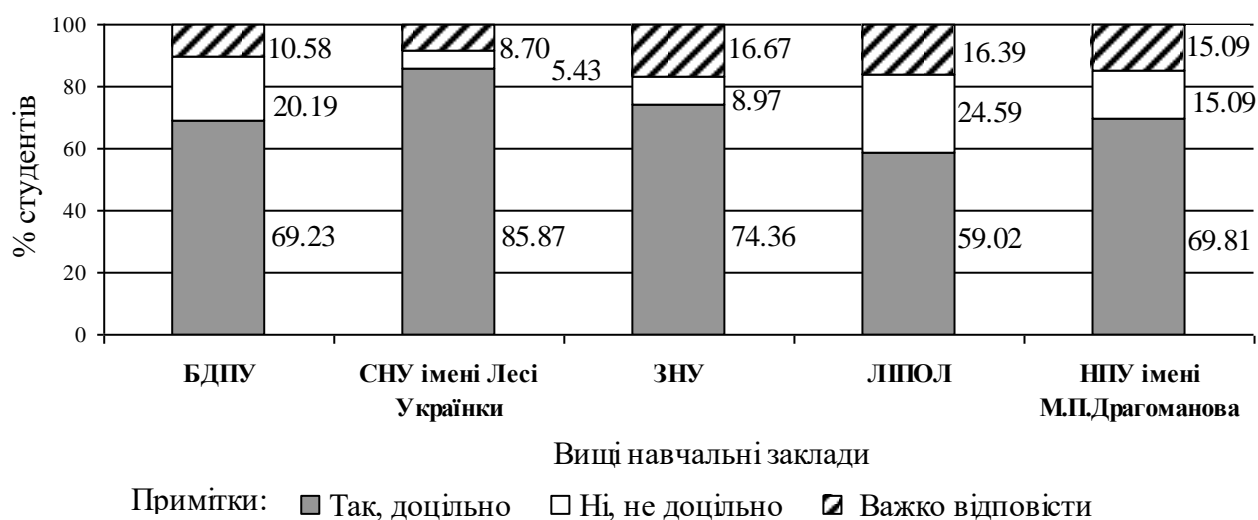

Рис. 3.1. Розподіл відповідей студентів, опитаних щодо доцільності здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (%)

Вказують, здоров'язберезувальні технології є засобом організації послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, фізичного та психічного розвитку 65,22% студентів, так, не вважають

14,1% студентів, важко було відповідати 20,68% студентів. Аналіз відповідей свідчить про те, що переважна більшість респондентів вважають, що здоров'язбережувальні технології є засобом організації послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, фізичного та психічного розвитку.

Аналіз результатів опитування показав, що повністю володіють знаннями про мету та завдання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 17,97% студентів, частково володіють цими знаннями 61,49% студентів, не володіють цими знаннями 13,34% студентів, важко було відповідати 7,2% студентів. Отже, на жаль, незначна кількість опитаних студентів повністю володіють знаннями про мету та завдання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (рис. 3.2).

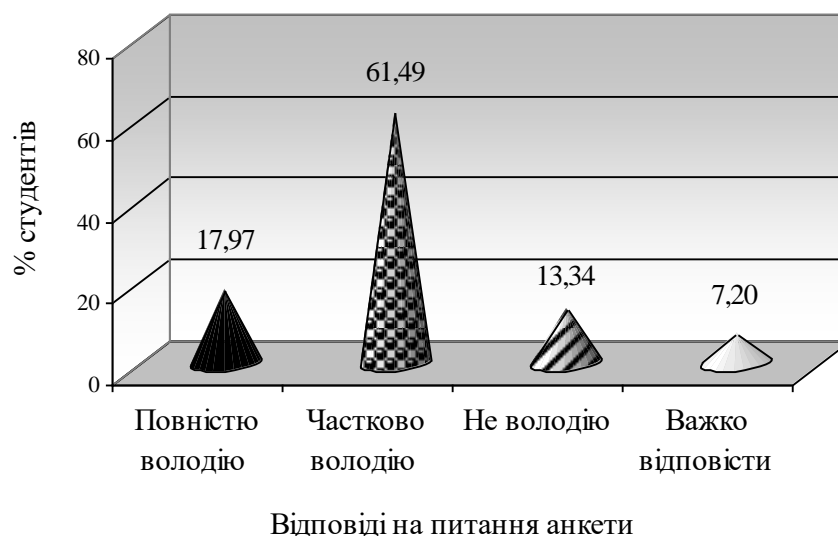

Рис. 3.2. Розподіл відповідей студентів, опитаних про володіння знаннями про мету та завдання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (%)

Вважають, що повністю володіють знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками 17,67% студентів, частково володіють цими знаннями 62,17% студентів, не володіють цими знаннями 12,7% студентів, важко було відповідати 7,45% студентів

Отже, на жаль, лише 17,67% респондентів повністю володіють знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками.

Дані анкетування свідчать, що повністю володіють знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками 15,3% студентів, частково володіють знаннями 60,65%, не володіють знаннями 13,06% студентів, важко було відповідати 10,93% студентів. Отже, на жаль, лише незначна кількість опитаних студентів повністю володіють знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками.

Вважають, що повністю володіють знаннями про класифікацію здоров'язбережувальних технологій за характером і напрямом 15,41% студентів, частково володіють знаннями 54,11%, не володіють знаннями 17,19% студентів, важко було відповідати 13,3% студентів. Аналіз відповідей показує, що незначна кількість респондентів повністю володіє знаннями про класифікацію здоров'язбережувальних технологій за характером і напрямом.

Аналіз результатів опитування показав, що повністю володіють знаннями про розділ здоров'язбережувальних технологій за характером діяльності на окремі (вузькоспеціалізовані) та комплексні (інтегровані) технології 16,42% студентів, частково володіють цими знаннями 34,13%, не володіють цими знаннями 19,6% студентів, важко було відповідати 15,7% студентів. Спостерігаємо, що тільки 16,42% опитаних повністю володіє знаннями про розділ здоров'язбережувальних технологій за характером діяльності на окремі (вузькоспеціалізовані) та комплексні (інтегровані) технології.

Вважають, що повністю володіють знаннями про розподіл комплексних здоров'язбережувальних технологій на технології комплексної профілактики захворювань, корекції і реабілітації здоров'я (фізкультурно-оздоровчі та валеологічні) та педагогічні технології, які формують здоровий спосіб життя 19,4% студентів, частково володіють цими знаннями 55,81%, не володіють цими знаннями 12,36% студентів, важко було відповідати 12,43% студентів.

Отже, на жаль, лише п'ята частина опитаних студентів повністю володіє знаннями про розділ комплексних здоров'язбережувальних технологій на технології комплексної профілактики захворювань, корекції і реабілітації здоров'я (фізкультурно-оздоровчі та валеологічні); педагогічні технології, які формують здоровий спосіб життя.

Слід вказати на те, що повністю володіють професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 37,66% студентів, не володіють професійною термінологією 27,75% студентів, важко було відповідати 34,59% студентів. Аналіз відповідей свідчить про те, що майже третина респондентів повністю володіє професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (рис. 3.3).

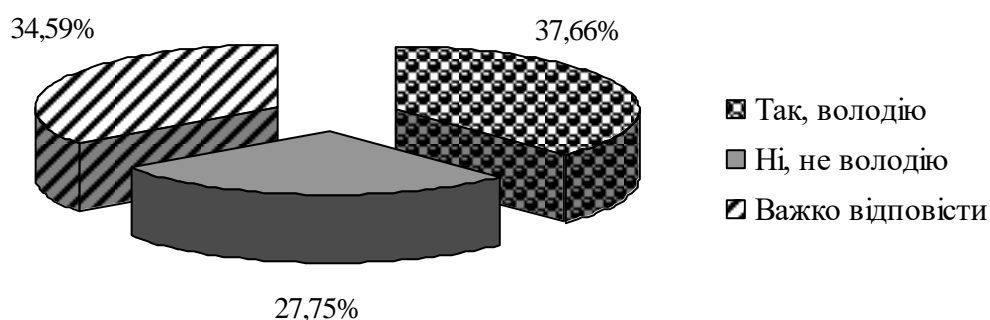
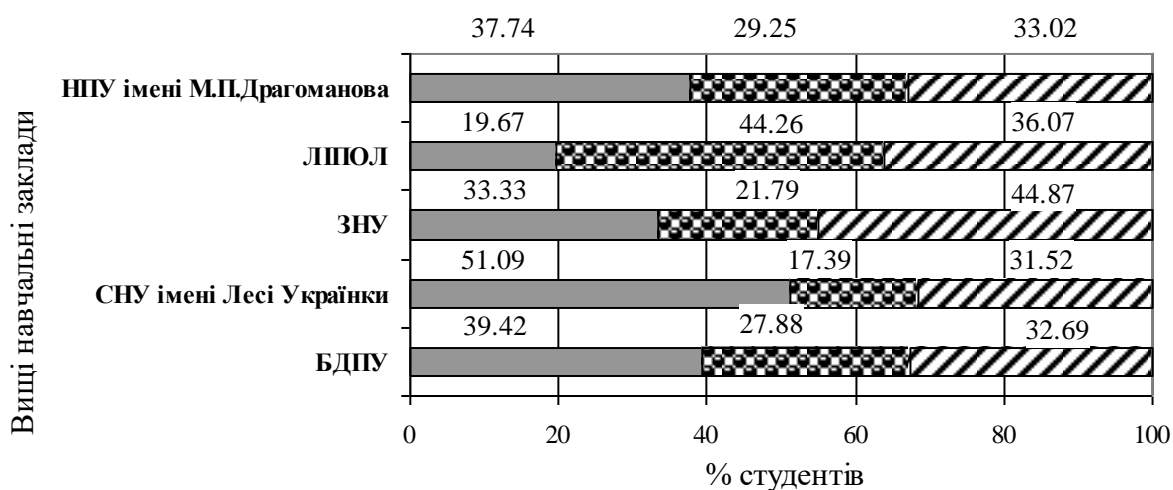

Рис. 3.3. Розподіл відповідей студентів, опитаних про володіння професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (%)

Вважають себе підготовленими до впровадження здоров'язбережувальних технологій у роботу зі старшокласниками 36,25% студентів, так, не вважають 28,11% студентів, важко було відповідати 35,63% студентів. Отже, третина респондентів вважають себе підготовленими до впровадження здоров'язбережувальних технологій у роботу зі старшокласниками (рис. 3.4).

Дані опитування показують, що повністю володіють знаннями про принципи здоров'язбережувальної педагогіки у старшій школі 21,33%

студентів, частково володіють цими знаннями 52,13% студентів, не володіють цими знаннями 13,73% студентів, важко було відповідати 12,81% студентів. Спостерігаємо, що тільки п'ята частина респондентів повністю володіє знаннями про принципи здоров'язбережувальної педагогіки у старшій школі.

Примітки: ■ Так, підготовлений ■ Ні, не підготовлений ■ Важко відповісти

Рис. 3.4. Розподіл відповідей студентів, опитаних про їх підготовленість до впровадження здоров'язбережувальних технологій у роботу зі старшокласниками (%)

Вважають, що повністю володіють знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників 36,02% студентів, частково володіють цими знаннями 43,85% студентів, не володіють з цими знаннями 9,77% студентів, важко було відповідати 10,35% студентів. Отже, майже третина опитаних студентів володіє знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників (рис. 3.5).

Аналіз результатів анкетування студентів свідчить, що володіють знаннями про складові здорового способу життя, якими виступають рухова активність, раціональне харчування, особиста гігієна, оптимальний режим праці та відпочинку, загартування, відмова від шкідливих звичок, організація дозвілля і активного відпочинку, оптимальні міжособистісні стосунки, додаткові заходи зміцнення здоров'я, проживання в умовах чистого

навколишнього середовища 26,39% студентів, частково володіють з цими знаннями 55,98%, не володіють цими знаннями 9,01% студентів, важко було відповідати 8,61% студентів. Дані засвідчують, що третя частина опитаних вказали, що володіють знаннями про складові здорового способу життя.

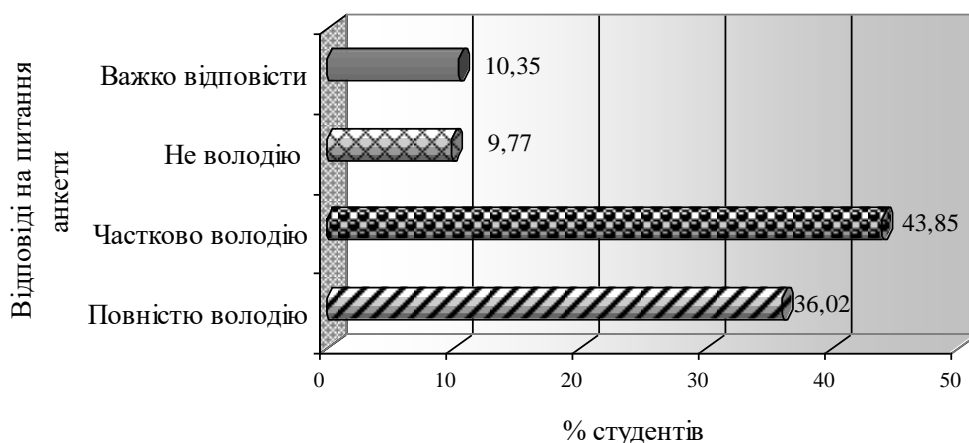

Рис. 3.5. Розподіл відповідей студентів, опитаних щодо їх володіння знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників (%)

Вважають, що повністю володіють знаннями про методи формування здорового способу життя старшокласників 32,17% студентів, частково володіють цими знаннями 50,15% студентів, не володіють цими знаннями 9,43% студентів, важко було відповідати 8,25% студентів. Отже, третина респондентів повністю володіє знаннями про методи формування здорового способу життя старшокласників.

Як свідчать дані анкетування студентів, володіють знаннями щодо принципів формування здорового способу життя старшокласників 27,95% студентів, частково володіють цими знаннями 50,86% студентів, не володіють цими знаннями 11,51%, важко було відповідати 9,68% студентів. Отже, на жаль, тільки третя частина респондентів володіє знаннями щодо принципів формування здорового способу життя старшокласників.

Вважають, що повністю володіють знаннями про особливості зміцнення та збереження здоров'я старшокласників 28,38% студентів, частково володіють цими знаннями 51,52% студентів, не володіють цими знаннями 10,37%, важко було відповідати 9,73% студентів. Майже третина респондентів володіє знаннями про особливості зміцнення та збереження здоров'я старшокласників повністю (рис. 3.6).

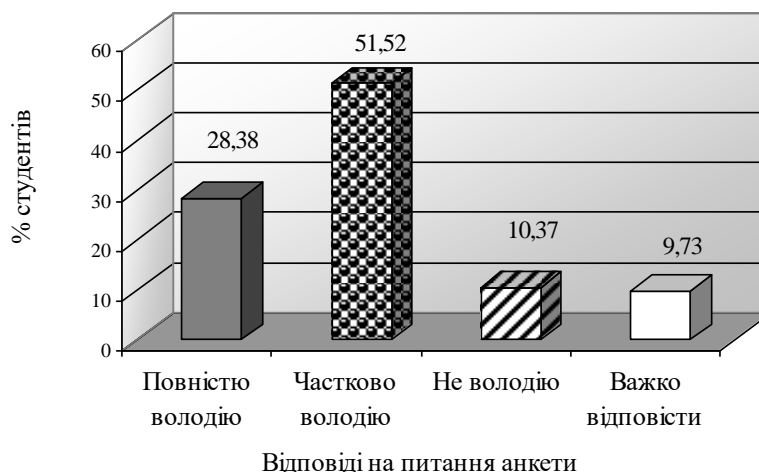

Рис. 3.6. Розподіл відповідей студентів, опитаних щодо їх володіння знаннями про особливості зміцнення та збереження здоров'я старшокласників (%)

Аналіз результатів анкетування студентів показав, що повністю володіють вміннями та навичками організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища у старшій школі 19,79% студентів, частково володіють цими вміннями та навичками 55,15% студентів, не володіють цими вміннями та навичками 14,15%, важко було відповідати 10,91% студентів.

На думку опитаних студентів, серед них володіють навичками впровадження здоров'язбережувальних і здоров'яформуючих технологій у старшій школі 17,62% студентів, частково володіють цими навичками 53,42% студентів, не володіють цими навичками 14,02%, важко було відповідати 14,94% студентів. Результати анкетування свідчать про те, що лише п'ята частина респондентів володіє навичками впровадження здоров'язбережувальних і здоров'яформуючих технологій у старшій школі.

Вважають, що повністю володіють навичками формування здорового способу життя старшокласників 47,85% студентів, не володіють цими навичками 22,94%, важко було відповідати 29,2% студентів. Нам імпонує те, що майже половина респондентів володіє навичками формування здорового способу життя старшокласників.

Аналіз результатів анкетування студентів показав, що повністю володіють навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками 22,39% студентів, частково володіють цими навичками 57,43% студентів, не володіють цими навичками 11,55%, важко було відповідати 8,63% студентів. Спостерігаємо, що лише п'ята частина респондентів володіють навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками (рис. 3.7).

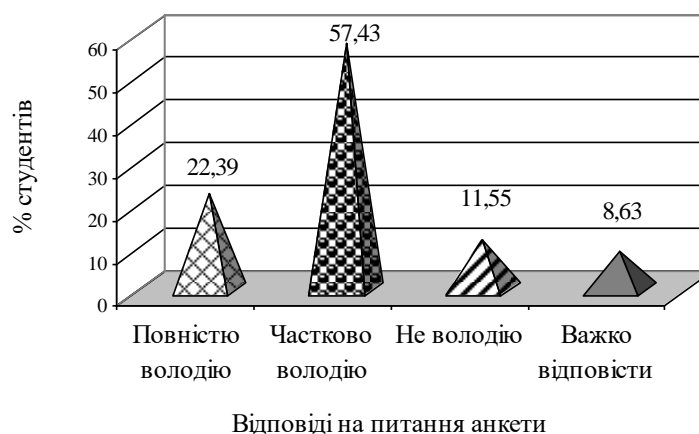

Рис. 3.7. Розподіл відповідей студентів, опитаних щодо їх володіння навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками (%)

За результатами анкетування, вважають, що повністю володіють технікою виконання вправ, що використовуються при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками 27,02% студентів, частково володіють цією технікою 54,59% студентів, не володіють цією технікою 9,86%, важко було відповідати 8,53% студентів. На жаль, незначна кількість респондентів повністю володіють технікою виконання вправ, що

використовуються при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками.

На думку респондентів, вважають себе підготовленими для проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками 46,74% студентів, не вважають 23,5% студентів, важко було відповідати 29,76% студентів. Отже, майже половина опитаних респондентів підготовлена для проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками.

Вважають, що повністю володіють необхідними навичками написання сценаріїв фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками 21,6% студентів, частково володіють цими навичками 53,18% студентів, не володіють цими навичками 11,61%, важко було відповідати 13,61% студентів. Результати анкетування свідчать про те, що лише п'ята частина респондентів володіє необхідними навичками написання сценаріїв фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками.

Для виявлення стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі було проведено анкетування викладачів вищих навчальних закладів, у якому брало участь 69 осіб. Респондентами виступили 13 викладачів Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ), 14 викладачів Запорізького національного університету (ЗНУ), 11 викладачів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (ВНУ імені Лесі Українки), 10 викладачів Луцького інституту розвитку людини «Україна» (ЛІРоЛ), 21 викладач Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (НПУ імені М. П. Драгоманова).

Анкета для викладачів вищих навчальних закладів подана у додатку Л.

Вважають, що доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 69,62% викладачів, вважають, що не доцільно здійснювати підготовку 19,27% викладачів, важко було відповідати 18,52% викладачів. Аналіз відповідей свідчить про те, що значна кількість респондентів

переконливо вважає, що у сучасний період доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (рис. 3.8).

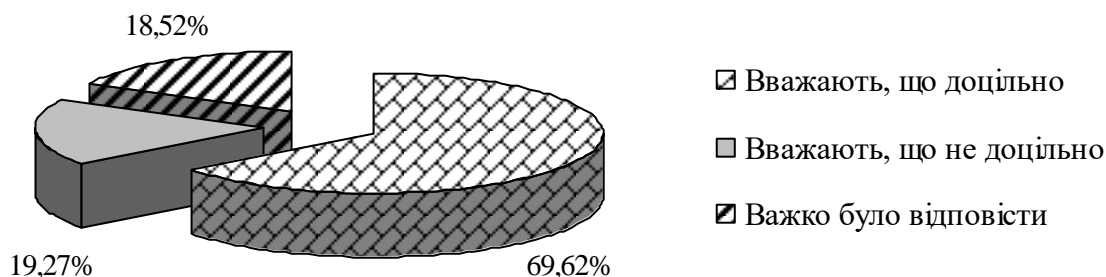

Рис. 3.8. Розподіл відповідей викладачів, опитаних про доцільність здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (%)

Серед опитаних викладачів спрямовують свої зусилля на розробку навчально-методичного забезпечення, необхідного для здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 12,59% викладачів, частково спрямовують свої зусилля 57,39% викладачів, не спрямовують свої зусилля 23,69%, важко було відповісти 10,54% викладачів. Аналіз відповідей свідчить про те, що, на жаль, незначна кількість респондентів вважають, що треба спрямовувати зусилля на розробку навчально-методичного забезпечення, необхідного для здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Спрямовують свої зусилля на розробку тестових завданнях, необхідних для моніторингу знань студентів про використання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 19,7% викладачів, частково спрямовують свої зусилля 36,77% викладачів, не спрямовують свої зусилля 39,15%, важко було відповісти 20,43% викладачів. Отже, на жаль, незначна кількість опитаних викладачів спрямовують свої зусилля на розробку тестових завданнях,

необхідних для моніторингу знань студентів про використання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Використовують комп'ютерне тестування при підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 20,2% викладачів, іноді використовують комп'ютерне тестування 41,32% викладачів, не використовують комп'ютерне тестування 29,53% викладачів, важко було відповідати 17,03% викладачів (рис. 3.9).

Рис. 3.9. Розподіл відповідей викладачів, опитаних щодо їх використання комп'ютерного тестування при підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (%)

Використовують інформацію з мережі Інтернет при підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 17,18% викладачів, іноді використовують інформацію з мережі Інтернет 36,38% викладачів, не використовують інформацію з мережі Інтернет 37,38% викладачів, важко було відповідати 13,39% викладачів. Отже, на жаль, лише незначна кількість опитаних викладачів використовують інформацію з мережі Інтернет при підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Спрямовують свої зусилля на проведення ділових ігор у процесі підготовки студентів до використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 19,59% викладачів, частково спрямовують свої зусилля 37,28% викладачів, не спрямовують свої зусилля 35,2%, важко було відповідати 14,8% викладачів. Аналіз відповідей показує, що п'ята частина респондентів спрямовують свої зусилля на проведення ділових ігор у процесі підготовки студентів до використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (рис. 3.10).

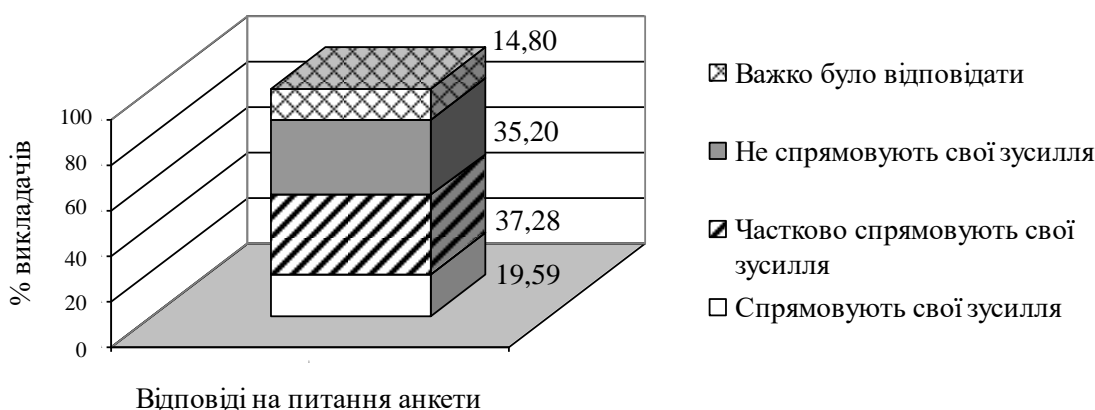

Рис. 3.10. Розподіл відповідей викладачів, опитаних щодо спрямування їх зусиль на проведення ділових ігор у процесі підготовки студентів до використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (%)

Спрямовують свої зусилля на написання студентами рефератів на теми, пов'язані з їх підготовкою до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 27,07% викладачів, частково спрямовують свої зусилля 25,68% викладачів, не спрямовують свої зусилля 37,57%, важко було відповідати 15,1% викладачів. Спостерігаємо, що тільки 27,07% опитаних викладачів спрямовують свої зусилля на написання студентами рефератів на теми, пов'язані з їх підготовкою до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Спрямовують свої зусилля на підготовку студентів до організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у старшій школі 21,76% викладачів, частково спрямовують свої зусилля 38,96% викладачів, не

спрямовують свої зусилля 35,68%, важко було відповідати 18,99% викладачів. Отже, на жаль, лише п'ята частина опитаних викладачів спрямовують свої зусилля на підготовку студентів до організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у старшій школі.

Аналіз результатів анкетування викладачів свідчить про те, що спрямовують свої зусилля на створення мультимедійних засобів навчання при підготовці студентів до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 16,03% викладачів, частково спрямовують свої зусилля 30,32% викладачів, не спрямовують свої зусилля 49,15%, важко було відповідати 18,19% викладачів. Аналіз відповідей свідчить про те, що лише п'ята частина респондентів спрямовують свої зусилля на створення мультимедійних засобів навчання при підготовці студентів до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (рис. 3.11).

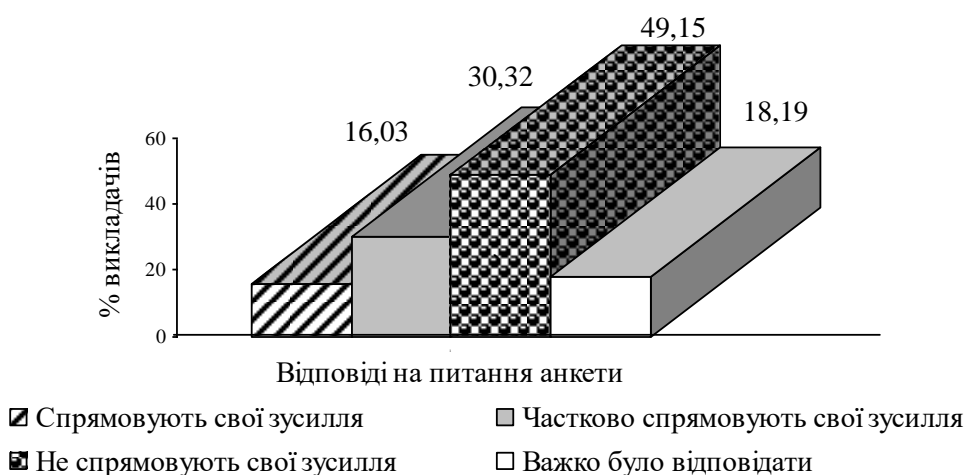

Рис. 3.11. Розподіл відповідей викладачів, опитаних щодо спрямування їх зусиль на створення мультимедійних засобів навчання при підготовці студентів до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (%)

Використовують мультимедійний супровід у навчально-виховному процесі при підготовці студентів до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі 19,36% викладачів, іноді використовують мультимедійний супровід 28,93% викладачів, не використовують мультимедійний супровід 47,21% викладачів, важко було відповідати 20,73%

викладачів. Аналіз відповідей свідчить про те, що лише п'ята частина респондентів використовують мультимедійний супровід у навчально-виховному процесі при підготовці студентів до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Нами було проведено анкетування учителів загальноосвітніх навчальних закладів, у якому брало участь 52 особи, серед них: 6 вчителів фізичної культури гімназії № 21 імені Кравчука м. Луцька, 2 вчителів фізичної культури ЗОШ № 23 м. Луцька, 7 вчителів фізичної культури ЗОШ № 25 м. Луцька, 7 учителів фізичної культури ЗОШ № 26 м. Луцька, 5 вчителів фізичної культури ЗОШ № 14 м. Луцька, 4 вчителів фізичної культури ЗОШ № 11 м. Луцька, 4 вчителів фізичної культури ЗОШ № 1 м. Ковеля, 5 вчителів фізичної культури СЗОШ № 3 м. Ковеля, 2 вчителів ЗОШ № 8 м. Ковеля, 4 учителя НВП № 11 м. Ковеля, 6 учителів НВП № 13 м. Ковеля, 2 учителя ЗОШ № 5 м. Ковеля, 2 учителя ЗОШ № 22 м. Ковеля.

Анкета для вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів, подана у додатку М.

Проаналізуємо результати анкетування вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів.

Вважають, що повністю забезпечені необхідною науково-методичною літературою, необхідною до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 25,45% учителів фізичної культури, частково забезпечені 74,55% учителів фізичної культури. Аналіз відповідей свідчить про необхідність науково-методичної літератури для застосування здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Аналіз результатів опитування свідчить про те, що студенти-практиканти повністю володіють знаннями про мету, завдання та зміст здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 14,55% учителів фізичної культури, вважають, що частково володіють – 80%, вважають, що не володіють – 1,82 %, важко було відповісти – 3,64 % учителів фізичної культури. На жаль, лише 14,55%, опитаних учителів фізичної культури вважають що студенти-

практиканти повністю володіють знаннями про мету, завдання та зміст здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Вважають, що студенти-практиканти повністю володіють знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників 30,91 %, вважають, що частково володіють – 60% учителів фізичної культури, вважають, що не володіють – 1,82%, важко було відповідати – 7,27% учителів фізичної культури.

Вважають, що студенти-практиканти повністю володіють навичками використовувати здоров'язбережувальні і здоров'яформуючі технології у старшій школі 58,18 % учителів фізичної культури, вважають, що частково володіють навичками – 8,92 %, вважають, що не володіють навичками – 25,45 %, важко було відповідати 7,45% респондентів.

Результати анкетування вчителів фізичної культури свідчать про те, що вважають, що студенти-практиканти повністю володіють навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками 18,18 %, вважають, що частково володіють навичками – 70,91 %, вважають, що не володіють навичками – 3,64 %, важко було відповідати 7,27 % учителів фізичної культури (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Розподіл відповідей учителів фізичної культури, опитаних щодо володіння студентами-практикантами навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками (%)

Отже, лише 18,18 % опитаних учителів фізичної культури вважають, що студенти-практиканти повністю володіють навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками.

Таким чином, з'ясовано етапи педагогічного експерименту, до яких віднесено констатувальний та формувальний етапи, розкрито критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі та проаналізовано результати констатувального етапу педагогічного експерименту.

3.2. Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту

Проаналізуємо результати формувального етапу педагогічного експерименту, який здійснювався впродовж 2011–2016 навчальних років.

На формувальному етапі педагогічного експерименту брали участь студенти набору (2011-2012 років) Луцького інституту розвитку людини «Україна» і Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, а також студенти набору (2014-2015 років) Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права», які входили до контрольної ($n = 72$ осіб) та експериментальної ($n = 75$ особи) груп.

Слід зазначити, що студенти контрольної групи навчалися за традиційною системою підготовки. У підготовку студентів експериментальної групи впроваджувалися виявлені і теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Охарактеризуємо рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм. У контрольній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм мали 6,94% студентів, середній рівень – 41,67% студентів, низький рівень – 51,39% студентів.

У контрольній групі на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм мали 11,11% студентів, середній рівень – 51,39% студентів, низький рівень – 37,5% студентів.

Спостерігаємо, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм, збільшилась відповідно на 4,17% і 9,72%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм, зменшилась на 13,89%.

В експериментальній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм мали 9,33% студентів, середній рівень – 41,33% студентів, низький рівень – 49,34% студентів.

В експериментальній групі за мотиваційним критерієм на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм мали 18,67% студентів, середній рівень – 58,67% студентів, низький рівень – 22,66% студентів (рис. 3.13).

Спостерігаємо, що в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм, збільшилась відповідно на 9,33% і 17,33%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм, зменшилась на 26,68%.

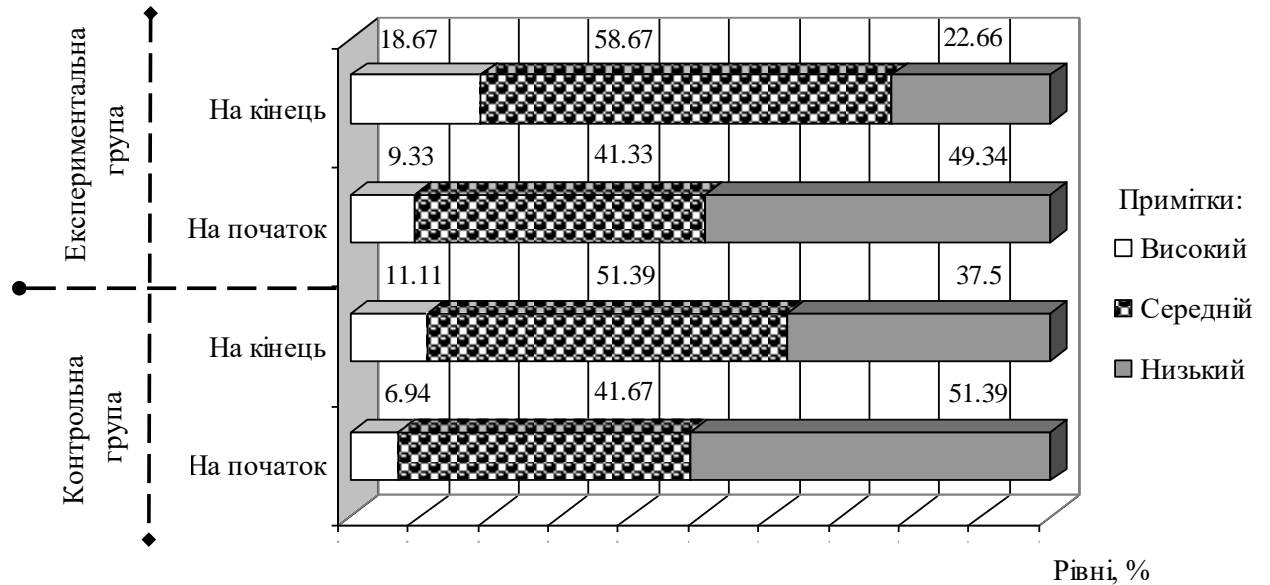

Рис. 3.13. Розподіл рівнів сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм (%)

Аналізуючи середні дані, вкажемо на відсутність істотної відмінності при $t=1,64$ на початок педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм студентів контрольної групи ($9,38 \pm 0,39$) і середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм студентів експериментальної групи ($10,33 \pm 0,43$) та на наявність істотної відмінності при $t=3,88$ на кінець педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм студентів контрольної групи ($10,36 \pm 0,4$) і середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм студентів експериментальної групи ($12,81 \pm 0,48$).

Отже, на кінець педагогічного експерименту спостерігаються певні відмінності між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за мотиваційним критерієм у студентів контрольної та експериментальної груп.

Охарактеризуємо рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм.

У контрольній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм мали 5,56% студентів, середній рівень – 45,83% студентів, низький рівень – 48,61% студентів.

У контрольній групі на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм мали 12,5% студентів, середній рівень – 50% студентів, низький рівень – 37,5% студентів.

Спостерігаємо, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм, збільшилась відповідно на 6,94% і 4,17%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм, зменшилась на 11,11%.

В експериментальній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм мали 8% студентів, середній рівень – 38,67% студентів, низький рівень – 53,33% студентів.

В експериментальній групі за когнітивним критерієм на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до

впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм мали 20% студентів, середній рівень – 54,67% студентів, низький рівень – 25,33% студентів (рис. 3.14).

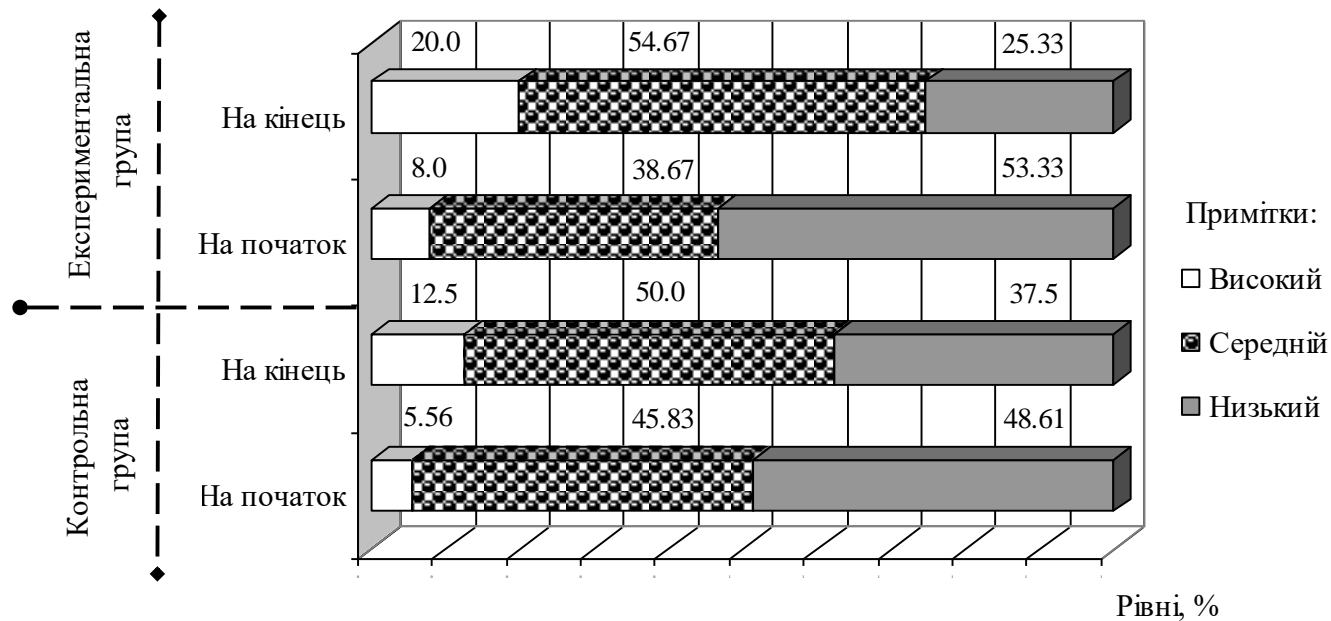

Рис. 3.14. Розподіл рівнів сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм (%)

Спостерігаємо, що в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм, збільшилась відповідно на 12% і 16%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм, зменшилась на 28%.

Аналізуючи середні дані, вкажемо на відсутність істотної відмінності при $t=1,71$ на початок педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм студентів контрольної групи ($14,35 \pm 0,55$) і середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження

здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм студентів експериментальної групи ($15,81 \pm 0,66$) та наявність істотної відмінності при $t=3,87$ на кінець педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм студентів контрольної групи ($15,83 \pm 0,67$) і середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм студентів експериментальної групи ($19,69 \pm 0,71$).

Отже, на кінець педагогічного експерименту спостерігаються певні відмінності між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за когнітивним критерієм у студентів контрольної та експериментальної груп.

Охарактеризуємо рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм.

У контрольній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм мали 9,72% студентів, середній рівень – 36,11% студентів, низький рівень – 54,17% студентів.

У контрольній групі на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм мали 15,28% студентів, середній рівень – 43,06% студентів, низький рівень – 41,67% студентів.

Спостерігаємо, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм, збільшилась відповідно на 5,56% і 6,94%. Кількість студентів, які

мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм, зменшилась на 12,5%.

В експериментальній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм мали 10,67% студентів, середній рівень – 33,33% студентів, низький рівень – 56% студентів.

В експериментальній групі за процесуальним критерієм на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм мали 26,67% студентів, середній рівень – 56% студентів, низький рівень – 17,33% студентів (рис. 3.15).

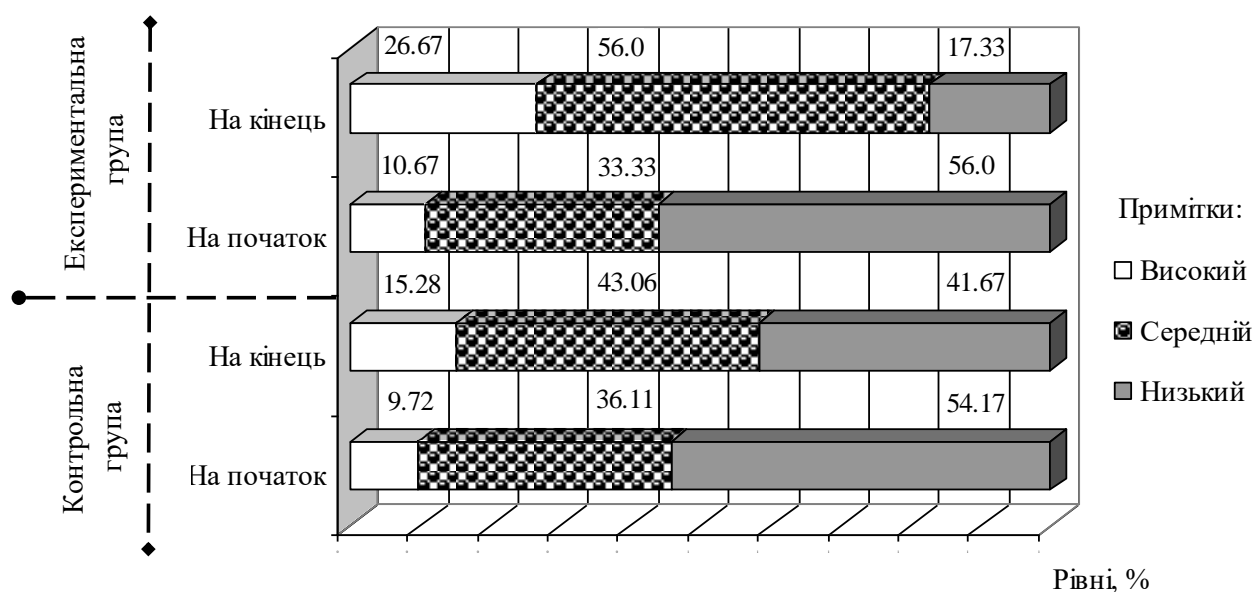

Рис. 3.15. Розподіл рівнів сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм (%)

Спостерігаємо, що в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним

критерієм, збільшилась відповідно на 16% і 22,67%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм, зменшилась на 38,67%.

Аналізуючи середні дані, вкажемо на відсутність істотної відмінності при $t=1,72$ на початок педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм студентів контрольної групи ($32,52 \pm 0,82$) і середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм студентів експериментальної групи ($34,56 \pm 0,81$) та на наявність істотної відмінності при $t=3,68$ на кінець педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм студентів контрольної групи ($34,51 \pm 0,92$) і середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм студентів експериментальної групи ($39,09 \pm 0,84$).

Отже, на кінець педагогічного експерименту спостерігаються певні відмінності між середніми даними, які характеризують сформованість готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм у студентів контрольної та експериментальної груп.

Охарактеризуємо рівні сформованості наполегливості майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольної та експериментальної групи.

У контрольній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості наполегливості мали 8,33% студентів, середній рівень – 38,89% студентів, низький рівень – 52,78% студентів.

У контрольній групі на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості наполегливості мали 16,67% студентів, середній рівень – 44,44% студентів, низький рівень – 38,89% студентів.

Спостерігаємо, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості наполегливості, збільшилась відповідно на 8,33% і 5,56%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості наполегливості, зменшилась на 13,89%.

В експериментальній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості наполегливості мали 12% студентів, середній рівень – 42,67% студентів, низький рівень – 45,33% студентів.

В експериментальній групі за сформованістю наполегливості критерієм на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості наполегливості мали 25,33% студентів, середній рівень – 57,33% студентів, низький рівень – 17,33% студентів (рис. 3.16).

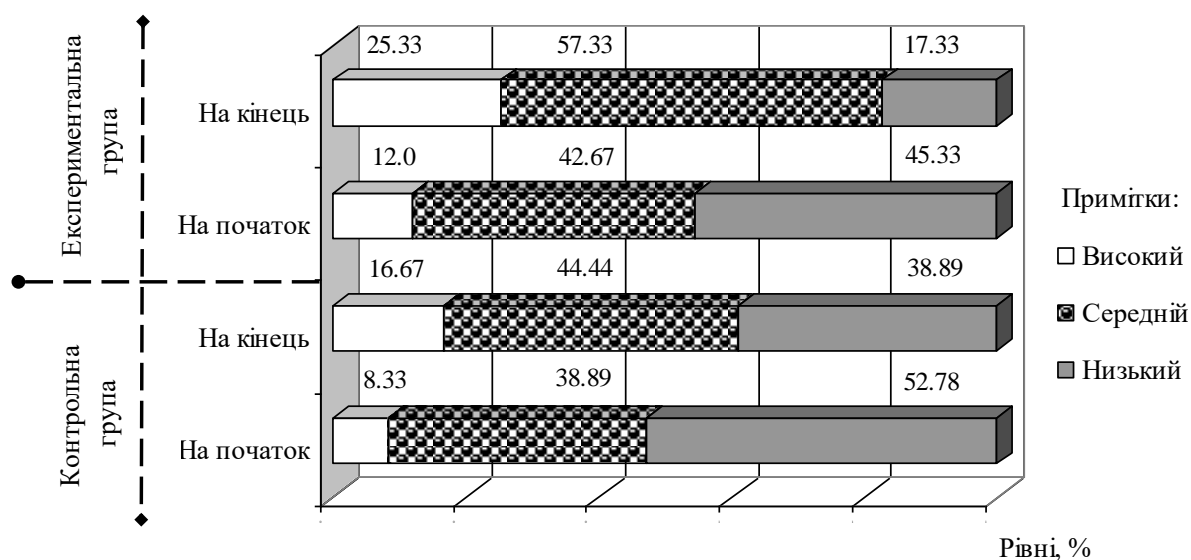

Рис. 3.16. Розподіл рівнів сформованості наполегливості майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольної та експериментальної групи (%)

Спостерігаємо, що в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості наполегливості, збільшилась

відповідно на 13,33% і 14,67%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості наполегливості, зменшилась на 28%.

Аналізуючи середні дані, вкажемо на відсутність істотної відмінності при $t=1,67$ на початок педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість наполегливості студентів контрольної групи ($7,79 \pm 0,38$) і середніми даними, які характеризують сформованість наполегливості студентів експериментальної групи ($8,76 \pm 0,44$) та на наявність істотної відмінності при $t=3,93$ на кінець педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість наполегливості студентів контрольної групи ($8,82 \pm 0,41$) і середніми даними, які характеризують сформованість наполегливості студентів експериментальної групи ($11,12 \pm 0,41$).

Отже, на кінець педагогічного експерименту спостерігаються певні відмінності між середніми даними, які характеризують сформованість наполегливості студентів контрольної та експериментальної груп.

Охарактеризуємо рівні сформованості організаційних здібностей майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольної та експериментальної групи.

У контрольній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості організаційних здібностей мали 11,11% студентів, середній рівень – 43,06% студентів, низький рівень – 45,83% студентів.

У контрольній групі на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості організаційних здібностей мали 18,06% студентів, середній рівень – 51,39% студентів, низький рівень – 30,55% студентів.

Спостерігаємо, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості організаційних здібностей, збільшилась відповідно на 6,94% і 8,33%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості організаційних здібностей, зменшилась на 15,28%.

В експериментальній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості організаційних здібностей мали 13,33% студентів, середній рівень – 34,67% студентів, низький рівень – 52% студентів.

В експериментальній групі за сформованістю організаційних здібностей критерієм на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості організаційних здібностей мали 29,33% студентів, середній рівень – 52% студентів, низький рівень – 18,67% студентів (рис. 3.17).

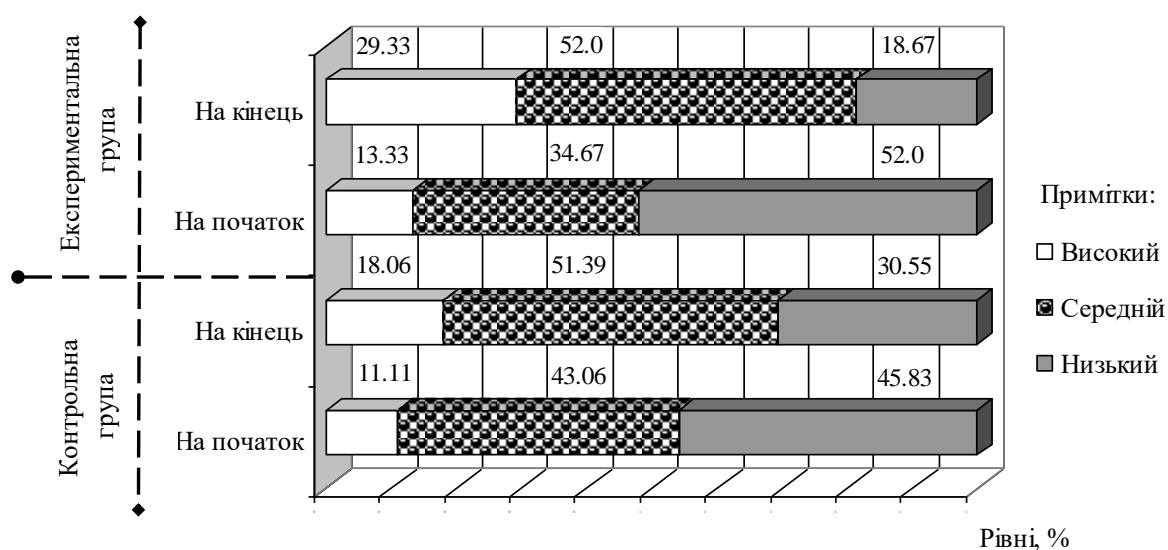

Рис. 3.17. Розподіл рівнів сформованості організаційних здібностей майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольної та експериментальної групи (%)

Спостерігаємо, що в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості організаційних здібностей, збільшилась відповідно на 16% і 17,33%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості організаційних здібностей, зменшилась на 33,33%.

Аналізуючи середні дані, вкажемо на відсутність істотної відмінності при $t=1,68$ на початок педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість організаційних здібностей студентів контрольної групи ($10,61 \pm 0,35$) і середніми даними, які характеризують сформованість організаційних здібностей студентів експериментальної групи

(11,63 ± 0,5) та наявність істотної відмінності при $t=4,24$ на кінець педагогічного експерименту між середніми даними, які характеризують сформованість організаційних здібностей студентів контрольної групи (11,54 ± 0,38) і середніми даними, які характеризують сформованість організаційних здібностей студентів експериментальної групи (14,17 ± 0,49).

Отже, на кінець педагогічного експерименту спостерігаються певні відмінності між середніми даними, які характеризують сформованість організаційних здібностей студентів контрольної та експериментальної груп.

Охарактеризуємо рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

У контрольній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі мали 8,33% студентів, середній рівень – 41,11% студентів, низький рівень – 50,56% студентів. У контрольній групі на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі мали 14,72% студентів, середній рівень – 48,06% студентів, низький рівень – 37,22% студентів. Спостерігаємо, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, збільшилась відповідно на 6,39% і 6,67%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, зменшилась на 13,33%.

В експериментальній групі на початок педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі за процесуальним критерієм мали 10,67% студентів, середній рівень – 38,13% студентів, низький рівень – 51,2% студентів. В експериментальній групі за процесуальним критерієм на кінець педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій

школі за процесуальним критерієм мали 24% студентів, середній рівень – 55,73% студентів, низький рівень – 20,27% студентів (рис. 3.18).

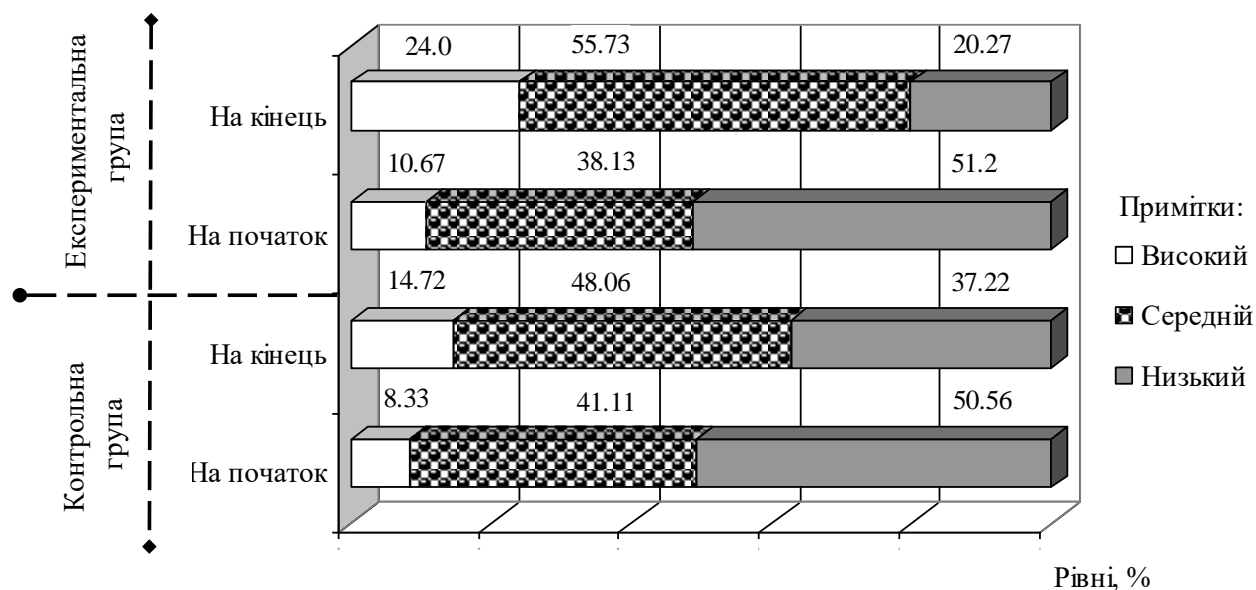

Рис. 3.18. Розподіл рівнів сформованості готовності студентів експериментальної та контрольної груп до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (%)

Спостерігаємо, що в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, збільшилась відповідно на 13,33% і 17,6%. Кількість студентів, які мали низький рівень сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, зменшилась на 30,93%.

Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі вивчалася, також за результатами факторного аналізу. Факторний аналіз отриманих експериментальних даних дозволив нам визначити:

1) факторну структуру компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі контрольної та експериментальної груп;

2) ступінь однорідності контингентів досліджуваних на початок педагогічного експерименту;

3) виявити більш значущі структурні компоненти готовності та їх розподіл у факторах на початку і на кінець педагогічного експерименту;

4) оцінити ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Як вказано у таблиці 3.1, на початок педагогічного експерименту структура готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольної групи, до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі визначається трьома факторами.

Таблиця 3.1

Факторна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до контрольної групи, до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

Критерій готовності	Початок експерименту			Кінець експерименту		
	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3
Мотиваційний критерій	-0,0115	0,7581	-0,5115	0,7456	-0,1726	0,1028
Когнітивний критерій	0,4760	0,2588	0,6800	0,3818	0,5495	-0,5760
Процесуальний критерій	0,7014	0,0597	-0,4327	-0,0831	0,8852	0,1475
Особистісний критерій (сформованість наполегливості)	0,5409	-0,5897	-0,3110	0,7092	0,1318	0,1335
Особистісний критерій (сформованість організаторських здібностей)	0,5704	0,2851	0,2895	0,2226	0,1909	0,8442
% загальної дисперсії	26,10	21,36	19,08	25,22	23,38	21,89
	66,54			70,49		

Як вказано у таблиці 3.1, процесуальний компонент є найбільш значущим структурним компонентом, що формує фактор 1 (пояснюючи 26,1 % загальної дисперсії). Фактор 2 формується мотиваційним компонентом (що пояснює 21,36 % загальної дисперсії). Фактор 3 обумовлений таким структурним компонентом, як когнітивний компонент (що пояснює 19,08 % загальної

дисперсії). Кумулятивний вклад у загальну дисперсію складає 66,54 % (табл. 3.1).

Результати факторного аналізу в експериментальній групі на початок педагогічного експерименту свідчить про те, що факторна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі визначається також трьома факторами, що пояснюють 66,34 % сумарної дисперсії ознак – більше половини, що вважається прийнятним результатом (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Факторна структура готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи, до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

Критерій готовності	Початок експерименту			Кінець експерименту		
	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3
Мотиваційний критерій	-0,0110	0,7689	-0,5185	0,8021	0,0721	0,3476
Когнітивний критерій	0,4609	0,2516	0,6200	0,0690	0,7631	-0,4015
Процесуальний критерій	0,6973	0,0521	-0,4374	-0,2557	0,7043	0,3248
Особистісний критерій (сформованість наполегливості)	0,5501	-0,5837	-0,3099	0,7582	0,2534	0,2730
Особистісний критерій (сформованість організаторських здібностей)	0,5786	0,2811	0,2905	0,0478	-0,0291	0,8046
% загальної дисперсії	25,34	21,66	19,34	25,81	22,97	22,19
	66,34			70,97		

Найбільш значним структурним компонентом, що формує фактор 1, є процесуальний компонент (пояснює 25,34 % загальної дисперсії). Фактор 2 визначається мотиваційним компонентом (що пояснює 21,66 % загальної дисперсії). Фактор 3 обумовлений таким структурним компонентом, як когнітивний компонент (що пояснює 19,34 % загальної дисперсії). Кумулятивний вклад у загальну дисперсію складає 66,34 % (табл. 3.2).

Отже, структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі практично

не відрізняється на початку експерименту у студентів контрольної та експериментальної груп, ні за структурою окремих факторів, ні за вкладом фактору у загальну дисперсію. Це підтверджує однорідність контингенту контрольної та експериментальної груп на початок педагогічного експерименту в аспекті сформованості їхньої готовності до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Результати факторного аналізу структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі на кінець педагогічного експерименту в контрольній групі дещо змінюються. Так, найбільш значними структурними компонентами готовності, які формують фактор 1 є мотиваційний та особистісний компоненти (за показниками сформованості наполегливості) (що пояснюють 25,22 % загальної дисперсії). Фактор 2 визначається процесуальним компонентом (що пояснює 23,38 % загальної дисперсії). Фактор 3 обумовлений особистісним компонентом (за показниками сформованості організаторських здібностей) (що пояснює 21,89 % загальної дисперсії) (табл. 3.1).

Аналіз факторної структури компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи, до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі на кінець педагогічного експерименту свідчить про те, що під впливом впровадження виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов відбулися певні якісні зміни, що відображаються зміною значимості окремих компонентів готовності у кожному виділеному факторі та у загальній структурі готовності.

На кінець педагогічного експерименту структура готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи, до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі визначається трьома факторами, що пояснюють 70,97 % сумарної дисперсії ознак (табл. 3.2). Найбільш значущими структурними компонентами готовності, які формують фактор 1, є мотиваційний та особистісний

компоненти (за показниками сформованості наполегливості) (що пояснюють 25,81 % загальної дисперсії). Фактор 2 визначається дещо іншими двома структурними компонентами готовності – когнітивним і процесуальним компонентами (що пояснюють 22,97 % загальної дисперсії). Фактор 3 обумовлений особистісним компонентом (за показниками сформованості організаторських здібностей) (що пояснює 22,19 % загальної дисперсії).

Таким чином, нами охарактеризовано результати формувального етапу педагогічного експерименту. Слід зазначити, що на кінець педагогічного експерименту спостерігаються певні відмінності у рівнях сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі студентів експериментальної групи порівняно з контрольною групою.

Висновки до третього розділу

Для виявлення стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів, у якому брало участь 465 осіб. Респондентами виступили 104 студенти Бердянського державного педагогічного університету, 78 студентів Запорізького національного університету, 92 студенти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 122 студенти Луцького інституту розвитку людини «Україна», 69 студентів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Вказали, що здоров'язбережувальні технології є засобом організації послідовних дій у навчально-виховному процесу, реалізації освітніх програм на основі всебічного врахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, фізичного та психічного розвитку 65,22% студентів, вважають, що повністю володіють знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками 17,67% студентів, що повністю володіють знаннями про класифікацію здоров'язбережувальних

технологій за характером і напрямом 15,41% студентів, що повністю володіють знаннями про розподіл комплексних здоров'язбережувальних технологій на технології комплексної профілактики захворювань, корекції і реабілітації здоров'я (фізкультурно-оздоровчі та валеологічні) та педагогічні технології, які формують здоровий спосіб життя 19,4% студентів, що повністю володіють професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 37,66% студентів.

Результати опитування 69 викладачів з вищеназваних вищих навчальних закладів показали, які вважають, що доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 69,62% викладачів, спрямовують свої зусилля на створення мультимедійних засобів навчання при підготовці студентів до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі 16,03% викладачів.

Дані анкетування 52 вчителя фізичної культури гімназії № 21 імені Кравчука, загальноосвітніх шкіл № 11, № 14, № 23, № 25, № 26 м. Луцька та загальноосвітніх шкіл № 1, № 3, № 5, № 22 м. Ковеля показали, що лише 14,55% респондентів вважають що студенти-практиканти повністю володіють знаннями про мету, завдання та зміст здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; 30,91% респондентів вважають, що студенти-практиканти повністю володіють знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників.

На формувальному етапі педагогічного експерименту брали участь студенти набору (2011-2012 рр.) Луцького інституту розвитку людини «Україна» і Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, а також студенти набору (2014-2015 рр.) Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права», які входили до контрольної (n = 72 осіб) та експериментальної (n = 75 особи) груп. Студенти контрольної групи навчалися за традиційною системою підготовки. У підготовку студентів експериментальної групи впроваджувалися виявлені і

теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Слід зазначити, що студенти контрольної групи навчалися за традиційною системою підготовки. У підготовку студентів експериментальної групи впроваджувалися виявлені і теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Порівняльний аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту свідчить про те, що підготовка студентів експериментальної групи виявилася результативнішою на відміну від студентів контрольної групи. Так, у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності за мотиваційним критерієм, збільшилась відповідно на 4,17% і 9,72%, які мали низький рівень – зменшилась на 13,89%. В експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності за мотиваційним критерієм, збільшилась відповідно на 9,33% і 17,33%, які мали низький рівень – зменшилась на 26,68%.

Водночас навчання студентів показало такі зміни: у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності за когнітивним критерієм, збільшилась відповідно на 6,94% і 4,17%, які мали низький рівень – зменшилась на 11,11%. Під впливом експериментального навчання в експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності за когнітивним критерієм, збільшилась відповідно на 12% і 16%, які мали низький рівень – зменшилась на 28%.

У контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності за процесуальним критерієм, збільшилась відповідно на 5,56% і 6,94%, які мали низький рівень – зменшилась на 12,5%. В експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні за процесуальним критерієм, збільшилась відповідно на 16% і 22,67%, які мали

низький рівень – зменшилась на 38,67%. У контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості наполегливості, збільшилась відповідно на 8,33% і 5,56%, які мали низький рівень – зменшилась на 13,89%. В експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості наполегливості, збільшилась відповідно на 13,33% і 14,67%, які мали низький рівень – зменшилась на 28%. У контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості організаційних здібностей, збільшилась відповідно на 6,94% і 8,33%, які мали низький рівень – зменшилась на 15,28%. В експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості організаційних здібностей, збільшилась відповідно на 16% і 17,33%, які мали низький рівень – зменшилась на 33,33%.

Дані формувального етапу педагогічного експерименту свідчать про те, що у контрольній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, збільшилась відповідно на 6,39% і 6,67%, які мали низький рівень зменшилась на 13,33%. В експериментальній групі кількість студентів, які мали високий та середній рівні сформованості готовності до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, збільшилась відповідно на 13,33% і 17,6%, які мали низький рівень – зменшилась на 30,93%.

На кінець педагогічного експерименту структура готовності майбутніх учителів фізичної культури, які входили до експериментальної групи, до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі визначається трьома факторами, що пояснюють 70,97 % сумарної дисперсії ознак. Найбільш значущими структурними компонентами готовності, які формують фактор 1, є мотиваційний та особистісний компоненти (за показниками сформованості наполегливості) (що пояснюють 25,81 % загальної дисперсії). Фактор 2 визначається дещо іншими двома структурними компонентами готовності – когнітивним і процесуальним компонентами (що

пояснюють 22,97 % загальної дисперсії). Фактор 3 обумовлений особистісним компонентом (за показниками сформованості організаторських здібностей) (що пояснює 22,19 % загальної дисперсії).

Аналіз результатів педагогічного експерименту свідчить про ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Основні наукові положення розділу викладено в опублікованих працях [84; 87].

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні теоретично узагальнено і запропоновано розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Результати проведеного дослідження засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких загальних висновків.

1. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної культури дав змогу з'ясувати стан розробленості проблеми підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. На сьогодні суспільство вимагає від вищої професійної освіти професійної підготовки відповідальної та соціально активної особистості, здатної до розв'язання виникаючих педагогічних проблем, яка володіє високим рівнем готовності до виконання професійних функцій і, зокрема, готовності до продуктивного впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається як процес набуття студентами вищих навчальних закладів кваліфікації, яка дозволить їм організувати навчання з предмету «Фізична культура» відповідно до вікових, статевих та індивідуальних особливостей старшокласників, формувати у них необхідні знання, вміння і навички ведення здорового способу життя та розвивати їх життєво важливі рухові якості.

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається як результат підготовки та інтегративне особистісне утворення, яке формується у навчально-виховному процесі вищого начального закладу та зумовлює ефективність професійного функціонування з метою підвищення фізичної підготовленості та збільшення рухової активності старшокласників, зміцнення та збереження їх здоров'я.

2. Теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, яка розглядається як сукупність чотирьох взаємопов'язаних структурних компонентів, наповнених якісними характеристиками і показниками: мотиваційного, когнітивного, процесуального та особистісного. Мотиваційний компонент відображає мотивацію студентів до професійної діяльності у старшій школі, їх пізнавальний інтерес до здоров'язбереження в освіті, до формування ціннісного ставлення старшокласників до зміцнення та збереження здоров'я. Когнітивний компонент відображає теоретичну обізнаність майбутніх учителів фізичної культури щодо здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (знання щодо індивідуально-психологічних особливостей старшокласників, знання щодо організації, підготовки і проведення уроку фізичної культури, знання щодо позакласної роботи з фізичного виховання з учнями старшої школи, знання щодо загальної теорії здоров'я, знання щодо формування здорового способу життя старшокласників, знання щодо особливостей впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, знання щодо вдосконалення рухових якостей старшокласників). Процесуальний компонент відображає конструктивні, комунікативні, гностичні та рухові вміння і навички майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Конструктивні вміння і навички полягають в уміннях і навичках складати комплекс фізичних вправ для старшокласників, здійснювати перспективне і поточне планування з предмету «Фізична культура», який викладається у старшій школі. Комунікативні вміння і навички полягають в уміннях і навичках вступати в контакт з людьми, будувати з ними відносини, володіти культурою мови, зацікавлювати старшокласників до занять фізичними вправами та передати їм свою захопленість щодо цих занять. Гностичні вміння та навички полягають в уміннях і навичках спостерігати за ставленням старшокласників до процесу зміцнення власного здоров'я та підвищення їх фізичної підготовленості,

аналізувати педагогічні ситуації, користуватися навчально-методичною і науковою літературою, інформацією з мережі Інтернет щодо сучасних здоров'язберезувальних технологій. Рухові вміння та навички полягають в уміннях і навичках виконувати та правильно показати фізичні вправи, що входить в програму навчання старшокласників з предмету «Фізична культура», страхувати при виконанні учнями фізичних вправ. Особистісний компонент відображає наполегливість і організаторські здібності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

3. Уточнено критеріальну базу моніторингу ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі, до складу якої ввійшли мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний критерії, показники та рівні (високий, середній, низький).

4. Розроблено та теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. Цільовий блок моделі відображає необхідність реалізації основної мети (підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі) та розв'язання завдань (розвиток мотивації та відповідального ставлення майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі; оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями, вміннями і навичками щодо зміцнення та збереження здоров'я старшокласників; розвиток загальної фізичної підготовленості майбутніх учителів фізичної культури та їх особистісних якостей). Теоретико-методологічний блок складається з аксіологічного, діяльнісного, індивідуального, компетентнісного, культурологічного, особистісно орієнтованого, системного методологічних підходів і принципів (практичної спрямованості підготовки, наступності, системності та послідовності навчання, комплексності та єдності навчання і

виховання). Змістовий блок моделі відображає наявність професійно орієнтованих знань, умінь і навичок, якими оволодів майбутній учитель фізичної культури на аудиторних і позааудиторних заняттях з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Легка атлетика та методика її викладання» та введення дисципліни за вибором студентів «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі». Технологічний блок моделі розкриває зміст програмно-технологічного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Результативний блок моделі відображає: структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; критерії (мотиваційний, когнітивний, процесуальний та особистісний), показники та рівні (високий, середній, низький). Результатом є сформована готовність майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

5. Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі, до яких віднесено: трансформацію змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах; педагогічна діагностика з використанням комп'ютерних технологій з метою визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі; набуття досвіду студентами щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками. У процесі експериментальної роботи спостерігалися більш помітні зміни якості підготовки студентів експериментальної групи порівняно з контрольною групою. Дослідно-експериментальна робота підтвердила ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної

культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Проведене дослідження дозволило визначити перспективні напрями подальшої розробки проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі: аналіз закордонного досвіду здоров'язбереження учнів старшої школи та подальше професійне самовдосконалення майбутніх учителів фізичної культури в питаннях, пов'язаних з впровадження здоров'язберезувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / О. Ю. Ажиппо. – Х., 2013. – 39 с.
2. Алиев М. Н. Воспитание нравственно-волевых качеств у детей средствами физической культуры / М. Н. Алиев, А. Г. Гусейнов // Педагогика. – 2008. – № 1. – С. 67-73.
3. Алік Н. А. Допрофесійна підготовка майбутніх учителів освітньої галузі «Технологія» в умовах профільного навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» / Н. А. Алік. – Чернігів, 2009. – 19 с.
4. Андриади И. П. Здоровьесбережение и современные подходы к внедрению здоровьесберегающих моделей в образовательное пространство высшей школы / И. П. Андриади, Л. С. Елькова // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 2. – С. 13-22.
5. Анпилова И. А. Особенности здоровьесбережения в школе [Электронный ресурс] / И. А. Анпилова. – Режим доступа к ресурсу : http://volodicheva.ucoz.com/load/nashe_mo/zdorovesberezhenie_statja_anpilovoj.
6. Арефьев В. Г. Основы теории та методики фізичного виховання : [підручник] / В. Г. Арефьев. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 268 с.
7. Арефьева Л. П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Лариса Петрівна Арефьева. – К., 2010. – 273 с.
8. Артюшенко О. Ф. Організація та проведення змагань з легкої атлетики : [навчальний посібник] / О. Ф. Артюшенко, В. Д. Дручик,

Р. П. Карпюк, Л. А. Нечипоренко, О. В. Нечипоренко. – К. : ТОВ «Козарі», 2013. – 110 с.

9. Артюшенко О. Ф. Організація та проведення змагань з легкої атлетики : [тестові завдання] / О. Ф. Артюшенко, В. Д. Дручик, Л.А. Нечипоренко, Р. П. Карпюк. – К. : ТОВ «Козарі», 2011. – 66 с.

10. Атамась О. А. Аспекты формирования готовности будущих учителей физической культуры к внедрению технологий оздоровительного фитнеса / О. А. Атамась // Вектор науки Тольяттинского государственного университета: [сборник научных статей]. – Тольятти : ФГБОУ ВПО «Тольяттинский государственный университет», 2013. – № 1 (12). – С. 33-35.

11. Ахвердова О. А. К исследованию феномена «Культура здоровья» в области профессионального образования / О. А. Ахвердова, В. А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 9 – С. 5-7.

12. Ахутина Т. В. Здоровьесберегающие технологии обучения: индивидуально-ориентированный подход / Т. В. Ахутина // Школа здоровья. – 2000. – Т. 7. – № 2. – С. 21-27.

13. Бабешко О. П. Здоров'яформувальні технології в реформуванні системи фізичного виховання учнівської молоді / О. П. Бабешко // Фізичне виховання в школах України. – 2009. – № 7. – С. 18-20.

14. Бабич В. І. Культура здоров'я як складова частина професійної підготовки майбутніх вчителів освітньої галузі «Фізична культура і здоров'я» / В. І. Бабич // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 1. – С. 134-139.

15. Бавтрюков И. А. Формирование психолого-педагогической компетентности у будущих специалистов по физической культуре и спорту : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И. А. Бавтрюков. – Ульяновск, 2009. – 22 с.

16. Бальсевич В. К. Физическая культура для всех и для каждого / В. К. Бальсевич. – М. : Физкультура и спорт, 1988. – 208 с.

17. Башкин В. М. Системный подход к оценке и коррекции тренировочного процесса на основе функционального состояния организма спортсмена : [монография] / В. М. Башкин. – Санкт-Петербург : Гос. ун-т аэрокосмического приборостроения, 2009. – 107 с.

18. Безкоровайна Л. В. Оцінка якостей, необхідних для майбутньої професійної управлінської діяльності фахівців фізичного виховання та спорту / Л. В. Безкоровайна // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 87-90.

19. Береговенко К. М. Створення умов для самореалізації особистості / К. М. Береговенко // Виховна робота в школі. – 2006. – № 8. – С. 40-49.

20. Бесарабчук Г. В. Дослідження теоретико-методичних основ проблеми контролю готовності учнів ліцеїв військового профілю до служби в армії / Г. В. Бесарабчук // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 8-11.

21. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : [науково-методичний посібник] / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.

22. Бігун В. С. Людина в праві : аксіологічний підхід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / В. С. Бігун. – К., 2004. – 19 с.

23. Богоявленская И. Ф. Личностно ориентированный подход к развитию познавательной сферы старшеклассников : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / И. Ф. Богоявленская. – М., 2010. – 24 с.

24. Болгаріна В. С. Культурологічний підхід до управління школою : [навчальний посібник] / В. С. Болгаріна. – Х. : Видавнича група «Основа», 2006. – 107 с.

25. Болотіна О. В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи із школярами спеціальної медичної групи у сучасних умовах вищої освіти / О. В. Болотіна // Вісник Луганського

національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 17. – С. 6-11.

26. Бондаревская Е. В. Смыслы и стратегии личностно ориентированного воспитания / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 2001. – №1. – С. 17-24.

27. Бондарук Г. А. Аксіологічний підхід – основа формування цілісної особистості майбутнього педагога : [монографія] / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих [Бондарук Г. А. та ін.]; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Хомич Л. О. – К., 2010. – 143 с.

28. Борейко Н. Ю. Історичний аналіз системи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів / Н. Ю. Борейко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 9. – С. 33-38.

29. Борщов С. До проблеми про формування культури здоров'я та здорового способу життя школярів-підлітків / С. Борщов, І. Остополець // Фізичне виховання в школі. – 2010. – № 3. – С. 37-39.

30. Вакуленко О. В. Здоровий спосіб життя як соціально-педагогічна умова становлення особистості у підлітковому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / О. В. Вакуленко. – К., 2001. – 20 с.

31. Варв'янський С. Місце фізичної культури в системі культурних цінностей / С. Варв'янський, О. Куц // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 18. – С. 21-24.

32. Варварук Н. Чинники формування свідомого ставлення студентів до власного здоров'я / Н. Варварук, Г. Презлята // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 4. – С. 24-25.

33. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язберезувальних технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 8 (32). – С. 1-6.

34. Великий тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] / І. А. Анпилова. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.slovnyk.net/swrd>.

35. Виленский М. Я. Методологический анализ общего и особенного в понятиях «здоровый образ жизни» и «здоровый стиль жизни» / М. Я. Виленский, С. О. Авчинникова // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 11. – С. 29-37.

36. Виленский М. Я. Физическая культура в самосовершенствовании личности будущего учителя : [учебне пособие] / М. Я. Виленский, В. А. Беляева. – М. : МГПИ, 1985. – 19 с.

37. Виленський М. Я. Гуманитарні орієнтири фізическої культури в підготовці спеціалістів / М. Я. Виленський, В. В. Черняєв // Педагогічне освітання і наука. – 2002. – № 3. – С. 14-18.

38. Виноградова Е. Б. Системний підхід к підготовці научних і научно-педагогічних кадрів / Е. Б. Виноградова. – Санкт-Петербург : Изд-во Политехнического ун-та, 2010. – 420 с.

39. Віндюк А. В. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів уміння самостійно виконувати фізичні вправи / А. В. Віндюк, Є. А. Захаріна // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – № 2. – С. 20-26.

40. Войтовська О. М. Педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. М. Войтовська. – К. : 2014. – 20 с.

41. Воронін Д. Є. Деякі питання гуманітарних орієнтирів фізичної культури в підготовці фахівців / Д. Є. Воронін // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 21. – С. 8-14.

42. Воронін Д. Є. Загальнопедагогічний і психологічний аналіз сутності і компонентів здорового способу життя студентів економічних спеціальностей / Д. Є. Воронін, М. М. Воронін, Д. Є. Окса, М. М. Окса // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 6. – С. 3-21.

43. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті / Д. Є. Воронін // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 2. – С. 25-28.

44. Вострокнутов Л. Д. Генезис і розвиток правових норм в галузі фізичної культури і здорового способу життя українського народу : від звичаєвого права до законодавства початку ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Л. Д. Вострокнутов. – Х., 2003. – 20 с.

45. Гавдис М. С. Эстетическое воспитание молодежи в учреждениях культуры на спортивно-бальных программах : деятельностный подход : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Теория, методика и организация социально-культурной деятельности» / М. С. Гавдис Михаил Степанович. – Орел, 2008 – 22 с.

46. Гайдур М. І. Підготовка майбутніх учителів до організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах інформаційного середовища : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / М. І. Гайдур. – Ялта, 2010. – 17 с.

47. Галанова О. А. Иностранный язык в компетентностной модели подготовки магистров [Электронный ресурс] / И. А. Анпилова. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.duskyrobin.com/tpu/2005-06-00055.pdf>.

48. Галицька М. М. Формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного спілкування : автореф. дис.

на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. М. Галицька. – К., 2007. – 22 с.

49. Гальченко Л. В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності / Л. В. Гальченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова; за ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 7. – С. 70-73.

50. Гаращенко Л. Здоров'язбережувальні технології фізичного виховання дітей дошкільного віку: реалії та перспективи [Електронний ресурс] / Л. Гаращенко. – Режим доступу до ресурсу : www.nbuv.gov.ua.

51. Гаснікова О. М. Організаційно-методичні умови формування ціннісного ставлення до репродуктивного здоров'я у підлітків загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. М. Гаснікова. – К., 2010. – 20 с.

52. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання та спорт» : [навчальний посібник] / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Львів : Українські технології, 2002. – 232 с.

53. Гидрович С. Р. Компетентностный подход к формированию основных образовательных программ третьего поколения : [монография] / С. Р. Гидрович, И. И. Егорова, А. Ю. Курочкина. – Санкт-Петербург, 2010. – 106 с.

54. Головка Д. П. Особливості психологічної підготовки легкоатлетів – спринтерів, що знаходяться на заключних етапах багаторічної підготовки / Д. П. Головка // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 5. – С. 14-22.

55. Гончаренко М. С. Валеологічні аспекти формування здоров'я у сучасному освітянському процесі / М. С. Гончаренко, В. Є. Новикова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 12. – С. 39-43.

56. Горащук В. П. Теоретичні і методологічні засади формування культури здоров'я школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. П. Горащук. – Х., 2004. – 40 с.

57. Горащук В. П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В. П. Горащук. – Луганск : Альма-матер, 2003. – 376 с.

58. Горбенко М. І. Значення рівня компетентності вчителів загальноосвітніх предметів щодо проблеми формування здорового способу життя школярів / М. І. Горбенко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 23. – С. 199-203.

59. Грейда Н. Б. Засоби фізкультурно-оздоровчої роботи в школі / Н. Б. Грейда // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2001. – № 16. – С. 33-36.

60. Григор'єв В. Здоровий спосіб життя : методологічні засади дослідження / В. Григор'єв // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 4. – С. 24-30.

61. Григоренко В. Г. Дидактические основы формирования профессионально-педагогической мотивации у студентов высшей педагогической школы / В. Г. Григоренко, Е. Г. Мухаматгалеев // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2003. – № 23. – С. 260-268.

62. Григоренко В. Г. Теория дифференциально-интегральных оптимумов педагогических факторов в физической и социальной реабилитации человека / В. Г. Григоренко – М. : ФСИ России, 2000. – 150 с.

63. Григорьев С. В. Анализ уровня ценностных ориентаций профессиональной направленности выпускников сферы физического воспитания и спорта / С. В. Григорьев, А. Г. Бойко, Т. А. Базылюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2004. – № 18. – С. 245-254.

64. Гужаловский А. А. Планирование учебного процесса по физическому воспитанию / А. А. Гужаловский і В. Н. Кряж // Физическая культура и здоровье. – Вып. 25. – 1999. – С. 24-29.
65. Гузеев В. В. Планирование результатов образования и образовательная технология / В. В. Гузеев. – М. : Народное образование, 2001. – 240 с.
66. Данилов Д. Педагогічний колектив як фактор стимуляції мотивів занять фізичною культурою у підлітків / Д. Данилов // Молода спортивна наука України : [зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту]. – Львів : ЛДЦФК, 2002. – Вип. 6. – Т.1. – С. 213-215.
67. Двудичанская Н. Н. Компетентностный подход к обучению естественно-научным дисциплинам в техническом профессиональном образовании : [монография] / Н. Н. Двудичанская. – М. : МГТУ, 2011. – 185 с.
68. Деминский А. Ц. Методические основы оздоровительной физической культуры / А. Ц. Деминский, Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов. – Донецк, 2001. – 360 с.
69. Демінська Л. О. Аналіз змісту й умов використання здоров'язберігаючих технологій у системі загальноосвітніх шкіл // Проблеми фізичного виховання та спорту. – 2000. – № 11. – С. 23-26.
70. Демінська Л. О. Задачі вчителя фізичної культури в процесі формування всесторонньо розвинутої особи учня / Л. О. Демінська // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 78-80.
71. Демінська Л. О. Оздоровча фізична культура в системі загальноосвітньої школи / Л. О. Демінська // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 90-92.
72. Денисенко Н. Ф. Психолого-педагогічна та медична реабілітація здоров'я дітей в освітньому процесі навчально-виховних закладів / Н. Ф. Денисенко, О. П. Аксьонова // Реабілітаційно-корекційна педагогіка ХХІ століття : проблеми, пошуки, шляхи. – Запоріжжя, 2006. – Випуск 1 – С. 90-95.

73. Денисенко Н. Ф. Управління системою фізичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах / Н. Ф. Денисенко. – Запоріжжя : ЛПС. Лтд., 2001. – 308 с.

74. Денисова Г. В. Формування мотивації до здорового способу життя в учнів / Г. В. Денисова // Фізичне виховання в школі. – 2010. – № 1. – С. 10-14.

75. Державна програма «Вчитель» : Затверджено постановою Каб. Міністрів України від 28 берез. 2002 р., №379 // Офіц. Вісн. України. – №13. – С. 109–130.

76. Джуринський П. Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика проф. освіти» / П. Б. Джуринський. – Одеса, 2013. – 43 с.

77. Джуринський П. Б. Динаміка формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за змістовим компонентом / П. Б. Джуринський // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 112. – С. 163-173.

78. Довбенко Т. Здоровий спосіб життя в історичному контексті / Т. Довбенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 4. – С. 31-35.

79. Дручик В. Д. Методологические подходы к проблеме подготовки будущих учителей физической культуры к использованию здоровьесберегательных технологий в старшей школе / В. Д. Дручик // Гуманитарные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2013. – №8 (55). – С. 251-254.

80. Дручик В. Д. Про розвиток досвіду студентів щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у процесі практичної діяльності зі старшокласниками / В. Д. Дручик // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2016. – № . – С.

81. Дручик В. Д. Здоров'язбережувальна спрямованість освітнього процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи у старшій школі / В. Д. Дручик // Наукові записки : [збірник наукових статей]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск LXXXIV (94). – С. 86-92.

82. Дручик В. Д. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі / В. Д. Дручик // Наукові записки : [збірник наукових статей]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск LXXXV (95). – С. 67-73.

83. Дручик В. Д. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі / В. Д. Дручик // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт : [зб. наукових праць] / За ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – Випуск 10. – С. 271-275.

84. Дручик В. Д. Педагогічне оцінювання сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі / В. Д. Дручик // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт : [зб. наукових праць] / За ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Випуск 6(62)15. – С. 32-35.

85. Дручик В. Д. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбереження старшокласників як пріоритетний напрям системи вищої фізкультурної освіти / В. Д. Дручик, Р. П. Карпюк // Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму : тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції 13-14 жовтня 2011 р. / за ред. В.М. Огаренко та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – С. 62-63.

86. Дручик В. Д. Про підготовку майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності у старшій школі / В. Д. Дручик // Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту

та туризму : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції 10-11 жовтня 2013 р. / за ред. В.М. Огаренко та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – С. 62-63.

87. Дручик В. Д. Сучасний погляд на підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі / В. Д. Дручик, Р. П. Карпюк // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів : ЧДПУ, 2011. – Вип. 91. – Т. I. – С. 137-140.

88. Дручик В. Д. Сучасні підходи до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі / В. Д. Дручик, Р. П. Карпюк // Актуальні питання фізичного виховання, спорту та здоров'я студентської молоді : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.; гол. ред. С. Г. Кушнірюк. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2011. – С. 11-19.

89. Дручик В. Д. Термінологія підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі / В. Д. Дручик, Р. П. Карпюк // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧДПУ, 2011. – Вип. 86. – Т. II. – С. 333-336.

90. Дручик В. Д. Тестові завдання до теоретичної частини з дисципліни «Загальна теорія здоров'я» / В. Д. Дручик, Р. П. Карпюк. – К. : ТОВ «Козарі», 2010. – 28 с.

91. Дручик В. Д. Тестові завдання з дисципліни «Легка атлетика» / В. Д. Дручик, Р. П. Карпюк. – К. : ТОВ «Козарі», 2011. – 34 с.

92. Дручик В. Д. Формування мотивації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у старшій школі / В. Д. Дручик // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск LXXXIII (93). – С. 48-54.

93. Дубогай О. Д. Основні поняття й терміни здоров'язбереження та фізичної реабілітації в системі освіти : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О. Д. Дубогай, А. І. Альошина, В. Є. Лавринюк; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 296 с.

94. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск : БГУ, 1976. – 176 с.

95. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

96. Ерохина И. А. Здоровьесберегающие технологии в профилактике наркозависимости подростков: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ерохина Ирина Анатольевна. – Тамбов, 2005. – 272 с.

97. Єфімова В. М. Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень / В. М. Єфімова // Проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 57-60.

98. Жабаков В. Е. Исследование представлений студентов педагогического вуза о профессиональной деятельности в сфере физической культуры / В. Е. Жабаков // Теория и практика физ. культуры. – 2007. – №10. – С. 23-25.

99. Забора А. В. Особливості технології професійної підготовки учителя фізичної культури / А. В. Забора // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 11. – С. 53-58.

100. Завидівська Н. Н. Професійно-прикладні основи формування здорового способу життя студентів вищих навчальних закладів економічного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. Н. Завидівська. – К., 2002. – 20 с.

101. Заїкін А. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя молодших школярів на засадах гендерного підходу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. В. Заїкін. – Х., 2010. – 22 с.

102. Законі України «Про фізичну культуру і спорт» (2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу ://<http://zakon4.rada.gov.ua>.

103. Захаріна Є. А. Формування вмінь і навичок майбутніх учителів фізичної культури для позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у виховному просторі загальноосвітніх навчальних закладів / Є. А. Захаріна // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 2. – С. 63-69.

104. Захаріна Є. А. Технології оздоровчого фітнесу в підготовці майбутніх учителів фізичної культури / Є. А. Захаріна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2015. – Вип. 42. – С. 123-128.

105. Земцова В. Й. До питання про підготовку спеціалістів у галузі здоров'язберігаючих технологій у межах фізкультурної освіти / В. Й. Земцова // Спортивна медицина. – 2008. – № 2. – С. 3-5.

106. Зенкина С. А. Педагогические условия развития мотивации профессиональной деятельности педагога в процессе повышения квалификации: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Зенкина Светлана Анатольевна. – М., 2003. – 194 с.

107. Зубалій М. Д. Структурні компоненти здорового способу життя старшокласників / М. Д. Зубалій, С. А. Закопайло // Молодежь третьего тысячелетия : [сборник научных трудов]. – Одеса : ИСУ, 2000. – Т. II. – С. 394-399.

108. Зубанова Н. Ю. Зміст та структура професійно-педагогічної спрямованості особистості вчителя фізичної культури / Н. Ю. Зубанова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [збірник наукових праць № 2] / ред. С. С. Єрмаков; Харк. худож.-пром. ін-т. – Х., 1998. – С. 5-7.

109. Иванова О. В. Формирование информационной компетентности будущих учителей иностранного языка на основе личностно-ориентированного подхода : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08

«Теорія і методика професійного освіти»
/ О. В. Иванова. – Чебоксары, 2009. – 23 с.

110. Іваній І. В. Технологія гармонізації фізичного і інтелектуального особистісного розвитку і здоров'я в системі фізичного виховання молодшого школяра (ч. 1. теоретичне обґрунтування) / І. В. Іваній, І. О. Калініченко // Теорія та методика фізичного виховання. – 2009. – № 2. – С. 7-11.

111. Иванова Г. Є. Роль фізичної культури в формуванні здорового способу життя студентів технічного вузу / Г. Є. Иванова // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 10. – С. 29-34.

112. Иванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Иванова Любов Іванівна. – К., 2006. – 376 с.

113. Иванова Л. І. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я : теорія та методика : [монографія] / Л. І. Иванова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 600 с.

114. Иванова Л. І. Теорія і методика оздоровчої фізичної культури / Л. І. Иванова, С. Ю. Путров, Р. П. Карпюк. – К. : ТОВ «Козарі», 2010. – 276 с.

115. Иванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. І. Иванова. – К., 2007. – 22 с.

116. Иванова Л.І. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. І. Иванова. – К., 2014. – 40 с.

117. Кабаева В. М. Формирование осознаного отношения к собственному здоровью у подростков : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Кабаева Валентина Михайловна. – М., 2002. – 280 с.

118. Кабачков В. А. Исследование возрастных особенностей физической подготовленности и субъективного отношения к физической культуре и спорту учащихся общеобразовательных школ / В. А. Кабачков, А.А. Пашин // Вестник спортивной науки. – 2010. – № 4. – С. 47-52.

119. Калапуша Л. Р. Моделювання у вивченні фізики / Л. Р. Калапуша. – К. : Рад. школа, 1982. – 158 с.

120. Карпюк Р. П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до розв'язання педагогічних ситуацій : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Р. П. Карпюк. – Вінниця, 2005. – 21 с.

121. Карпюк Р. П. Термінологія вищої фізкультурної освіти з напрямку «Адаптивне фізичне виховання» : [навчальний посібник] / Р. П. Карпюк, Л. П. Сущенко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2008. – 112 с.

122. Карпюк Р. П. Фізичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів : [навчальний посібник] / Р. П. Карпюк, В. Д. Дехтяр, Л. П. Сущенко. – К. : ТОВ «Козарі», 2010. – 182 с.

123. Карпюк Р. П. Концептуальні засади сучасної парадигми якості вищої фізкультурної освіти / Р. П. Карпюк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2015. – Вип. 3(2). – С. 153-156.

124. Картавцев Р. Л. Особенности личности современного подростка и условия ее формирования / Р. Л. Картавцев, Г. А. Слабкий // Современная педиатрия. – 2005. – № 2. – С. 29-31.

125. Касярум С. О. Компетентнісний підхід до процесу підготовки фахівця: формування природничо-наукової компетенції у майбутнього

інженера : метод. рек. для викладачів вищ. навч. закл., асп., слухачів магістратури / С. О. Касярум. – Черкаси : ЧНУ, 2010. – 100 с.

126. Кельбас Р. В. Деятельностный подход в формировании культурно-экологических стремлений школьников в системе дополнительного образования : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания» / Р. В. Кельбас. – Екатеринбург, 2007. – 22 с.

127. Кесаревская Л. Н. Личностно-ориентированный подход к формированию физической культуры школьников : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Л. Н. Кесаревская. – М., 2009. – 24 с.

128. Кириченко О. В. Концептуальні напрямки формування в старшокласників позитивного ставлення й мотивації до зміцнення особистого здоров'я та здорового способу життя в процесі допризовної підготовки / О. В. Кириченко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С. 38-42.

129. Клестова О. А. Направленность методической работы на формирование готовности педагогов к осуществлению здоровьесберегающего образовательного процесса в школе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Клестова Оксана Александровна. – Челябинск. 2006. – 208 с.

130. Ковалева О. И. Личностно ориентированное обучение студентов современных вузов как фактор сохранности здоровья : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ольга Ивановна Ковалева. – Ставрополь, 2004. – 175 с.

131. Ковалько В. И. Здоровьесберегающие технологии: школьник и компьютер : 1-4 классы / В. И. Ковалько. – М. : ВАКО, 2007. – 304 с.

132. Ковжога С. О. Сучасні освітні технології та методи їх використання в навчальному процесі [Електронний ресурс] / С. О. Ковжога, А. М. Полежаєв, С. А. Тузіков. – Режим доступу до ресурсу : // <http://www.rusnauka.com>.

133. Кондратюк С. М. Інтегративний підхід до виховання у молодших школярів здорового способу життя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня

канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / С. М. Кондратюк. – К., 2003. – 20 с.

134. Коновальська Л. О. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л. О. Коновальська. – К., 2011. – 24 с.

135. Кононко О. Л. Індивідуальний підхід: його суть і шляхи реалізації у вихованні дошкільників : метод. матеріали на допомогу працівникам дошк. закладів / Київський міжрегіональний ін-т удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка. Кафедра дошкільної педагогіки і психології ; упоряд. О. Л. Кононко; ред. М. С. Солодуха. – К., 1996. – 191 с.

136. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід) / О. Л. Кононко. – К. : Стилос, 2000. – 336 с.

137. Конькова Р. В. Подготовка преподавателя физической культуры в классическом университете : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Конькова Раиса Витальевна. – М. : РГБ, 2003. – 215 с.

138. Копысова Л. А. Развитие мотивации профессиональной деятельности обучающихся в медицинском вузе [Электронный ресурс] / Л. А. Копысова. – Режим доступа к ресурсу : <ftp://lib.herzen.spb.ru/text>.

139. Коренев Н. М. Актуальные проблемы охраны здоровья подростков / Н. М. Коренев // Международный медицинский журнал. – 2000. – Т. 6. – № 1. – С. 13-15.

140. Кравченко В. В. Формирование культуры здоровья у школьников на основе мотивированных дифференциально-интегральных оптимумов влияния педагогических факторов / В. В. Кравченко // Физическое воспитание студентов. – 2010. – № 2. – С. 100-104.

141. Кравчук Т. М. Педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання у вищих педагогічних навчальних закладах України (20 – 80 рр. ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец.

13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Т. М. Кравчук. – Х., 2004. – 20 с.

142. Крокинская О. К. Комплексный подход к моделированию деятельности / О. К. Крокинская, Е. Э. Смирнова // Моделирование деятельности специалиста на основе комплексного исследования. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1984. – С. 36-44.

143. Круцевич Т. Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания : [учебное пособие для студентов] / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олимпийская литература, 1999. – 232 с.

144. Кузнецов В. С. Физкультурно-оздоровительная работа в школе / В. С. Кузнецов, Г. А. Колодицкий. – НЦЕНАС, 2003. – 184 с.

145. Кузьміна С. А. Создание новой образовательной субкультуры как возможность повышения качества подготовки специалистов сферы физической культуры и спорта / С. А. Кузьміна // Вестник спортивной науки. – 2009. – № 4. – С. 50-53.

146. Курьсь В. Н. Взгляды на общее непрерывное образование в области физической культуры в пространстве педагогической антропологии / В. Н. Курьсь, Л. Н. Сляднев // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 12. – С. 14-19.

147. Куц О. Інтеграція цінностей фізичної культури у професійній підготовці педагога з фізичного виховання (повідомлення третє) / О. Куц, М. Третьяков, І. Лапичак // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 15. – С. 119-124.

148. Кучма В. Р. Концепция «Общие подходы к формированию гигиенических требований к условиям реализации основных общеобразовательных программ» / В. Р. Кучма, М. И. Степанова // Проект «Разработка компонентов стандарта общего образования второго поколения» : разработка гигиенических требований к условиям реализации основных общеобразовательных программ. – М., 2006. – 56 с.

149. Левицки Ч. Факторы угрожающие здоровью и двигательной подготовленности современной молодежи в Польше и мире / Ч. Левицки, Г. Левицка // Фізичне виховання і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – Луцьк : Медіа, 1999. – С.685-689.

150. Лесгафт П. Ф. Собрание педагогических сочинений / П. Ф. Лесгафт. – М.,1952. – Т.2. – 238 с.

151. Логвиненко О. Б. Виховання фізичної культури учнів 5 - 9 класів у позакласній діяльності загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. Б. Логвиненко. – Луганськ, 2004. – 20 с.

152. Лубышева Л. И. Современный ценностный потенциал физической культуры и спорта и пути его освоения обществом и личностью / Л. И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 12. – С. 14-19.

153. Лубышева Л. И. Социальное и биологическое в физической культуре человека в аспекте методологического анализа / Л. И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 1997. – № 6. – С. 10-15.

154. Лубышева Л. И. Теоретико-методологическое обоснование физкультурного воспитания студентов / Л. И. Лубышева, Г. М. Грузных // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 12. – С. 14-19.

155. Лукьяненко В. П. Физическая культура: основы знаний : [учебное пособие] / В. П. Лукьяненко. – М. : Советский спорт, 2003. – 224 с.

156. Ляхович А. В. Новые подходы к формированию здорового образа жизни студентов в вузах различного профиля / А. В. Ляхович // Здоровый образ жизни и физическая культура студентов : социально-гигиенические аспекты. – Харьков, 1990. – С. 84-85.

157. Магльований А. В. Концептуальний підхід до визначення ролі фізичної активності в формуванні здорового способу життя / А. В. Магльований // Здоров'я і освіта : матеріали першої всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1993. – Ч.1. – С. 163-165.

158. Магомедов Ш. А. Системный подход в конструировании содержания подготовки будущего педагога профессионального обучения : на примере специализации «Информатизация образования» : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Ш. А. Магомедов. – Махачкала, 2009 . – 20 с.

159. Максимова И. Б. Актуальность проблемы оздоровления нации как составляющий фактор профессиональной деятельности специалистов в области физической культуры и спорта / И. Б. Максимова // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2007. – № 5. – С. 69-71.

160. Максимчук Б. А. Формування системи світоглядного ставлення майбутнього вчителя до здорового способу життя / Б. А. Максимчук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – Вип. 26. – С. 385-388.

161. Мартишина Н. В. Ценностный компонент творческого потенциала личности педагога / Н. В. Мартишина // Педагогика. – 2006. – № 3. – С. 48-57.

162. Матвеев Р. Ю. Совершенствование профессиональной подготовки педагога по физической культуре на основе использования психофизиологических методов / Р. Ю. Матвеев // Вестник спортивной науки. – 2010. – № 4. – С. 53-57.

163. Мацкевич Н. Підготовка вчителів початкової школи до фізкультурно-оздоровчої роботи як цілісний процес / Н. Мацкевич // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 2-3. – С. 64-66.

164. Медведовська Н. В. Стан здоров'я підлітків та особливості їхнього способу життя / Н. В. Медведовська, С. Д. Пономаренко, Т. К. Кульчицька, О. В. Олексієнко // Україна. Здоров'я нації. – 2007. – № 3-4. – С. 27-30.

165. Мединський С. В. Структура підготовки фахівців з фізичного виховання у США в аналогії з Україною / С. В. Мединський // Науковий часопис Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт» : [збірник наукових праць] / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 14. – С. 66-69.

166. Мельниченко Я. И. Личностно-ориентированный подход к организации самостоятельной работы студентов с использованием интернет-ресурсов : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Я. И. Мельниченко. – Казань, 2008. – 28 с.

167. Микитюк О. Формування культури здоров'я студентів в умовах модернізації навчально-виховного процесу / О. Микитюк, О. Шиян // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2011. – №2(4). – С. 73-80.

168. Митяева А. М. Здоровьесберегающие педагогические технологии: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / А. М. Митяева. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 192 с.

169. Михайлова Н. Н. Внедрение здоровьесберегающих технологий как актуальное направление технологизации профессионального образования [Электронный ресурс] / Н. Н. Михайлова. – Режим доступа до ресурсу : <http://www.oim.ru/avtor.aspnom=191>

170. Міхеєнко О. І. Валеологічна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищому педагогічному навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. І. Міхеєнко. – О., 2004. – 21 с.

171. Мусієнко О.В. Пріоритет духовності у формуванні цілісної особистості засобами фізичної культури і спорту / О. В. Мусієнко, К. О. Крапівіна, І. В. Козак, В. О. Цимбал, Ю. Я. Яремчук // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 100-104.

172. Мушкета Р. Підготовка вчителів фізичного виховання у Польщі до оцінювання навчальних досягнень учнів : автореф. дис. на здобуття наук.

ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Р. Мушкета. – Т., 2007. – 40 с.

173. Настенко Л. Г. Педагогічні умови культурологічної підготовки майбутнього вчителя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. Г. Настенко. – К., 2002. – 22 с.

174. Науменко Ю. В. Здоровьесберегающая деятельность школы / Ю. В. Науменко // Педагогика. – 2005. – № 6. – С. 37-44.

175. Науменко Ю. В. Комплексное формирование социокультурного феномена «здоровье» у подростков в общеобразовательной школе : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Ю. В. Науменко. – М., 2009. – 43 с.

176. Наумчук В. І. Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. І. Наумчук. – Т., 2002. – 19 с.

177. Неділько В. П. Стан здоров'я дітей старшого шкільного віку / В. П. Неділько, Т. М. Камінська, С. А. Руденко, Л. П. Пінчук // Фізичне виховання в школах України. – 2009. – № 7. – С. 18-20.

178. Нечепоренко Л. С. Воспитание : [учебное пособие] / Л. С. Нечепоренко, Я. В. Подоляк, В. Г. Пасынок. – Х. : Основа, 1997. – 232 с.

179. Никифорова Г. С. Психология здоровья : [учебник для вузов] / Г. С. Никифорова. – СПб. : Питер, 2003. – 607 с.

180. Носко М. О. Підготовка студента факультету фізичного виховання як майбутнього носія загартованої і оздоровленої молоді / М. О. Носко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [Збірник наукових праць № 18]; ред. С. С. Єрмаков; Харк. худож.-пром. ін-т. – Х., 2000. – С. 11-15.

181. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М. : Рус. яз., 1984. – 797 с.
182. Олійник Т. Формування у студентської молоді потреби ведення здорового способу життя / Т. Олійник // Молода спортивна наука України: [збірник наукових праць в галузі фізичної культури та спорту]. – Львів : НВФ «Українські технології», 2003. – Т.2. – С. 208-210.
183. Омельчук О. В. Передумови щодо створення системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до створення здоров'язбережувального середовища у школах мистецтв / О. В. Омельчук, Л. М. Левицька // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2015. – Вип. 3(1). – С. 272-275.
184. Омеляненко В. Г. Шляхи оптимізації програми професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури / В. Г. Омеляненко // Науковий часопис Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт» : [збірник наукових праць] / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 14. – С. 79-81.
185. Оржеховська В. М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошук / В. М. Оржеховська // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – 29-31.
186. Панченко Г. І. Проблеми удосконалення підготовки майбутнього вчителя фізичного виховання до організації та проведення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в загальноосвітній школі / Г. І. Панченко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2011. – № 11. – С. 86-90.
187. Педагогический энциклопедический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу :<http://dictionary.fio.ru/article.php?id.>

188. Петренко С. А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. А. Петренко. – К., 2007. – 19 с.

189. Петров В. О. Здоровьесберегающие технологии в работе учителя физической культуры : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Петров Вадим Олегович. – Ростов-на-Дону, 2003. – 220 с.

190. Петух Е. П. Здоровьесберегающие технологии [Электронный ресурс] / Е. П. Петух. – Режим доступа к ресурсу : <http://school-72-minsk.narod.ru>.

191. Півненко Ю. В. Генезис та класифікація моделей і технологій в контексті розвитку здоров'я / Ю. В. Півненко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 2. – С. 7-11.

192. Плачинда Т. С. Формування позитивного ставлення студентської молоді до занять фізичною культурою / Т. С. Плачинда // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 47-50.

193. Плотоненко Ю. А. Личностно-ориентированный подход в формировании информационной компетентности студентов вуза : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Ю. А. Плотоненко. – Тюмень, 2009. – 26 с.

194. Попова В. Л. Підготовка вчителів до здійснення фізичного виховання учнів на педагогічних курсах (історичний аспект) / В. Л. Попова // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 2. – С. 97-99.

195. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» № 787 від 27 серпня 2010 р. / Кабінет Міністрів України. – 12 с.

196. Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» № 17,19 від 13 грудня 2006 р. / Кабінет Міністрів України. – 22 с.

197. Преображенская О. Н. Теоретические основы исследования проблемы культуры здоровья / О. Н. Преображенская // Физическое воспитание студентов. – 2010. – № 1. – С. 87-89.

198. Реализация здоровьесберегающих образовательных технологий в учебном процессе [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.orenipk.ru/kp/distant/ped/ped/zdzb.htm>.

199. Резакова Ф. В. Системно-деятельностный подход к проектированию взаимодействия школы и семьи в процессе педагогической поддержки учащихся : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Ф. В. Резакова. – М., 2010. – 24 с.

200. Ричкова Л. В. Сучасні технології в освітньому процесі / Л. В. Ричкова, К. В. Ярьсько // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [збірник наукових праць № 10]; ред. С. С. Єрмаков; Харк. худож.-пром. ін-т. – Х., 1998. – С. 9-13.

201. Ріпак М. Роль особистості вчителя у формуванні в учнівській молоді потреби у зміцненні здоров'я засобами фізичної культури / М. Ріпак // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 16. – С. 96-102.

202. Русанов В. П. Валеологизация процесса физического воспитания – основа здоровьесбережения современных школьников [Электронный ресурс] / В. П. Русанов, Р. А. Грачева. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.vestnik-kafu.info/journal/5/160>.

203. Саєнко Н. В. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах : [монографія] / Н. В. Саєнко. – Х. : ХНАДУ, 2008. – 344 с.

204. Сазонов А. Д. Проблемы профориентации молодежи / А. Д. Сазонов. – Курган : КГУ, 1997. – 24 с.

205. Саїнчук М. Динаміка ціннісної установки старшокласників в їх мотивації до занять фізичною культурою / М. Саїнчук // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 1. – С. 62-66.

206. Самсутіна Н. М. Впровадження спецкурсу як педагогічна умова формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури / Н. М. Самсутіна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2013. – Вип. 112(2). – С. 253-255.

207. Свириденко С. Навчаємо бути здоровими: позакласна робота: 5-9 кл. / С. Свириденко. – К. : Шкільний світ, 2007. – 140 с.

208. Севрук А. И. Здоровьесберегающий урок: концепция, технологии, мониторинг / А. И. Севрук, Е. А. Юнина // Школьные технологи. – 2004. – № 2. – С. 200-208.

209. Сембрат А. Л. Історичний аспект особистісно орієнтованого підходу у вихованні / А. Л. Сембрат // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 14. – С. 51-57.

210. Сериков С. Г. Отражение роли здоровьесбережения в подготовке специалистов по физической культуре / С. Г. Сериков // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 4. – С. 14-16.

211. Сизоненко Г. Типологія освітніх технологій [Електронний ресурс] / Г. Сизоненко. – Режим доступу до ресурсу : <http://osvita.ua/school/technol/338>.

212. Сіренко Р. Р. Дуалізм фізичної і розумової діяльності в галузі фізичної культури та спорту / Р. Р. Сіренко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 239-241.

213. Слободченко Л. М. Вплив сім'ї на психоемоційний розвиток підлітка (За матеріалами програми «Сім'я та діти України») / Л. М. Слободченко, З. А. Шкіряк-Нижник, Н. В. Кисловська // Перинатология и педиатрия. – 2009. – № 4(40). – С. 62-64.

214. Словарь иностранных слов русского языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу : <http://dic.academic.ru/searchall.php>.
215. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н. К. Смирнов – М. : АРКТИ, 2005. – 320 с.
216. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н. К. Смирнов. – М. : АРКТИ, 2003. – 270 с.
217. Смирнова Е. Э. Пути формирования модели специалиста с высшим образованием / Е. Э. Смирнова. – Л. : Наука, 1977. – 140 с.
218. Соловьев Г. М. Здоровый образ жизни: научно-теоретические и методические основы : [учебное пособие] / Г. М. Соловьев. – Часть 1. – Ставрополь : Изд-во СГУ, 2001. – 180 с.
219. Соловьев Г. М. Формирование физической культуры личности студента в ракурсе современных образовательных технологий : [монография] / Г. М. Соловьев. – Ставрополь : Изд-во СГУ, 1999. – С. 110-140.
220. Солопчук М. С. Сучасні вітчизняні та зарубіжні підходи до формування здорового способу життя школярів / М. С. Солопчук, А. В. Заїкін, Д. М. Солопчук // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 233-235.
221. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти / за ред. О. А. Локшиної. – К. : ССПД Богданова А. М., 2006. – 232 с.
222. Столяров В. И. Место физической культуры и спорта в системе явлений культуры / В. И. Столяров. – М. : ГЦОЛИФК, 1988. – 27 с.
223. Стоянов В. А. Актуалізація занять фізичною культурою в умовах гуманітарних вищих навчальних закладів / В. А. Стоянов // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2002. – № 5. – С. 61-68.
224. Стоянов В. А. Моральні якості майбутнього вчителя фізичної культури в системі професійних якостей / В. А. Стоянов // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 63-65.

225. Сутула В. А. Предпосылки формирования в обществе потребности в здоровом образе жизни / В. А. Сутула // Физическое воспитание студентов. – 2010. – № 2. – С. 92-95.

226. Сущенко Л. П. Здоровий спосіб життя як об'єкт соціального пізнання : автореф. дис. здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія» / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя, 1997. – 25 с.

227. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. П. Сущенко. – К., 2003. – 45 с.

228. Тарасенко И. Р. Формирование социально-духовных ценностей средствами физической культуры в процессе профессиональной подготовки студенческой молодежи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Тарасенко Ивета Рудольфовна. – Ставрополь, 2005. – 187 с.

229. Тархан Л. З. Дидактическая компетентность инженера-педагога: теоретические основы и модель [Электронный ресурс] / Л. З. Тархан. – Режим доступа к ресурсу : <http://library.uipa.kharkov.ua/library>.

230. Твердохліб О. Ф. Аналіз історичних аспектів, базових принципів і структури духовних практик психосоматичних систем саморегуляції й програм фізкультурних комплексів / О. Ф. Твердохліб // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 10. – С. 65-68.

231. Теория и методика физической культуры (курс лекций) : [учебное пособие] / под ред. Ю. Ф. Курамшина, В. И. Попова; СПбГАФК им. П. Ф. Лесгафта. – СПб., 1999. – 324 с.

232. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Тимошенко. – К., 2009. – 38 с.

233. Тихенко Л. В. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в процесі пошуково-дослідницької діяльності в позашкільному навчально-виховному просторі: компетентнісний підхід, еколого-натуралістичний аспект : метод. посіб. з досвіду пед. колективу Сумського обл. центру позашк. освіти та роботи з талановитою молоддю / упоряд.: Л. М. Бондар; за ред. Л. В. Тихенко. – Суми : Університетська книга, 2010. – 608 с.

234. Трещева О. Л. Концепция валеологического образования студентов физкультурного вуза / О. О. Трещева, И. В. Павлова // Теория и практика физической культуры. – 2001. – № 10 – С. 15-17.

235. Тюрікова О. М. Підготовка вчителів образотворчого мистецтва до професійної діяльності в умовах культуротворчого середовища загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. М. Тюрікова. – О., 2008. – 21 с.

236. Урум Н. С. Підготовка майбутніх вчителів до забезпечення здорового способу життя молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. С. Урум. – К., 2008. – 20 с.

237. Фальковський А. О. Аксіологічний підхід в методології сучасної юриспруденції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / А. О. Фальковський. – Одеса, 2011. – 17 с.

238. Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект : [монографія] / Т. Є. Федорченко – Черкаси : ФОП Чабаненко Ю. А., 2011. – 492 с.

239. Физическая культура. Теоретический курс : [учебное пособие] / Д. Н. Давиденко, А. Х. Касимиро Андухар, В. А. Ананьев. – СПб. : НИИ Химии СПбГУ, 1999. – 250 с.

240. Фіцула М. М. Педагогіка. Загальні засади педагогіки. Теорія освіти і навчання (дидактика). Теорія виховання. Школознавство. З історії педагогіки : [навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл] / М. М. Фіцула. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 542 с.

241. Фомін В. В. Індивідуальний підхід в естетичному вихованні учнівської молоді у навчальних закладах України другої половини ХІХ - початку ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. В. Фомін. – Х., 2007. – 20 с.

242. Хайретдинова Н. В. Психолого-педагогические условия развития здоровьесберегающих технологий / Н. В. Хайретдинова, С. Г. Сериков // Теория и практика физической культуры. – 2010. – № 5. – С. 27-28.

243. Хомич В. М. Особливості майбутньої професійної діяльності студентів технічних спеціальностей / В. М. Хомич // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 24. – С. 103-105.

244. Циба В. Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз) : [навчальний посібник] / В. Т. Циба; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2000. – 149 с.

245. Чабан І. П. Комплексний підхід в розробці нових технологій програмування занять фізичного виховання із студентами спеціального медичного відділення / І. П. Чабан // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2002. – № 16. – С. 3-10.

246. Чаговец А. И. Сущность понятия «здоровый образ жизни» в научно-педагогической литературе / А. И. Чаговец // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 5. – С. 113-117.

247. Чаговец А. І. Проблема формування здорового способу життя дітей дошкільного віку у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / А. І. Чаговец. – Житомир, 2007. – 20 с.

248. Черненко С. Вплив фізичної культури на формування світогляду, патріотизму, моральних і духовних якостей особистості / С. Черненко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2003. – № 15. – С. 82-86.

249. Чернишов О. І. Стратегічні напрямки здоров'язбереження в освіті / О. І. Чернишов // Здоров'я через освіту : матеріали міжгалузевої регіональної наук.-практ. конф. – К., 2012. – С. 13-15.

250. Черній Л. В. Компетентнісний підхід у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови в університетах США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. В. Черній. – Т., 2011. – 20 с.

251. Чух А. М. Системоутворюючі фактори фізичної культури, суттєвість всебічного фізичного розвитку та співвідношення понять «фізична підготовленість», «фізична готовність», «фізична досконалість» / А. М. Чух // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [збірник наукових праць № 3] / ред. С. С. Єрмаков. – Х., 1998. – С. 13-18.

252. Шамардіна Г. Новий підхід до розгляду структури фізичної культури / Г. Шамардіна, Н. Долбишева // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2002. – №2-3. – С. 19-23.

253. Шишова І. О. Психологічні проблеми удосконалення культури здоров'я у дорослому віці / І. О. Шишова // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 242-244.

254. Шиян Б. М. Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття / Б.М. Шиян // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : [збірник наукових праць] – Рівне : Принт Хауз, 2001. – Вип. 2. – С. 371-374.

255. Энциклопедия «Психология» [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу : <http://medportal.ru/enc/psychology>.

256. Яковлева Э. Б. Пубертатный период – современные взгляды на проблему / Э. Б. Яковлева, Н. Б. Касьянова, О. А. Чурилова // Украинский медицинский альманах. – 2006. – Т. 9. – № 6. – С. 163-164.

257. Ярилова О. С. Развитие системы повышения квалификации управленческих кадров вуза на основе личностно-ориентированного подхода / О. С. Ярилова. – М., 2010. – 24 с.

258. Allegrante J. P. In search of a new ethic for health promotion / J. P Allegrante // Health Education and Behavior. – 2006. – Vol. 33. – No. 3. – P. 305.

259. Cavill N. Physical activity and health in Europe: evidence for action / eds. N. Cavill, S. Kahlmeier, F. Racioppi. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2006. – 40 p.

260. Corbin C.B. Physical activity for everyone: What every physical educator should know about promoting lifelong physical activity // Journal of Teaching in Physical Education. – 2002. – № 21. – P.128–144.

261. David H. Implementation research in health: a practical guide [Text] / David H. Peters, Nhan T. Tran, Taghreed Adam ; World Health Organization, Alliance for health policy and systems research. – Geneva : WHO, 2013. – 67 p.

262. Dawson A. Ethics, prevention, and public health [Text] / ed. by Angus Dawson, Marcel Verweij. – Oxford : Clarendon press ; New York : Oxford University Press, 2007. – X, 234 p.

263. Dubovoi O.V. Formation of health culture of students in modern conditions of education / Dubovoi O.V. //Theory and practice of physical training. – 2012. – No 1. – 174–183 p.

264. Hung Y. Environmental health engineering [Text] : diss. / Y. Hung ; Kyrgyz State National University, Bishkek. School of international relations. - Bishkek : Raritet, 2000. – 191 p.

265. Leslie R. Health behavior change and treatment adherence [Text] : evidence-based guidelines for improving healthcare / Leslie R. Martin, Kelly B.

Haskard-Zolnierek, M. Robin DiMatteo. - Oxford ; New York : Oxford univ. press, 2010. – 212 p.

266. Lynch T. Health and physical education (HPE): Implementation in primary schools / Timothy Lynch // International Journal of Educational Research. – 2015. – Vol. 70. – PP. 88-100.

267. Parish L. E., Treasure D. C. Physical activity and situational motivation in physical education: influence of the motivational climate and perceived ability // Research Quarterly for Exercise and Sport. – 2003. – P. 40–52.

268. Parsons C. The Health Promoting Schools in Europe: Conceptualizing and Evaluating the change / Parsons C., Stears D., Thomas C. // J. Health Edu. – 1995. – Vol. 55. – P. 311-321.

269. Physical activity and health in Europe: evidence for action / eds. N. Cavill, S. Kahlmeier, F. Racioppi. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2006. – 40 p.

270. Standage Martyn. Students' motivational responses toward school physical education and their relationship to general self-esteem and health-related quality of life / Martyn Standage, Fiona Gillison // Psychology of Sport and Exercise. - September 2007. – Vol. 8. – Issue 5. – P. 704–721.

271. Talbot M. The case for Physical Education / M. Talbot // World summit on Physical Education. – Berlin, 2001. – P. 39.

ДОДАТКИ

Додаток А

Тест

на з'ясування мотивації успіху та боязні невдачі (за А. Реаном)

Прізвище, ім'я та по батькові

Твердження	Так	Ні
1. Я завжди орієнтуюся тільки на успіх.		
2. Активність властива мені у всьому.		
3. Я ініціативна людина.		
4. Відмовляючись від чого-небудь, я завжди мотивую свою відмову.		
5. Я часто неправильно оцінюю себе в діяльності: завищую або занижую свої можливості.		
6. Перед труднощами, як правило, не відступаю, а намагаюся з ними боротися.		
7. При чергуванні успіхів і невдач зазвичай я переоцінюю свої успіхи.		
8. Моя діяльність залежить головним чином від мене, і я сам несу відповідальність за результат.		
9. Якщо я повинен вирішити важке завдання за обмежений час, результативність моєї роботи погіршується.		
10. Завзятість і наполегливість – характерні для мене якості.		
11. Я будую плани на далеке майбутнє.		
12. Я схильний зважувати все за і проти при ухваленні небезпечних рішень.		
13. Для досягнення хорошого результату у роботі мені потрібний зовнішній контроль.		
14. У мене середній рівень домагань і адекватна самооцінка.		
15. При невдачах у мене опускаються руки.		
16. При чергуванні успіхів і невдач зазвичай я переоцінюю свої невдачі.		
17. Я що-небудь планую тільки на найближче майбутнє.		
18. Обмеження часу виконання складного завдання сприяють мобілізації моїх внутрішніх ресурсів.		
19. Невдачі не вибивають мене з колії.		
20. Власний вибір підвищує інтерес до завдання, навіть якщо воно дуже трудне.		

Додаток Б

Тестові завдання

Прізвище, ім'я та по батькові

1. Як називається сукупність наукових знань, засобів, методів і прийомів, що дозволяють оцінити функціональні і психофізіологічні параметри здоров'я індивіда; на основі оцінки параметрів здоров'я підібрати адекватне тренувальне навантаження, що дозволяє підвищити функціональні можливості організму з метою переходу його на новий рівень функціонування для збереження і зміцнення творчого потенціалу, підвищення рівня працездатності і соціальної активності, вирішення завдань спортивної підготовленості?	
а) комунікаційні технології;	
б) здоров'язбережувальні технології;	
в) інформаційні технології.	
2. Що є засобом організації послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, фізичного та психічного розвитку?	
а) іноваційні технології;	
б) здоров'язбережувальні технології;	
в) інформаційні технології.	
3. Як називаються технології профілактики і психокорекції психічних відхилень особистісного та інтелектуального розвитку людини?	
а) здоров'язбережувальні медичні технології;	
б) здоров'язбережувальні соціальні технології;	
в) здоров'язбережувальні психологічні технології.	
4. Який компонент здоров'язбережувальних технологій передбачає оволодіння способами діяльності, направленими на підвищення рухової активності, попередження гіподинамії, забезпечує загартування організму, його високі адаптивні можливості?	
а) фізкультурно-оздоровчий компонент;	
б) емоційно-вольовий компонент;	
в) реабілітаційний компонент.	
5. Яка функція здоров'язбережувальних технологій відображає формування в учнів спрямованості на здоров'ятворчість, здоровий спосіб життя, оптимізацію стану організму і підвищення стійкості до різного роду стресогенних чинників природного і соціального середовища?	
а) адаптивна;	
б) інформативно-комунікативна;	
в) рефлексивна.	
6. Яка функція здоров'язбережувальних технологій забезпечує трансляцію досвіду ведення здорового способу життя, спадкоємність традицій, ціннісних орієнтацій, що формують дбайливе ставлення до індивідуального здоров'я, цінності кожного людського життя?	
а) адаптивна;	
б) інформативно-комунікативна;	
в) рефлексивна.	
7. Розвиток якої компетентності учнів старшої школи пов'язують з їх готовністю вести здоровий спосіб життя у фізичній, соціальній, психічній та духовній сферах?	
а) загальнокультурної;	
б) здоров'язбережувальної;	

в) інформаційної.	
8. Що визначають як складову частину загальної системи освіти, яка має закласти основи забезпечення та розвитку фізичного і морального здоров'я учнів, комплексного підходу до формування розумових і фізичних якостей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного удосконалення, безперервності цього процесу?	
а) навчально-виховну роботу;	
б) профілактично-реабілітаційну роботу;	
в) фізкультурно-оздоровчу роботу.	
9. Як називається стан зовнішньої та внутрішньої рівноваги людини у духовному, психічному і фізичному аспектах, а також здатність виконувати на високому рівні біолологічні та соціальні функції?	
а) гомеостаз;	
б) здоров'я;	
в) фізична підготовка.	
10. Що є станом гармонії морфологічної структури тіла та функціонального стану систем життєзабезпечення людського організму?	
а) фізичне здоров'я;	
б) соціальне здоров'я;	
в) духовне здоров'я.	
11. Як називається частина загальної культури особистості, сукупність спеціальних духовних і матеріальних цінностей, способів їх виробництва і використання в цілях оздоровлення людей і розвитку їх фізичних здібностей?	
а) фізичне виховання;	
б) фізична культура;	
в) спорт.	
12. Що є станом загального душевного комфорту людини, який забезпечує адекватну регуляцію її поведінки в процесі життєдіяльності?	
а) фізичне здоров'я;	
б) психічне здоров'я;	
в) духовне здоров'я.	
13. Що є ступенем або мірою задоволення індивіда своїм матеріальним добробутом, харчуванням, житлом, соціальним становищем у суспільстві, його соціальною політикою?	
а) фізичне здоров'я;	
б) соціальне здоров'я;	
в) духовне здоров'я.	
14. Для оцінки якого різновиду здоров'я людини використовують інформативні методики, які дозволяють діагностувати його рівень залежно від віку, статі, фізичного стану, підготовленості, функціональних можливостей організму, стану адаптаційного потенціалу серцево-судинної системи?	
а) для оцінки фізичного здоров'я;	
б) для оцінки психічного здоров'я;	
в) для оцінки соціального здоров'я.	
15. Який різновид здоров'я визначає свідомість людини, її ментальність, життєву самоідентифікацію, ставлення до сенсу життя, оцінку реалізації власних здібностей і можливостей у контексті власних ідеалів і світогляду?	
а) фізичне здоров'я;	
б) психічне здоров'я;	
в) духовне здоров'я.	

<i>16. Предметом дослідження якої науки є здоров'я людини?</i>	
а) фізичного виховання;	
б) теорії здоров'я;	
в) фізичної культури.	
<i>17. Що розуміють під комплексом оздоровчих заходів, що забезпечують гармонійний розвиток і зміцнення здоров'я, підвищення працездатності людей, продовження їх творчого довголіття?</i>	
а) оздоровчу гімнастику;	
б) здоровий спосіб життя;	
в) фізичну культуру.	
<i>18. Яке значення має рухова активність в житті людини?</i>	
а) є засобом підвищення самопочуття;	
б) є одним з найважливіших компонентів здорового способу життя;	
в) є засобом розвитку організму.	
<i>19. Що розуміють під оздоровленням?</i>	
а) уникнення стресових ситуацій;	
б) процес повернення здоров'я шляхом активації його механізмів;	
в) процес лікування.	
<i>20. Як називається інтегративне особистісне утворення, яке є вираженням гармонійності, багатства і цілісності особистості, універсальності її зв'язків з навколишнім світом і людьми, а також здатність до творчої і активної життєдіяльності?</i>	
а) культура здоров'я;	
б) фізична культура;	
в) теорія здоров'я.	
<i>21. Що сприяє зміцненню здоров'я, підвищенню розумової та фізичної працездатності людини?</i>	
а) загартовування організму;	
б) застосування анаболічних стероїдів і стимуляторів;	
в) зниження ваги тіла.	
<i>22. Який компонент культури здоров'я включає особливе ставлення особистості до власного здоров'я та здоров'я оточення?</i>	
а) ціннісний;	
б) мотиваційний;	
в) поведінковий.	
<i>23. Який з компонентів культури здоров'я забезпечує особистість інформацією, сприяє засвоєнню основних принципів, методів, умов і засобів збереження та зміцнення здоров'я?</i>	
а) пізнавальний;	
б) виховний;	
в) інформаційний.	
<i>24. Яка з характеристик готовності до здоров'язбереження відображає знання особистості про здоров'я, основні методи, засоби і форми організації здоров'язбереження у професійній діяльності, а також наявність досвіду використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі?</i>	
а) обізнаність;	
б) свідомість;	
в) діяльність.	
<i>25. Що визначають як діяльність, спрямовану на створення оптимальних умов для виховання, розвитку та саморозвитку особистості учня без шкоди для його здоров'я у цілісному педагогічному процесі освітньої установи?</i>	
а) адаптивну діяльність;	

б) здоров'язбережувальну діяльність;	
в) виховну діяльність.	
<i>26. Яка функція вчителя фізичної культури характеризується вміннями формувати фізично та психічно здорову особистість учня зі стійкими переконаннями та системою знань про здоров'я і здоровий спосіб життя, навичками створювати умови для збереження і зміцнення здоров'я учнів, виховання свідомого ставлення учнів до власного здоров'я, вміннями формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя?</i>	
а) здоров'язбережувальна;	
б) профілактична;	
в) організаційна.	
<i>27. Формування якої компетентності вчителя фізичної культури забезпечує організацію здорового способу власного життя у фізичній, соціальній, психічній та духовній сферах та сприяє реалізації здоров'язбережувальної функції розвитку учнів, оволодінню ними здоров'язбережувальними компетенціями?</i>	
а) соціальної;	
б) здоров'язбережувальної;	
в) педагогічної.	
<i>28. Як називаються психолого-педагогічні технології, програми та методи, які спрямовані на виховання в старших учнів культури здоров'я, особистісних якостей, які сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формуванню уявлення про здоров'я як найбільшу людську цінність, мотивацію на здоровий спосіб життя?</i>	
а) здоров'язбережувальні освітні технології;	
б) здоров'яформувальні освітні технології;	
в) культурно-освітні технології.	
<i>29. Як називаються психолого-педагогічні технології, що створюють максимально можливі умови для збереження, зміцнення і розвитку духовного, емоційного, інтелектуального, особистісного та фізичного здоров'я усіх суб'єктів освіти?</i>	
а) здоров'язбережувальні освітні технології;	
б) здоров'яформуючі освітні технології;	
в) культурно-освітні технології.	
<i>30. Яка функція вчителя фізичної культури передбачає застосування ним сучасних здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні школярів та характеризується вміннями здійснювати здоров'язбережувальну й рекреаційно-оздоровчу діяльність як процес, що включає розв'язання завдань, пов'язаних з фізичним розвитком та зміцненням здоров'я, а також розвитком особистісного потенціалу учнів?</i>	
а) здоров'язбережувальна;	
б) профілактична;	
в) організаційна.	

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток В

Картка для оцінювання сформованості професійно орієнтованих умінь та навичок студента, необхідних для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

Прізвище, ім'я та по батькові

Інструкція. Просимо Вас визначитися з самооцінкою сформованості умінь й навичок, перерахованих нижче, поставивши позначку у відповідній колонці.

Уміння та навички	Самооцінка		
	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Конструктивні вміння та навички, які полягають в уміннях і навичках складати комплекс фізичних вправ для старшокласників, здійснювати перспективне і поточне планування з предмету «Фізична культура», який викладається у старшій школі			
Комунікативні вміння та навички, які полягають в уміннях і навичках вступати в контакт з людьми, будувати з ними відносини, володіти культурою мови, зацікавлювати старшокласників до занять фізичними вправами та передати їм свою захопленість щодо цих занять			
Гностичні вміння та навички, які полягають в уміннях і навичках спостерігати за ставленням старшокласників до процесу зміцнення власного здоров'я та підвищення їх фізичної підготовленості, аналізувати педагогічні ситуації, користуватися навчально-методичною і науковою літературою, інформацією з мережі Інтернет щодо сучасних здоров'язбережувальних технологій			
Рухові вміння та навички, які полягають в уміннях і навичках виконувати та правильно показати фізичні вправи, що входить в програму навчання старшокласників з предмету «Фізична культура», страхувати при виконанні учнями фізичних вправ			

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток Д
Тест
на вивчення наполегливості

Прізвище, ім'я та по батькові

Ситуації	Так	Ні
1. Я вже поставив перед собою мету і розробив шляхи її досягнення.		
2. Я намагаюся добитися поставленої мети, якою б далекою вона не була.		
3. Далекі і важкодостяжні цілі – це не для мене.		
4. Невдачі не змусять мене відмовитися від наміченого.		
5. Я живу сьогоднішнім днем і не ставлю перед собою далеких цілей.		
6. Виникаючі перешкоди примушують мене відмовитися від досягнення моєї мети.		
7. Якщо переді мною постає важлива мета, мало що зможе мене зупинити.		
8. Невдачі додають мені сили для боротьби.		
9. Складання списку справ на тиждень – це не для мене.		
10. Труднощі примушують мене сумніватися, чи потрібно продовжувати розпочату справу.		
11. Я часто не доводжу справу до кінця, якщо на її виконання потрібно витратити багато часу.		
12. Коли я досягаю задуманої мети, отримую від цього величезне задоволення.		
13. Часто мій інтерес до виконуваних завдань швидко згасає.		
14. Я терпляча людина, тому далекі цілі мене не бентежать.		
15. Перешкоди, з якими я стикаюся, роблять мене упевненішим у своїх силах.		
16. Я ледача людина, тому нерідко відмовляюся від руху до поставленої мети.		

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток Е

Тест

для оцінювання організаційних здібностей

Прізвище, ім'я та по батькові

Варіант відповіді	Запитання тесту	
	Так	Ні
1. Вам часто вдається схилити друзів до своєї точки зору?		
2. Ви часто потрапляєте в такі ситуації, коли вагаєтесь, як вчинити?		
3. Чи приносить вам задоволення громадська праця?		
4. Ви зазвичай легко відступаєте від своїх планів і намірів?		
5. Чи любите ви вигадувати й організовувати з оточуючими ігри, змагання, розваги?		
6. Ви часто відкладаєте на завтра те, що можна зробити сьогодні?		
7. Ви зазвичай прагнете до того, щоб оточуючі діяли відповідно до ваших думок або порад?		
8. Чи правда те, що у вас рідко бувають конфлікти з друзями, якщо вони порушують свої зобов'язання?		
9. Чи часто ви в своєму оточенні берете на себе ініціативу при прийнятті рішень?		
10. Чи правда те, що нова обстановка або нові обставини можуть вибити вас на початку із звичної колії?		
11. У вас, як правило, виникає почуття досади, коли щонебудь із задуманого не виходить?		
12. Вас дратує, коли доводиться виступати в ролі посередника або порадника?		
13. Ви, як правило, активні на зборах?		
14. Чи правда те, що ви намагаєтесь уникати ситуацій, коли потрібно доводити свою правоту?		
15. Вас дратують доручення і прохання?		
16. Чи правда те, що ви намагаєтесь, як правило, поступатися друзям?		
17. Ви зазвичай охоче берете участь в організації свят?		
18. Ви дратуєтесь, коли хтось запізнюється?		
19. До вас часто звертаються за порадою або допомогою?		
20. Чи у вас зазвичай виходить жити за принципом «Дав слово – тримай»?		

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток И

Анкета для студентів вищих навчальних закладів

Шановні студенти вищих навчальних закладів!

Кафедра здоров'я і фізичної культури Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» проводить анкетування щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі. Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на наступні питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді.

1. Чи доцільно, на Вашу думку, здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

- а) так, доцільно;
- б) ні, не доцільно;
- в) важко відповісти.

2. Чи поділяєте Ви точку зору про те, що здоров'язберезувальні технології є засобом організації послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, фізичного та психічного розвитку?

- а) так, поділяю;
- б) ні, не поділяю;
- в) важко відповісти.

3. Наскільки Ви володієте знаннями про мету та завдання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;

г) важко відповісти.

4. Наскільки Ви володієте знаннями про зміст здоров'язберезувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками?

а) повністю володію;

б) частково володію;

в) не володію;

г) важко відповісти.

4. Наскільки Ви володієте про складові здоров'язберезувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками?

а) повністю володію;

б) частково володію;

в) не володію;

г) важко відповісти.

5. Наскільки Ви володієте знаннями про класифікацію здоров'язберезувальних технологій за характером і напрямом діяльності?

а) повністю володію;

б) частково володію;

в) не володію;

г) важко відповісти.

6. Наскільки Ви володієте знаннями про розподіл здоров'язберезувальних технологій за характером діяльності на окремі (вузькоспеціалізовані) та комплексні (інтегровані) технології?

а) повністю володію;

б) частково володію;

в) не володію;

г) важко відповісти.

7. Наскільки Ви володієте знаннями про структурні компоненти комплексних здоров'язберезувальних технологій: технології комплексної профілактики захворювань, корекції і реабілітації здоров'я (фізкультурно-

оздоровчі та валеологічні); педагогічні технології, які формують здоровий спосіб життя?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

8. Чи володієте Ви професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

- а) так, володію;
- б) ні, не володію;
- в) важко відповісти.

9. Чи задовільняє Вас існуюча науково-методична література щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

- а) так, задовольняє;
- б) ні, не задовольняє;
- в) важко відповісти.

10. Чи вважаєте Ви себе підготовленим до впровадження здоров'язберезувальних технологій у роботу зі старшокласниками?

- а) так, підготовлений;
- б) ні, не підготовлений;
- в) важко відповісти.

11. Наскільки Ви володієте знаннями про принципи здоров'язберезувальної педагогіки у старшій школі?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

12. Наскільки Ви володієте знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

13. Наскільки Ви володієте знаннями про складові здорового способу життя, якими виступають рухова активність, раціональне харчування, особиста гігієна, оптимальний режим праці та відпочинку, загартування, відмова від шкідливих звичок, організація дозвілля і активного відпочинку, оптимальні міжособистісні стосунки, додаткові заходи зміцнення здоров'я, проживання в умовах чистого навколишнього середовища?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

14. Наскільки Ви володієте знаннями про методи формування здорового способу життя старшокласників?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

15. Наскільки Ви володієте знаннями про принципи формування здорового способу життя старшокласників?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

16. Наскільки Ви володієте знаннями про особливості зміцнення та збереження здоров'я старшокласників?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;

- в) не володію;
- г) важко відповісти.

17. Наскільки Ви володієте вміннями та навичками організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища у старшій школі?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

18. Наскільки Ви володієте навичками впровадження здоров'язбережувальних і здоров'яформуючих технологій у старшій школі?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

19. Наскільки Ви володієте навичками формування здорового способу життя старшокласників?

- а) так, володію;
- б) ні, не володію;
- в) важко відповісти.

20. Наскільки Ви володієте навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

21. Наскільки Ви володієте технікою виконання вправ, що використовуються при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;

- в) не володію;
- г) важко відповісти.

22. Чи підготовлені Ви бути ведучим фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками?

- а) так, підготовлений;
- б) ні, не підготовлений;
- в) важко відповісти.

23. Наскільки Ви володієте необхідними навичками написання сценаріїв фізкультурно-оздоровчих заходів, які проводяться зі старшокласниками?

- а) повністю володію;
- б) частково володію;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток К
Результати анкетування студентів
вищих навчальних закладів

Таблиця К.3.1

Показник кількості студентів, опитаних про доцільність здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Так, доцільно	71,66	69,23	85,87	74,36	59,02	69,81
Ні, не доцільно	14,85	20,19	5,43	8,97	24,59	15,09
Важко відповісти	13,49	10,58	8,7	16,67	16,39	15,09

Таблиця К.3.2

Показник кількості студентів, опитаних щодо їх думок про те, чи здоров'язберезувальні технології є засобом організації послідовних дій у навчально-виховному процесу, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, фізичного та психічного розвитку (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Так, поділяю	65,22	65,38	77,17	64,10	52,46	66,98
Ні, не поділяю	14,10	16,35	8,70	12,82	21,31	11,32
Важко відповісти	20,68	18,27	14,13	23,08	26,23	21,7

Таблиця К.3.3

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про мету та завдання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	17,97	10,58	36,96	10,26	18,85	13,21
Частково володію	61,49	63,46	52,17	74,36	46,72	70,75
Не володію	13,34	17,31	9,78	8,97	22,13	8,49
Важко відповісти	7,20	8,65	1,09	6,41	12,3	7,55

Таблиця К.3.4

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	17,67	22,12	28,26	11,54	12,3	14,15
Частково володію	62,17	55,77	58,70	71,79	55,74	68,87
Не володію	12,70	11,54	9,78	6,41	25,41	10,38
Важко відповісти	7,45	10,58	3,26	10,26	6,56	6,6

Таблиця К.3.5

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, які впроваджуються у роботу зі старшокласниками (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	15,30	18,27	29,35	5,13	11,48	12,26
Частково володію	60,65	50,69	57,61	71,79	59,02	64,15
Не володію	13,06	17,31	9,78	6,41	20,49	11,32
Важко відповісти	10,93	13,46	3,26	16,67	9,02	12,26

Таблиця К.3.6

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про класифікацію здоров'язбережувальних технологій за характером і напрямом (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	15,41	17,31	29,35	5,13	13,93	11,32
Частково володію	54,11	53,85	51,09	61,54	41,8	62,26
Не володію	17,19	18,27	13,04	11,54	27,05	16,04
Важко відповісти	13,30	10,58	6,52	21,79	17,21	10,38

Таблиця К.3.7

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про розділ здоров'язбережувальних технологій за характером діяльності на окремі(вузькоспеціалізовані) та комплексні (інтегровані) технології (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	16,42	20,19	30,43	2,56	14,75	14,15
Частково володію	48,28	48,08	38,04	56,41	45,08	53,77
Не володію	19,60	19,23	15,22	17,95	22,95	22,64
Важко відповісти	15,70	12,5	16,30	23,08	17,21	9,43

Таблиця К.3.8

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про структурні компоненти комплексних здоров'язбережувальних технологій: технології комплексної профілактики захворювань, корекції і реабілітації здоров'я (фізкультурно-оздоровчі та валеологічні); педагогічні технології, які формують здоровий спосіб життя (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	19,40	24,04	36,96	6,41	16,39	13,21
Частково володію	55,81	57,69	43,48	66,67	50,82	60,38
Не володію	12,36	13,46	8,7	6,41	17,21	16,04
Важко відповісти	12,43	4,81	10,87	20,51	15,57	10,38

Таблиця К.3.9

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Так, володію	37,66	38,46	54,35	42,31	16,39	36,79
Ні, не володію	27,75	28,85	17,39	19,23	45,9	27,36
Важко відповісти	34,59	32,69	28,26	38,46	37,7	35,85

Таблиця К.3.10

Показник кількості студентів, опитаних щодо підготовленості бути ведучим спортивно-масових заходів у загальноосвітніх навчальних закладів (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Так, задовольняє	36,94	34,62	47,83	28,21	34,43	39,62
Ні, не задовольняє	37,21	44,23	32,61	39,74	33,61	35,85
Важко відповісти	25,69	21,15	19,57	32,05	31,15	24,53

Таблиця К.3.11

**Показник кількості студентів, опитаних щодо їх підготовленості до
впровадження здоров'язбережувальних технологій у роботу зі
старшокласниками (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Так, підготовлений	36,25	39,42	51,09	33,33	19,67	37,74
Ні, не підготовлений	28,11	27,88	17,39	21,79	44,26	29,25
Важко відповісти	35,63	32,69	31,52	44,87	36,07	33,02

Таблиця К.3.12

**Показник кількості студентів, опитаних щодо
володіння знаннями про принципи здоров'язбережувальної педагогіки
у старшій школі (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Повністю володію	21,33	19,23	38,04	7,69	23,77	17,92
Частково володію	52,13	50	45,65	66,67	36,07	62,26
Не володію	13,73	21,15	7,61	7,69	18,03	14,15
Важко відповісти	12,81	9,62	8,7	17,95	22,13	5,66

Таблиця К.3.13

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Повністю володію	36,02	26,92	53,26	25,64	32,79	41,51
Частково володіюб,	43,85	47,12	35,87	51,28	36,89	48,11
Не володію	9,77	13,46	5,43	6,41	18,85	4,72
Важко відповісти	10,35	12,5	5,43	16,67	11,48	5,66

Таблиця К.3.14

Показник кількості студентів, опитаних про володіння знаннями про складові здорового способу життя (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Повністю володію	26,39	18,27	46,74	19,23	21,31	26,42
Частково володію	55,98	65,38	43,48	62,82	51,64	56,60
Не володію	9,01	8,65	5,43	5,13	16,39	9,43
Важко відповісти	8,61	7,69	4,35	12,82	10,66	7,55

Таблиця К.3.15

**Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про
методи формування здорового способу життя старшокласників (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Повністю володію	32,17	27,88	56,52	21,79	25,41	29,25
Частково володію	50,15	44,23	34,78	69,23	45,9	56,6
Не володію	9,43	16,35	6,52	1,28	16,39	6,6
Важко відповісти	8,25	11,54	2,17	7,69	12,3	7,55

Таблиця К.3.16

**Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння
знаннями про принципи формування здорового способу життя
старшокласників (%)**

	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драг о-манова
Повністю володію	27,95	26,92	40,22	19,23	21,31	32,08
Частково володію	50,86	44,23	43,48	66,67	44,26	55,66
Не володію	11,51	14,42	7,61	6,41	19,67	9,43
Важко відповісти	9,68	14,42	8,7	7,69	14,75	2,83

Таблиця К.3.17

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про особливості зміцнення та збереження здоров'я старшокласників (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	28,38	25,96	51,09	21,79	14,75	28,3
Частково володію	51,52	51,92	35,87	62,82	47,54	59,43
Не володію	10,37	9,62	5,43	6,41	23,77	6,6
Важко відповісти	9,73	12,5	7,61	8,97	13,93	5,66

Таблиця К.3.18

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння вмінь та навичками організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища у старшій школі (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	19,79	16,35	33,7	12,82	17,21	18,87
Частково володію	55,15	49,04	52,17	69,23	45,9	59,43
Не володію	14,15	22,12	9,78	5,13	20,49	13,21
Важко відповісти	10,91	12,5	4,35	12,82	16,39	8,49

Таблиця К.3.19

**Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння навичками
впровадження здоров'язбережувальних і здоров'яформуючих технологій у
старшій школі (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Повністю володію	17,62	17,31	31,52	12,82	12,3	14,15
Частково володію	53,42	49,04	39,13	69,23	48,36	61,32
Не володію	14,02	18,27	10,87	5,13	18,85	16,98
Важко відповісти	14,94	15,38	18,48	12,82	20,49	7,55

Таблиця К.3.20

**Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння навичками
формування здорового способу життя старшокласників (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Так, володію	47,85	45,19	71,74	50	27,05	45,28
Ні, не володію	22,94	23,08	15,22	19,23	33,61	23,58
Важко відповісти	29,20	31,73	13,04	30,77	39,34	31,13

Таблиця К.3.21

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	22,39	21,15	36,96	17,95	12,3	23,58
Частково володію	57,43	55,77	48,91	64,1	53,28	65,09
Не володію	11,55	17,31	7,61	6,41	18,85	7,55
Важко відповісти	8,63	5,77	6,52	11,54	15,57	3,77

Таблиця К.3.22

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння технікою виконання вправ, яка використовуються при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драгоманова
Повністю володію	27,02	27,88	46,74	19,23	20,49	20,75
Частково володію	54,59	46,15	40,22	67,95	51,64	66,98
Не володію	9,86	12,5	8,7	5,13	16,39	6,6
Важко відповісти	8,53	13,46	4,35	7,69	11,48	5,66

Таблиця К.3.23

**Показник кількості студентів, опитаних підготовленості бути ведучим
фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Так, підготовлений	46,74	53,85	59,78	50	29,51	40,57
Ні, не підготовлений	23,50	25	11,96	17,95	35,25	27,36
Важко відповісти	29,76	21,15	28,26	32,05	35,25	32,08

Таблиця К.3.24

**Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння необхідними
навичками написання сценаріїв фізкультурно-оздоровчих заходів зі
старшокласниками (%)**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		БДПУ	СНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	ЛІРОЛ	НПУ імені М.П.Драго- манова
Повністю володію	21,60	24,04	27,17	16,67	15,57	24,53
Частково володію	53,18	50	54,35	64,1	41,8	55,66
Не володію	11,61	15,38	7,61	5,13	20,49	9,43
Важко відповісти	13,61	10,58	10,87	14,1	22,13	10,38

Додаток Л

Анкета

для викладачів вищих навчальних закладів

Шановні викладачі вищих навчальних закладів!

Кафедра здоров'я і фізичної культури Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» проводить анкетування щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на наступні питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді.

1. Чи доцільно, на Вашу думку, здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі?

- а) так, доцільно;
- б) ні, не доцільно;
- в) важко відповісти.

2. Наскільки спрямовуєте Ви свої зусилля на розробку навчально-методичного забезпечення, необхідного для здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі?

- а) повністю спрямовую;
- б) частково спрямовую;
- в) ні, не спрямовую;
- в) важко відповісти.

3. Наскільки спрямовуєте Ви свої зусилля на розробку тестових завданнях, необхідних для моніторингу знань студентів про використання здоров'язбережувальних технологій у старшій школі?

- а) повністю спрямовую;

б) частково спрямовую;

в) ні, не спрямовую;

в) важко відповісти.

4. Чи використовуєте Ви комп'ютерне тестування при підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

а) часто використовую;

б) іноді використовую;

в) ні, не використовую;

в) важко відповісти.

5. Чи використовуєте Ви інформацію з мережі Інтернет при підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

а) часто використовую;

б) іноді використовую;

в) ні, не використовую;

в) важко відповісти.

6. Наскільки Ви спрямовуєте свої зусилля на проведення ділових ігор у процесі підготовки студентів до використання здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

а) повністю спрямовую;

б) частково спрямовую;

в) ні, не спрямовую;

в) важко відповісти.

7. Наскільки Ви спрямовуєте свої зусилля на написання студентами рефератів на теми, пов'язані з їх підготовкою до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

а) повністю спрямовую;

б) частково спрямовую;

в) ні, не спрямовую;

в) важко відповісти.

8. Наскільки Ви спрямовуєте свої зусилля на підготовку студентів до організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у старшій школі?

а) повністю спрямовую;

б) частково спрямовую;

в) ні, не спрямовую;

в) важко відповісти.

9. Наскільки Ви спрямовуєте свої зусилля на створення мультимедійних засобів навчання при підготовці студентів до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

а) повністю спрямовую;

б) частково спрямовую;

в) ні, не спрямовую;

в) важко відповісти.

10. Чи використовуєте Ви мультимедійний супровід у навчально-виховному процесі підготовці студентів до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі?

а) повністю використовую;

б) частково використовую;

в) ні, не використовую;

в) важко відповісти.

Дякуємо за Ваші відповіді!

Додаток М

Анкета

для вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів

Шановні вчителі фізичної культури!

Кафедра здоров'я і фізичної культури Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» проводить анкетування щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі. Будемо вдячні, якщо Ви візьмете участь у нашому анкетуванні і дасте відповіді на наступні питання, поставивши позначку біля Вашого варіанту відповіді.

1. Наскільки Ви забезпечені необхідною науково-методичною літературою, необхідною до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі?

- а) повністю забезпечений;
- б) частково забезпечений;
- в) не забезпечений;
- г) важко відповісти.

2. Наскільки студенти-практиканти володіють знаннями про мету, завдання та зміст здоров'язбережувальних технологій у старшій школі?

- а) повністю володіють;
- б) частково володіють;
- в) не володіють;
- г) важко відповісти.

3. Наскільки студенти-практиканти володіють знаннями про особливості формування здорового способу життя старшокласників?

- а) повністю володіють;

б) частково володіють;

в) не володіють;

г) важко відповісти.

4. Наскільки студенти-практиканти володіють навичками використовувати здоров'язбережувальні і здоров'яформуючі технології у старшій школі?

а) повністю володіють;

б) частково володіють;

в) не володіють;

г) важко відповісти.

5. Наскільки студенти-практиканти володіють навичками організації і проведення фізкультурно-оздоровчих заходів зі старшокласниками?

а) повністю володіють;

б) частково володіють;

в) не володіють;

г) важко відповісти.

Дякуємо за Ваші відповіді!

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ, Запорізька обл. 71100
 E-mail: rector@bdpu.org; www.bdpu.org

Тел. +38(06153) 3-62-44, факс +38(06153) 4-74-68
 Код ЄДРПОУ 02125220

30.06.2016 № *64-01/706*

На № _____ від _____

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Дручика Володимира Даниловича
 щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження
 здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

У Бердянському державному педагогічному університеті впродовж 2014-2016 навчальних років було впроваджено результати наукових досліджень Дручика Володимира Даниловича щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Для з'ясування сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі В. Д. Дручиком було проведено анкетування студентів і викладачів факультету фізичного виховання Бердянського державного педагогічного університету, яке засвідчило актуальність та доцільність обраної теми дослідження.

З метою контролю та оцінювання якості знань майбутніх учителів фізичної культури використовувалися тестові завдання до теоретичної частини з дисципліни «Загальна теорія здоров'я», розроблені В. Д. Дручиком і Р. П. Карпюком.

Наукові ідеї та навчально-методичні новації Дручика Володимира Даниловича позитивно оцінені викладачами факультету фізичного виховання, що дозволяє зробити висновок про достатній науково-педагогічний рівень його дослідження.

В.о. ректора

І. В. Рогозін

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, МСП-41, 69600, Україна
тел.: (061) 764-45-46, факс: (061) 228-75-08, e-mail: zv@znu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 02125243

01.07.2016 № 01-15/152

на № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Дручика Володимира Даниловича щодо підготовки
майбутніх учителів фізичної культури
до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі

У навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури, який здійснюється на факультеті фізичного виховання Запорізького національного університету, протягом 2014-2016 навчальних років здійснювалося впровадження результатів наукових досліджень Дручика Володимира Даниловича.

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається В.Д. Дручиком як інтегративне особистісне утворення, яке формується у навчально-виховному процесі вищого начального закладу та зумовлює ефективність професійного функціонування з метою зміцнення та збереження здоров'я старшокласників на основі врахування їх вікових особливостей.

Сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі аналізувався на основі результатів анкетування викладачів і студентів факультету фізичного виховання.

З підвищення ефективності навчально-виховного процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури застосовувався комплект навчально-методичних матеріалів, розроблених В.Д. Дручиком.

Педагогічна діагностика якості знань студентів факультету фізичного виховання здійснювалася з використанням «Тестових завдань до теоретичної частини з дисципліни «Загальна теорія здоров'я» та «Тестових завдань з дисципліни «Легка атлетика», розроблених В. Д. Дручиком у співавторстві.

Аналізуючи результати дослідження Дручика Володимира Даниловича, можна вказати на практичну спрямованість його наукових напрацювань та можливість використання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Проректор з наукової роботи

Г.М. Васильчук

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА
01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
телефон 234-11-08

23.06.2016 № 07-0/1129

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації

Дручика Володимира Даниловича

на тему «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У період з 2013 по 2016 роки у навчально-виховний процес Факультету фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова впроваджувалися результати дисертаційного дослідження Дручика Володимира Даниловича щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

В. Д. Дручик провів анкетування студентів і викладачів з метою характеристики сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Для педагогічної діагностики рівня оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями використовувалися тестові завдання до теоретичної

частини з дисципліни «Загальна теорія здоров'я», розроблені В. Д. Дручиком у співавторстві.

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається В. Д. Дручиком як інтегративне особистісне утворення, яке формується у навчально-виховному процесі вищого начального закладу та зумовлює ефективність професійного функціонування з метою зміцнення та збереження здоров'я старшокласників на основі врахування їх вікових особливостей.

Дослідження Дручика Володимира Даниловича має практичне значення, відповідний належний науково-методичний рівень та заслуговує на використання його результатів у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Проректор з наукової роботи

Завідувач кафедри фізичної реабілітації

Г. М. Торбін

Л. П. Сущенко

Приватний вищий
навчальний заклад
«Академія рекреаційних
технологій і права»

Private Higher Education
Institution "Academy of
Recreational Technologies
and Law"

АКАДЕМІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПРАВА
вул. Карбишева, 2, м. Луцьк, Україна, 43023, тел./факс (0332) 280197

29.08.2016 № 50

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Дручика Володимира Даниловича на тему:

**«Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження
здоров'язберезувальних технологій у старшій школі»,**

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Протягом 2014-2016 навчальних років у Приватному вищому навчальному закладі «Академія рекреаційних технологій і права» здійснювалося впровадження результатів наукових досліджень Дручика Володимира Даниловича щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі розглядається В. Д. Дручиком як процес набуття студентами вищих навчальних закладів кваліфікації, яка дозволить їм організувати навчання з предмету «Фізична культура» відповідно до вікових, статевих та індивідуальних особливостей старшокласників, формувати у них необхідні знання, вміння й навички ведення здорового способу життя та розвивати їх життєво важливі рухові якості.

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі розглядається В. Д. Дручиком як інтегративне особистісне утворення, яке формується у навчально-виховному процесі вищого начального закладу та зумовлює ефективність професійного функціонування з метою підвищення фізичної підготовленості та збільшення рухової активності старшокласників, зміцнення та збереження їх здоров'я.

З метою поглиблення знань студентів та підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури застосовувалися навчально-методичні комплекси на паперових та електронних носіях з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Легка атлетика та методика її викладання», «Здоров'язбережувальні технології в старшій школі», розроблені В. Д. Дручиком.

У навчальному процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури застосовується навчальний посібник «Організація та проведення змагань з легкої атлетики».

Активізації самостійної практичної діяльності студентів і формуванню їх умінь щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі сприяла Школа майбутнього учителя фізичної культури, створена В. Д. Дручиком. Була реалізована система заходів, пов'язаних з вирішенням завдань щодо формування здорового способу життя учнів. Учасники Школи знайомилися з новими підходами в роботі вчителя фізичної культури, в яких акцентувалася увага на вихованні свідомого ставлення школярів до власного здоров'я як найвищої соціальної цінності.

У процесі аудиторної та позааудиторної діяльності студентів були проведені заходи під керівництвом В. Д. Дручика: ділова гра на тему «Актуальні проблеми формування здорового способу життя учнівської молоді»; конкурс студентських наукових робіт на тему «Молодь за здорову націю»; круглий стіл «Сучасне розуміння здорового способу життя»; волонтерська діяльність в галузі здоров'язбереження.

Контроль та оцінювання якості знань студентів здійснювалися на основі «Тестових завдань до теоретичної частини з дисципліни «Загальна теорія здоров'я» для майбутніх учителів фізичної культури» та тестових завдань із «Організації та проведення змагань з легкої атлетики», розроблених В. Д. Дручиком у співавторстві.

Для педагогічного оцінювання застосовувалася комп'ютерна програма, розроблена у співавторстві з Р.П.Карпюком і О.М.Лінчуком, «ДКЛ: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі».

Результати дослідження дають підстави вказати на значущість досліджень Дручика Володимира Даниловича для теорії та методики професійної освіти та зробити висновок про високий теоретичний рівень та практичне значення його наукової роботи.

Ректор Приватного вищого навчального закладу

«Академія рекреаційних технологій і права»

А. М. Сітовський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

просп. Волі, 13, м. Луцьк, 43025, тел. (0332) 24-10-07, факс (0332) 72-01-23
 e-mail: post@eenu.edu.ua, web: http://www.eenu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125102

17.06.2016 № 03-29/02/1833Г

на № _____ від _____

ДОВІДКА

Г про впровадження результатів дисертаційного дослідження Дручика Володимира Даниловича на тему «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі», поданої на здобуття

наукового ступеня кандидата педагогічних наук
 за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури Інституту фізичної культури та здоров'я Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки з 2014 по 2016 роки було впроваджено результати наукових досліджень Дручика Володимира Даниловича щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

У дисертації В. Д. Дручика акцентується увага на тому, що у сучасний період розробляються нові підходи до вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з метою підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці та здатності зміцнювати здоров'я учнів.

Корисним для викладачів і студентів став навчальний посібник «Організація та проведення змагань з легкої атлетики», розроблений В. Д. Дручиком у співавторстві.

Для встановлення сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі та ставлення викладачів до зазначеного процесу В. Д. Дручик провів анкетування студентів і викладачів Інституту фізичної культури та здоров'я Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Аналіз відповідей свідчить про те, що значна кількість респондентів переконливо вважає, що у сучасний період доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Дисертаційне дослідження В. Д. Дручика виконано на високому науково-методичному рівні. Наукові напрацювання Дручика Володимира Даниловича сприяють підвищенню якості теорії та методики професійної освіти.

Перший проректор,
 проректор з адміністрування та розвитку

 А. В. Цьось

Бичук О. І.
 0679289612

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, тел. (0352)43-60-02, факс (0352)43-60-55,
 e-mail: info@tnpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125544

Від " 06 " 04 2016 р. № 852-33/03
 На № _____ від " _____ " _____ 2016 р.

АКТ

про впровадження результатів дисертації
Дручика Володимира Даниловича

на тему «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У період з 2014 по 2016 роки у навчальний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка впроваджувалися результати дисертаційного дослідження Дручика Володимира Даниловича, пов'язані з підготовкою майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі.

Для встановлення сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі В. Д. Дручик провів анкетування студентів факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі розглядається В. Д. Дручиком як процес набуття студентами вищих навчальних закладів кваліфікації, яка дозволить їм організувати навчання з предмету «Фізична культура» відповідно до вікових, статевих та індивідуальних особливостей старшокласників, формувати у них необхідні знання, вміння й навички ведення здорового способу життя та розвивати їх життєво важливі рухові навички.

З метою підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури були застосовані навчальні посібники, одним з авторів яких є В. Д. Дручик. Студенти факультету фізичного виховання використовували у процесі самостійної підготовки інформацію з навчального посібника «Організація та проведення змагань з легкої атлетики». Отримані знання щодо здоров'язбережувальних технологій, засобів і форм рухової активності

дозволять майбутнім учителям фізичної культури долучити старшокласників до занять фізичною культурою та організувати їх здорове дозвілля.

Науково-педагогічний рівень дослідження Дручика Володимира Даниловича є достатнім і заслуговує на впровадження його результатів у навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язберезувальних технологій у старшій школі.

Автор

В.Д.Дручик

Завідувач кафедри теоретичних основ
і методики фізичного виховання, кандидат наук
з фізичного виховання і спорту, доцент

Я.Б. Боднар

Декан факультету фізичного виховання,
кандидат педагогічних наук, доцент

В.Г.Омельяненко

Проректор з наукової роботи
та міжнародного співробітництва

Б.Б. Буяк

Пастушенчин Н.О.
0352 436080